

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 48 · 16. februar
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 16. februar 2022 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 48):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Sivert Bjørnstad vil framsette et representantforslag.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:00:23]: På vegne av stortingsrepresentantene Roy Steffensen, Helge André Njåstad, Dagfinn Henrik Olsen, Bengt Rune Strifeldt og meg selv har jeg gleden av å sette fram et forslag om å utsette endringene i formuesskatten på oppdrettskonsepsjoner.

Presidenten: Representanten Mathilde Tybring-Gjedde vil framsette et representantforslag.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:00:53]: På vegne av representantene Mari Holm Lønseth, Sandra Bruflot og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om en mer bærekraftig og sirkulær tekstilindustri.

Presidenten: Representanten Sylvi Listhaug vil framsette et representantforslag.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:01:17]: På vegne av Fremskrittspartiet og representantene Hans Andreas Limi, Roy Steffensen og meg selv har jeg æren av å framsette et forslag om inntektspolitisk samarbeid gjennom lønnsoppgjøret.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:39]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jonas Gahr Støre vil møte til muntlig spørretime. Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Erna Solberg.

Erna Solberg (H) [10:02:11]: De siste ukene, og kanskje de siste dagene, har vi alle sittet med en intens spenning, ikke nødvendigvis bare fordi vi har et OL, gode resultater og mye å glede seg over, men først og fremst fordi vi har en voldsom, vanskelig situasjon i

våre egne nærområder, det som så ut til – og kanskje fortsatt ser ut til – å kunne resultere i krig i våre nærområder på grunn av en økt russisk aggresjon mot Ukraina.

I disse morgentimene ser det ut til at russerne iallfall mener at de trekker seg tilbake, og at de har avsluttet øvelsene så langt. Likevel medfører det presset som Ukraina har vært utsatt for de siste ukene – kanskje i og for seg de siste årene, men særlig de siste ukene – et tydelig og klart signal fra Russland om at de ikke aksepterer det helt grunnleggende prinsippet som vi har lagt til grunn, og som moderne samfunn legger til grunn, nemlig at hvert enkelt lands befolkning har rett til å gjøre sine egne valg fremover.

I går kom regjeringen med en styrking av vår deltakelse i Litauen militært, for å styrke våre partnere der. Men mitt spørsmål til statsministeren er først og fremst: Hva er regjeringens vurdering av situasjonen slik den ser ut nå? Ser vi en reell tilbaketrekning av de russiske styrkene fra grensen, eller er det fortsatt slik at vi må være forberedt på at det kan komme en konflikt i våre nærområder?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:04:05]: Jeg sa før jul at den situasjonen som var under opptrapping rundt Ukraina, er den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen vi har sett i Europa siden den kalde krigens slutt. Det har bare utviklet seg i den retningen. Og la meg begynne med å si: Det er uakseptabelt at man framtvinger en diskusjon om politiske spørsmål mellom land gjennom militær opprustning og en direkte trussel mot et land, ved omfattende militære øvelser, en omfattende troppeforflytning til lands, til vanns, i luften – tungt materiell – og et scenario for en mulig stor skala invasjon og krig i Europa i 2022. Det må vi ta klart avstand fra.

Ethvert land i Europa har rett, etter en lang rekke traktater og prinsipper, avtaler og organisasjoner, til å leve i sikkerhet, velge sin vei og være sikker i forhold til sine naboer og andre land. Europa har mange virkemidler til å kunne diskutere slike spørsmål om de er uavklarte. Det gjelder også situasjonen i og omkring Ukraina, der det er situasjonen med okkupasjonen av Krim, konflikten i Øst-Ukraina og den såkalte Minsk-prosessen. Det er altså flere diskusjoner som pågår for å ivareta sikkerhetsbehovet til Ukraina og landene rundt. Det er den veien vi må gå.

Hva er vurderingen i dag? Vel, vi får i morgentimene melding om at det er tilbaketrekking av styrker, og at militærøvelsen på Krim er avsluttet. Vi må analysere dette mer for å vite hva intensjonene bak det er. Det er fortsatt omfattende øvelser i Hviterussland, tett på grensen til Ukraina. Det har også vært slik tidligere at det på

tampen av øvelser har kommet militær aggresjon. Så kapasiteten til å gjennomføre militære angrep mot Ukraina er til stede. Hvorvidt viljen er der, er et åpent spørsmål, og det skal forbli åpent. Det tror jeg er en del av den russiske intensjonen, nemlig at de frambringer politiske forhandlinger på bakgrunn av militært press.

Erna Solberg (H) [10:06:10]: Nettopp fordi vi vet at det av og til kan gjøres manøvrer før en invasjon, før et angrep – i tillegg til at vi har hybride trusler, som de store cyberangrepene som også pågår for øyeblikket, som bidrar til å destabilisere internt i Ukraina – er det viktig hva våre svar er.

Fra Høyres side har vi i en runde, både forrige uke og tidligere, stilt spørsmål om vår bistand, og jeg er som sagt glad for at vi nå har sagt at vi skal delta mer i NATO. Men vi har også stilt spørsmålet om ikke Norge burde øke sin humanitære bistand til Ukraina.

Før jul i 2014 besøkte jeg Ukraina. Da hadde vi de store flyktningstrømmene etter uroen øst i Ukraina. Det er fortsatt 1,8 millioner mennesker som er sårbare, og som trenger hjelp. Før jul ba FN om økte bidrag på 1,7 mrd. kr. Dette er altså våre nærområder, og mitt spørsmål til regjeringen er: Vil man nå bidra med å løfte nivået når FN ber om det, nettopp fordi det kommer en enda vanskeligere situasjon?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:07:19]: Representanten Solberg nevner våre nærområder og Europa. Jeg er med på at det er våre nærområder, men kort om våre nære nærområder, nemlig i nord og i Norden: Der observerer vi ikke at det er noen trusler rettet mot Norge. Det er grunn til å formidle det til den norske befolkningen. Det er ikke tegn på økt spenning i nord. Tvert imot har vel Russland flyttet en del av sitt materiell fra nord mot dette området.

Vi har hatt god kontakt og samarbeid med Ukraina opp gjennom årene. Ukraina vet at de er en del av et samarbeid mellom land som stiller opp også når det er humanitære behov. Det skal vi selvfølgelig løpende vurdere nå framover.

Bidraget til Litauen – la meg understreke det – handler jo om solidaritet med et NATO-medlem. Ukraina er ikke medlem av NATO, så det utløser ikke den forpliktelsen til kollektivt forsvar skulle det komme et angrep, men det er klart at det vil påvirke hele Europa. Derfor er dette å gi våre allierte i NATO, som Litauen, trygghet. Det ligger ingen offensivitet i dette, men en trygghet. Det bidrar vi med med det som ble annonsert fra regjeringen i går.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Erna Solberg.

Erna Solberg (H) [10:08:22]: Jeg hører at statsministeren sier at det er en løpende vurdering. Så stor fart i den løpingen synes jeg ikke det er, siden dette er den tredje spørretimen der vi spør regjeringen om vi skal øke bistanden til Ukraina i denne situasjonen. Det er et land som nå nesten ikke får internasjonale investeringer, som har store utfordringer med en befolkning som har flyktet, og flere flykter fra de aktuelle områdene, og som trenger humanitær hjelp. FN ba altså før jul om å øke, og Norge har ikke økt. I dette litt spasertempoet til regjeringen når det gjelder humanitær hjelp, er spørsmålet: Når konkluderer man med det?

Når jeg mener at dette er våre nærområder, er det faktisk ikke så langt til Ukraina fra Norge. Det er en smitteeffekt, det er en mulig flyktningbølge som kan komme, og det er viktig at vi hjelper til. Det er med på å destabilisere alle våre naboland. Det er ikke uten grunn at f.eks. naboland som Sverige og Finland har hatt en mye høyere politisk diskusjon og vært mer frempå med bistand nå i disse dager, for de opplever at det Russland nå gjør, er å forsøke å befeste et prinsipp som også vil ramme dem.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:09:35]: Jeg gjen- tar at vi skal vurdere situasjonen. Om det er i en takt som representanten Solberg kan bifalle, eller ikke, får vi ha dialog om. Jeg opplever at vi er enige her i denne sal om at vi skal støtte Ukraina politisk. Vi har også støttet dem med en lang rekke tiltak på kapasitetsbygging. Det skal vi også gjøre framover.

Så er det viktig å vektlegge én ting til når det gjelder nærområder og Norges ansvar. Situasjonen er at andre land kan reise til Ukraina, de kan bidra med militært materiell. Det kan ikke vi, etter våre eksportregler, og det mener jeg er helt riktig at vi ikke kan, men Norges viktige bidrag til stabilitet og sikkerhet i Europa i dag skjer ved at vi er Norge og har et ansvar i nord. Vi er NATOs øyne og ører i nord, vi følger med på utviklingen der. Det er av stor betydning for å forstå det som skjer i Europa – hvordan tropper kan forflytte seg, hvordan øvelser kan utvikle seg. Det er mitt klare inntrykk etter å ha hatt samtaler med Frankrike, Tyskland, USA og lederne der, at den rollen forventer de nå at Norge spiller – pluss at vi er en troverdig leverandør av gass til et Europa som nå rammes av en gasskrise, bl.a. på grunn av situasjonen i Ukraina.

Presidenten: Erna Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Erna Solberg (H) [10:10:48]: Jeg er ikke uenig i at Norges rolle er å være NATOs øyne i nord. Men vår rolle er også å ivareta hjelp til land som faktisk er under press når det gjelder det helt grunnleggende folkerettslige ansvaret og rettighetene man har, nemlig retten til

selvbestemmelse. Når et land da er i krise, har Norge hatt en lang tradisjon for å bistå med mer humanitær hjelp. Jeg registrerer at det har regjeringen ennå ikke tenkt å gjøre, til tross for en FN-appell før jul. Vi løftet hjelpen da vi satt i regjering, og har hatt et høyt nivå gjennom disse årene, nettopp fordi vi har følt at i våre nærområder har vi et spesielt ansvar for å kunne bidra.

Et av de kapasitetsområdene som det blir enda viktigere at man samarbeider om, er spørsmålet knyttet til avdekking av ansvarlige for disse cyberangrepene. Da er mitt spørsmål om regjeringen og de ulike tjenestene nå bidrar til et internasjonalt arbeid for at vi i mye større grad samarbeider for å avdekke ansvarlige knyttet til cyberangrep.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:11:53]: Nå arbeides det med en ny strategi for NATO, et strategisk konsept, og der er dette med cyber inne for fullt. Det var det ikke for ti år siden, da vi laget det forrige strategiske konseptet. Så kapasiteten i NATO – og derfor medlemslandene – bygges opp på dette området. Det er viktig, og det er en del av vårt forsvar. Disse hybride truslene, som ikke er så klare som at noen fysisk krysser en grense og utløser et selvforsvar – det kan altså skje gjennom cyberangrep o.a. – må vi kunne forsvare oss mot. Det er også viktig å løfte inn i vår nasjonale debatt i denne sal. Nordmenn, enten det er private på sine nett på ulike plattformer eller bedrifter, må tenke gjennom dette og beskytte seg. Det har Stortinget selv erfart, og det må vi andre i Norge også erfare. Dette er en trussel som er vesentlig mer på spissen nå enn for noen år siden, og som vi trolig må leve med framover. Så det å kunne ha kapasitet til å forstå og forsvare seg mot digitale trusler i cyber er viktig for Norge, det er viktig for NATO, og Norge skal selvfølgelig bidra fullt ut til det.

Presidenten: Ine Eriksen Søreide – til oppfølgings-spørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:13:10]: Vi kan jo håpe at det vi har fått høre i morgentimene i dag om tilsynelatende tilbaketrekning, faktisk stemmer, men jeg tror både statsministeren og jeg kan være enige om at det ikke betyr at presset mot Ukraina nødvendigvis avtar.

En av de utfordringene Ukraina står i nå, er motstandsdyktigheten i økonomien. I går vedtok EU en ny støttepakke til Ukraina på 1,2 mrd. euro, nesten 12 mrd. kr. Både USA og Canada har varslet store lån og kredittgarantier, som er viktig i denne sammenhengen. Så vidt jeg forstår, ba Ukraina allerede i desember Norge om økt støtte til å styrke motstandsdyktigheten i økonomien sin. De ba også om støtte til bl.a. mobile sykehus, ambulanser, medisinsk utstyr osv. Mitt spørsmål til statsministeren er hvilke vurderinger regjeringen nå

gjør av disse forespørslene fra Ukraina om mer økonomisk støtte og støtte til medisinsk utstyr.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:14:13]: Jeg tror det aller viktigste nå er at Norge og andre land bidrar til at den militær spenningen går ned. Det er måten å kunne få økonomien i Ukraina til å begynne å virke igjen. Det er klart at deler av det som har vært budskapet de siste dagene fra vestlig hold om en nært forestående invasjon, ikke akkurat er gunstig for investeringsklimaet og økonomien i Ukraina. Så det er viktige bidrag vi skal være med å gi når vi har kontakt med våre allierte og i diskusjonene rundt dette.

Det at Russland trekker tilbake styrker fra en øvelse, er et positivt tegn – vel, jeg er åpen for det, men det kan jo ikke være slik at man bygger opp et enormt press gjennom øvelser, så tar man litt ned, og så er det positivt. Det er fortsatt en uakseptabel situasjon og et uakseptabelt press mot Ukraina.

Jeg skal besøke EU-kommisjonen neste uke, og da er dette et av temaene vi kommer til å snakke om: hvordan Europa samarbeider nå, ikke bare med Ukraina, men med landene i nærområdene. Da vil Norge også vurdere om det er grunnlag for å gjøre endringer i vår tilnærming, men i dag er det den militære og sikkerhetspolitiske situasjonen som har vår prioritet, og også med våre allierte i NATO.

Presidenten: Ine Eriksen Søreide – til oppfølgings-spørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:15:20]: Som jeg var inne på, er det militære presset Russland over mot Ukraina, helt uakseptabelt. Selv om man får et midlertidig nedtrekk av militære styrker, er det fortsatt en betydelig styrkeoppbygging. I realiteten omringer Russland Ukraina fortsatt, og det er en realitet som ikke handler om vestlig retorikk, men om en uprovosert militær aggresjon fra Russland.

Jeg er også helt enig i regjeringens linje om at man skal konsultere tett med allierte med tanke på reaksjoner mot Russland, enten det gjelder økonomisk restriktive tiltak eller andre spørsmål. Mitt spørsmål til statsministeren er litt videre enn det, nemlig: Hvordan ser statsministeren for seg at en eventuell ny russisk invasjon av Ukraina vil påvirke det bilaterale forholdet mellom Norge og Russland?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:16:11]: Jeg ønsker ikke å spekulere i en russisk invasjon i Ukraina. Jeg mener vi skal si fra at det er helt uakseptabelt. Hvis det skjer, er vi i en ny tid i Europa. Det vil være et så massivt og stort overgrep, og også en endring med de prinsippene som gjelder i Europa, at vi må legge det veldig klart

til grunn. Det sier seg selv at en slik utvikling får betydning for Russlands forhold til alle land, også til sine naboland. Det var jo slik etter invasjonen på Krim og i Øst-Ukraina at det påvirket samarbeidsklimaet i nord. Jeg mener at naboer er nødt til å ha kontakt, snakke sammen og løse ting som oppstår mellom dem. Det må man gjøre i gode dager og dårlige dager. Ofte er det jo slik at kalde vinder som blåser i nord, ikke oppstår i nord politisk, men de kommer fra situasjoner som f.eks. i Ukraina. Men nå mener jeg at vi må sette all kraft inn på å finne et annet spor enn det militære, komme i gang med politiske samtaler og gjøre det på en måte som respekterer de grunnleggende prinsippene i Europa. Det kan ikke være slik at det skjer som resultat av politisk press som bryter de grunnleggende prinsippene.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:17:32]: Det er en ekstremt vanskelig situasjon med trusselen fra Russland mot Ukraina. I den russiske retorikken er jo ikke NATO noen trussel mot Russland. Det er vel heller at det er den demokratiske utviklingen i Ukraina, og også andre gamle sovjetrepublikker, som Moldova og Georgia, som oppfattes å kunne være en trussel mot Putins styre i Russland. Det er ikke bare i Ukraina at det nå er russiske styrker. Det er det i Transnistria i Moldova, det er i Sør-Ossetia, og det er i Abkhasia, og så er det Krim-okkupasjonen og også øst i Ukraina. Mitt spørsmål til statsministeren blir: Vil Norge øke sin støtte til både Ukraina, Moldova og Georgia i årene framover, for å støtte opp under den demokratiske utviklingen? I årets budsjett ble bl.a. Ukraina kuttet med 128 mill. kr.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:18:34]: Vi støtter demokratisk utvikling i noen tilfeller bilateralt og i andre tilfeller gjennom det som skjer i Europarådet, i OSSE, i de internasjonale prosessene. Mange av de områdene representanten nevner, blir omtalt som såkalt frosne konflikter. Det vil si at det er en konflikt som ikke har tegn på løsning, der det er blokkert i OSSE, ofte av Russland selv, og som blokkerer muligheten for å finne løsninger på det. Det politiske sporet har Norge alltid arbeidet for å kunne bidra til, at det blir forhandlinger for å løse opp i det. Så får vi vurdere om vi har forutsetninger for å gi hjelp til det ene og andre området. Dette er jo i noen tilfeller områder hvor hvem som har suverenitet og statsmakt, kan variere. Men vi er tjent med at disse frosne konfliktene finner løsninger – igjen – i tråd med de viktige prinsippene som gjelder i OSSE og Europarådet, og de grunnleggende prinsippene for sikkerhet og stabilitet i Europa.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:19:50]: Fremskrittspartiet mener at Norge er på feil kurs, og vi er bekymret for utviklingen. Mens staten blir rikere og rikere, blir folk og bedrifter fattigere. Støre-regjeringen drar inn ufattelige beløp. Det er en oljepris på over 90 dollar fatet, rekordhøye gasspriser, titalls milliarder kroner ekstra på strøm, og på toppen av dette har man gjennomført den største skatte- og avgiftsøkningen fra ett år til et annet på de siste 20 årene. Dette er fasiten til finansminister Trygve Slagsvold Vedum og statsminister Jonas Gahr Støre.

Samtidig som staten tjener seg søkkrik, er det vanlige folks tur til å bli flådd. Alle får dårligere råd under denne regjeringen, og de som har minst, rammes selvfølgelig hardest. Strømregningene er mer enn doblet for husholdningene. Bedriftene har det enda tøffere, for de får ingen kompensasjon, og vi hører om bedrifter som får fem- og sekسدoblet regningene sine. Alt overskudd – og litt til – går altså til å dekke strømregningen.

Drivstoffprisene har passert 20 kr literen, noe som knallhardt rammer både folk og bedrifter som er avhengig av bil. Matvareprisene stiger, og de kan komme til å øke kraftig framover. Vi ser at gjødselprisene går i taket, og vi ser at mange av innsatsfaktorene også går oppover. Landbruksministeren vil på toppen av det ha slutt på priskrigen og vil da tydeligvis at folk skal betale mer for maten.

Fremskrittspartiet har foreslått å redusere drivstoffavgiftene, ha makspris på strøm, fjerne avgiftene, fjerne momsen – men regjeringen har stemt ned alt dette. Hvorfor gjør regjeringen så lite for å hjelpe folk flest og bedrifter når staten tjener seg rik, mens vanlige folk blir flådd? Var det dette regjeringen mente med at det var vanlige folks tur?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:21:54]: Etter åtte år hvor forskjellene økte i Norge, og hvor de med mest kom først i køen når de viktige sakene skulle bestemmes og de store pengene fordeles, er det en ny tenkning og en ny praksis fra denne regjeringen. Nå får de med midlere og lavere inntekter skatteutt. De får rimeligere barnehage, rimeligere SFO, de får hjelp på en lang rekke områder som gjør at de kan leve et verdig liv, og ha tilgang til en velferdsstat som var i ferd med å bli privatisert og stykket opp – helt i tråd med Fremskrittspartiets tenkning. Der er det en klar kursendring. Arbeidsfolk får nå styrkede rettigheter på jobb, mer trygghet i jobben sin, mindre midlertidighet og mer verdige forhold, i tråd med norske tradisjoner. Så virkelighetsbeskrivelsen fra representanten Listhaug er jeg fundamentalt uenig i.

Så er vår del av verden rammet av en strømkrisen som rammer i alle land, også i Norge. Det skaper en ekstremt

vanskelig situasjon for mange familier som må betale mer for strømmen – ikke bare litt mer, men veldig mye mer. Etter at 2020 hadde veldig lave priser, har 2021 hatt veldig, veldig høye priser. Det har regjeringen og Stortinget tatt grep for å gjøre noe med. Elavgiften er satt ned, etter at den ble satt grundig opp med Fremskrittspartiet i regjering. Det er gitt økning i bostøtte, økning i sosialhjelp, og vi har utviklet et helt nytt redskap i skuffen til velferdsstaten for å kunne komme husholdninger til unnsetning ved høye strømpriser. Ingenting av det lå klart etter at Fremskrittspartiet hadde sittet i flertall i åtte år.

Så vil priser på en del innsatsfaktorer gå opp og ned i vår verden, og det er interessant å høre at Fremskrittspartiets syn da er at når det gjelder alle disse prisene, skal staten inn og være regulator og jevne det ut. Det er en interessant praksis fra Fremskrittspartiet, som det skal bli spennende å følge også i tiden framover.

Vi stiller opp og jevner ut forskjeller. Vi stiller opp for folk med store beløp – gjennom pandemien – og nå også gjennom denne strømkrisen. Den er veldig vanskelig for folk, og det følger vi veldig nøye, og vi gir folk den tryggheten. Vedvarer disse høye prisene, skal folk fortsatt ha en stat som stiller opp for dem.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:23:59]: Jeg tror ikke man finner noen som kjenner seg igjen i beskrivelsen av at man har fått bedre økonomi. Årets lønnsoppgjør nærmer seg, og folk flest har fått mindre å rutte med på grunn av den prisgaloppen som er innenfor veldig mange varegrupper. LO og Fellesforbundet, ved Jørn-Henning Eggum, er klar på at kravet nå er styrket kjøpekraft. Det er krav nr. én. Mange bedrifter har gått på store tap på grunn av koronaen, men også på grunn av ekstraordinære strømutgifter, der man får null kompensasjon. Fremskrittspartiet mener det er statens tur til å bidra til et lønnsoppgjør som sikrer arbeidsplasser, men viktigst av alt sikrer kjøpekraften til innbyggerne våre. Det kan man gjøre gjennom å sette ned skatter og avgifter, gjennom å la være å ta inn så store summer som det denne regjeringen dessverre gjør. Ekstrainntektene finnes til å gjøre det.

Vil statsministeren ta initiativ til at staten bidrar til økt kjøpekraft for folk, at vi trygger arbeidsplassene gjennom å redusere skatter og avgifter, slik at folk kommer bedre ut av årets lønnsoppgjør, uten å ta knekken på bedriftene våre?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:25:10]: Det som er gledelig ved starten av 2022, når vi nå er på vei ut av pandemitiltakene, er at norsk økonomi går veldig godt. Det er vekstkraft, ledigheten faller, og vi har tegn til at bedriftene investerer og har spart opp til også å kunne satse. Så rammes både bedrifter og folk av strømkrise, og det krever noe av noen hver av oss. Vi går inn i et

lønnsoppgjør som er stort og omfattende, og i en krevende tid, og i et slikt oppgjør er regjeringen klar: Partene har ansvaret. Partene har ansvaret for å sette seg ned og forhandle på grunnlag av det som er situasjonen i økonomien, basert på krav og tilbud. Jeg hadde møte med kontaktutvalget, som er alle partene i arbeidslivet, på mandag, og det veldig klare budskapet til dem er at de tar det ansvaret. De tar det ansvaret, og regjeringen tar sitt ansvar, og det er å følge med på situasjonen, men respektere at partene har ansvaret. Fremskrittspartiets opplegg er å blande seg inn i lønnsforhandlingene. Det ønsker ikke partene, og det ønsker ikke regjeringen.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:26:15]: Vår oppgave er å sikre folk kjøpekraft. Norsk økonomi går godt, men det er jo staten som går ekstremt godt, og så er det veldig mange vanlige folk som nå sliter.

I et intervju i VG i desember kikket finansminister Slagsvold Vedum i glasskula. Han lovte nordmenn mer å rutte med både i 2022 og i 2023. Status så langt er at folk er bekymret for økonomien og har fått langt mindre å rutte med etter regjeringsskiftet. Mange lurer på hvor denne prisgaloppen skal ende, og strømprisene er spådd å være skyhøye, potensielt i mange år framover.

Hvordan skal regjeringen holde løftet om at folk flest skal få mer å rutte med i år og neste år, uten å bidra med skatte- og avgiftsreduksjoner, når vi nå ser hvordan prisene på omtrent absolutt alt øker, noe som gjør enorme innhugg i vanlige folks lommebok?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:27:11]: Nå har jo for det første regjeringen bidratt til at folk med vanlige inntekter betaler mindre i skatt. Det er også en annen tilnærming til avgifter, og det er en rekke viktige velferdstjenester i folks liv som nå blir tilgjengelige og rimeligere. Så vil lønnsoppgjøret avgjøre hva lønnsutviklingen blir for arbeidsfolk, basert på forhandlinger og de kravene som kommer fram i forhandlingene – krav og tilbud. Det er måten å gjøre dette på. Det kan ikke være slik at det skal være regjeringens og statens ansvar å ligge i forkant av et lønnsoppgjør og beregne hva som skal til for å nå mål som Fremskrittspartiet måtte sette seg for kjøpekraft.

Finansministeren hadde helt rett når vi ser i kula framover på det vi kan bidra med, at det ligger til rette for et godt år i norsk økonomi. Men det er en ekstremt krevende situasjon bl.a. knyttet til strøm. Derfor har denne regjeringen gjort noe som representanten Listhaug aldri var inne på i de åtte årene hun satt med regjeringsmakt, nemlig å støtte familier og husholdninger ved høye strømpriser med en ordning som vi ikke har

hatt før, som er der nå, og som vi selvfølgelig skal følge nøye hvis disse prisene vedvarer utover.

Presidenten: Sylvi Listhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:28:18]: Nei, det slapp man, for strømprisene var ekstremt mye lavere i de åtte årene, og med de største skatte- og avgiftsskjerpelsene man nå har gjennomført fra denne regjeringen, har man bidratt med smuler, så jeg tror ingen er imponert.

Men Norge har altså hatt 30 år med fantastisk velstandsutvikling. Mens staten håver inn penger, viser analyser nå at helt nødvendige levekostnader vil øke kraftig fram mot 2025. Noen spår sågar at velstandsutviklingen i Norge stopper opp. De med svak økonomi rammes selvfølgelig hardest, men også familier med helt vanlig økonomi kommer til å merke dette. Det er særlig boutgiftene som øker, renteutgifter, forsikring og energikostnader, men også eiendomsskatt og kommunale avgifter, som vi ser at rød-grønne politikere er ivrige etter å ta inn. Politikere i stat og kommune er med på å gjøre det dyrere å bo og leve, og svekker kjøpekraften for vanlige folk.

Mener statsministeren det er rimelig at staten blir rikere og rikere, mens politiske vedtak nå fører til at folk blir fattigere, og at flere vil få problemer med å få endene til å møtes?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:29:27]: Jeg er uenig i denne beskrivelsen. Jeg mener at den norske velferdsstaten klarer å være aktivt til stede og sikre folk trygghet for helse, utdanning og grunnleggende velferd. Vi ønsker å gjøre den sterkere, bredere og tilgjengelig for flere. Vi ønsker å stoppe en utvikling av privatisering på sentrale helse-, utdannings- og velferdsområder, slik at dette er tilgjengelig for folk uavhengig av inntekt. Det er et ideal i vår velferdsstat. Det skal også være slik at det gjelder i hele landet. Da må vi ha en politikk for det som over tid bidrar til at vi har like forhold, og så kan folk leve sitt liv med ulike forutsetninger innen den rammen. Det at vi har en stat som har god økonomi sammenlignet med andre land, gjør at vi kan velge den veien. Men også vi går inn i et farvann som er trangere, hvor vi er nødt til å tenke gjennom hvordan vi prioriterer, og det å kutte dramatisk i statens inntekter, som Fremskrittspartiet vil gjøre, kommer ikke til å bidra til å nå målene om rettferdighet og like livsvilkår i Norge.

Presidenten: Bård Hoksrud – til oppfølgingsspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:30:42]: Ikke bare flås folk av rekordhøye strømpriser, rekordhøye bensin- og dieselpreiser og kraftig økning i matvarepriser, som er på

full fart oppover. På toppen av dette har denne regjeringen, som gikk til valg på å gjøre hverdagen bedre for vanlige folk, gjort det mye verre å være syk ved at egenandelen er økt med nesten 500 kr. Og ikke nok med det: Vi har en regjering som ønsker å forlenge sykehuskøene. Folk som har fått utsatt operasjonene sine i en svært krevende tid, med pandemi, må vente enda lenger på å få hjelp fordi regjeringen har allergi mot private aktører. Hva vil statsministeren si til alle de som lider i helsekø fordi regjeringen ikke er villig til å benytte all ledig kapasitet, både den offentlige og den private?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:31:27]: Til dem vil jeg si: Denne regjeringen prioriterer som sin viktigste sak at man skal ha tilgang til velferd på likt grunnlag i Norge, og det skal være helsetjenester som er de beste som er tilgjengelige og mulige. Da må vi satse på fellesskapets sykehus. Da må vi ikke stykke opp og privatisere tjenestene slik at lommeboken avgjør hvem som får, at vi bruker de som er utdannet til å jobbe i helsevesenet, på feil måte med tanke på å kunne nå flest mulig, og at det blir sykeforsikringer som avgjør om man kommer foran i køen – alt det Fremskrittspartiet står for. Det favoriserer noen få. Det gir ikke et tilbud til de mange. Derfor vil vi styrke sykehusenes økonomi. Vi vil styrke deres mulighet til å investere i medisinsk-teknisk utstyr og nye behandlingsmetoder og sørge for at vi nå kan begynne å ta igjen det etterslepet som er kommet gjennom pandemien. Det begynner å skje nå ved en del sykehus, som da kan begynne å prioritere og behandle folk i tråd med de behovene de har, der pandemien nå ikke dominerer som den gjorde før.

Presidenten: Bård Hoksrud – til oppfølgingsspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:32:35]: Jeg er ikke veldig imponert over svaret til statsministeren, og det kunne vært fristende å spørre om statsministeren kunne svare på hvordan han synes dette gikk. Det er i hvert fall helt tydelig at statsministeren lar hensynet til ideologi veie tyngre enn å hjelpe vanlige folk, som ikke har råd til å kjøpe seg ut av helsekøene. Statsministeren har som kjent god erfaring med å bruke private helsetjenester, men de aller fleste har ikke like god råd som ham og kan ikke betale for helsetjenestene av egen lomme. Det er derfor utrolig at i en situasjon hvor over 200 000 står i helsekøer som blir stadig lengre, er regjeringens budskap at de ønsker å innskrenke tilbudet til pasientene ved å fjerne det frie behandlingsvalget. Hvor mange meter lange må helsekøene bli – eller er det kanskje mer riktig å si hvor mange kilometer lange må helsekøene bli – før statsministeren vil legge vekk de sosialistiske, ideologiske skylappene og faktisk ta i bruk all den

ledige private kapasiteten som er der, for å få ned helsekøene og unngå at de blir like lange som da statsministeren var helseminister, eller kanskje enda lengre?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:33:36]: Representanten spurte hvordan jeg synes svaret mitt gikk. Jeg synes det gikk ganske bra. Takk som spør. Jeg tror at hvis jeg hadde svart på en måte som imponerte representanten Hoksrud, ville jeg blitt urolig. For hvis det var slik at mitt svar var å si at vi skal møte denne utfordringen med at vi skal ta penger ut av sykehusene, legge dem ut og si at her kan private hente fagfolk ut av sykehusene og unndra seg prioriteringer om hvem som trenger mest hjelp, og hvem som skal få hjelp først – da har vi et helt annet helsevesen. Det finnes land i verden som har det slik. De behandler færre, de har dårligere folkehelse, kortere levealder og kortere overlevelse etter alvorlige situasjoner.

Vi har gjennom vår organisering av sykehusene klart å levere noen av de beste tjenestene som er, til mange, og det er det regjeringens ambisjon å fortsette med. Det kommer til å bli krevende fordi mange sykehustjenester blir dyrere. Derfor må vi tenke folkehelse, og vi må tenke helse tilgjengelig for de mange gjennom et langt livsløp. Og på alle disse områdene tror jeg representanten og jeg ikke kommer til å imponere hverandre med svarene, men jeg er veldig trygg på at de svarene vi har, er de vi skal følge.

Presidenten: Tina Bru – til oppfølgingsspørsmål.

Tina Bru (H) [10:34:58]: Mange norske familier opplever nå en krevende situasjon med høye strømpriser og økende priser. Min bekymring er at dette skal gå ut over legitimiteten og oppslutningen om det grønne skiftet og dessuten legge press på lønnsoppgjøret og dermed bærekraften i norsk industri. For å kompensere for det grønne skiftet ga regjeringen Solberg skattelette til folk med vanlige inntekter. Da denne regjeringen tiltrådte, foreslo den derimot å øke skattene for personer med inntekter opptil 400 000 kr, sammenlignet med vårt forslag. Vi ser også at SV er en sterk pådriver for økte skatter, bl.a. med krav om skatteøkninger allerede i RNB. Statsministeren har selv understreket at det grønne skiftet må være rettferdig. Det er jeg enig i, men hvordan vil regjeringen sørge for dette, når mange nå opplever et press på sin privatøkonomi og skattene samtidig går opp? Deler statsministeren min bekymring for klimapolitikkens legitimitet i dette bildet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:35:59]: Jeg deler bekymringen for klimapolitikkens legitimitet, men jeg tror det handler om en lang rekke andre forhold enn det representanten var inne på nå. Jeg tror at vårt skat-

te- og avgiftsopplegg og måten vi gjør velferdstjenester rimeligere og mer tilgjengelig for folk på, har gitt folk med midlere og lavere inntekter lettelser – mer igjen i lommeboka. Det går på alt fra pendlerfradrag til fagforeningsfradrag til billigere ferger og en lang rekke tiltak som treffer folk i hverdagen. Det viktige med det grønne skiftet er jo at vi er i stand til å ta de riktige valgene for å få utslippene ned, uten at det går ut over tryggheten i folks liv. Det mener regjeringen vi kan få til ved å kutte utslipp og skape jobber, satse på de nye grønne næringene – satse sterkere enn man gjorde før. Alt fra batterier til havvind, fangst og lagring og hydrogen er enorme muligheter for arbeid i Norge. Så må de belastningene som følger av det grønne skiftet, fordeles rettferdig, slik at ikke enkeltgrupper eller deler av landet blir rammet spesielt. Det kan vi få til med en politikk som tar de hensynene.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:37:21]: Det er dyrtid for mange mennesker i Norge, med høye strømpriser, varsel om økende renter og nå også sterkt økende dagligvarepriser på en rekke varer. Og det er jo, som det alltid er, slik at det går hardest ut over arbeidsfolk med beskjedne inntekter og folk med små trygder og pensjoner. I motsetning til enkelte andre kan ikke de flytte til Sveits når de blir misfornøyd med kostnadsnivået i Norge.

Når det gjelder prisøkningene på mat, har mediene gått gjennom dette en del i det siste. Prisøkningen er opptil 70 pst. på enkelte varer, og det er påfallende lik prising i de store kjedene. Jeg vet ikke om statsministeren planlegger å kjøpe Superchips til helgen, f.eks., men den har i så fall blitt 50 pst. dyrere, helt uten at de bøndene som dyrker norske poteter, får mer betalt for varen sin.

Det er velkjent at undersøkelser viser at Norge har noen av de høyeste matprisene i Europa, dårligst utvalg og de mest misfornøyde kundene. I lang tid har skrivebordsteorien bak dette vært at det skyldes den norske landbrukspolitikken – høye tollmurer, statlige avgifter – men i 2020 slo en gruppe professorer ved Handelshøyskolen fast at forklaringen er en helt annen, nemlig den sterke maktkonsentrasjonen blant både leverandører og kjeder. Eierne av de store kjedene er blant Norges aller rikeste mennesker. Tre av de ti rikeste kommer fra dagligvarebransjen.

I sin tid i regjering mottok høyresiden en matmaktutredning – en rekke råd om hvordan en kunne gjøre noe med maktkonsentrasjonen, og gjøre noe med skjevheten i makt mellom de som eier de store kjedene på den ene siden, og bønder, forbrukere og arbeiderne i bu-

tikkene på den andre. De gjorde ingenting. Vil denne regjeringen gjøre noe?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:39:25]: Uten å gå inn i preferansene for chips – jeg holder meg til Sørlandschips for min del, men også der er nok potetene blitt dyrere – kan jeg love, spøk til side, at jeg ser denne utfordringen på en lang rekke områder og en lang rekke markeder. Påstanden om at dette skyldes norsk landbruk, er feil, som representanten ganske riktig sier. Vi har et produktivt landbruk. Vi har høy produktivitet, høyere enn i mange andre deler av økonomien, og det som går ut av den norske lommeboka til mat, har over årene ikke økt. Tvert imot, det har vært holdt ganske stabilt.

Jeg deler representantens uro over det som skjer ute i markedet, og det er knyttet til konsentrasjon, noen få ledende aktører som kan bestemme over store deler av markedet. Det er vi opptatt av å ta tak i, men vi er opptatt av å se på hvordan det virker opp mot dagligvaremarkedets organisering, hvilke prinsipper som gjelder, og hvordan de ulike delene av denne verdikjeden, fra produksjon til vi handler i butikken, fordeler inntekter. Dette er regjeringen opptatt av. Jeg tror ikke det finnes enkle grep som fra den ene dagen til den andre snur rundt på maktforholdene, men også her er det uheldig med for stor konsentrasjon av makt.

Så skal vi også si at den situasjonen vi opplever nå når det gjelder matpriser, igjen er knyttet til en internasjonal situasjon som har likhetstrekk med det vi ser på energisiden. Det er en referanse til bl.a. Ukraina, som ikke bare selger gass, men som også selger veldig viktige innsatsfaktorer for mat, enten det handler om olje, matolje eller korn. Så internasjonalt nå er det økende matpriser, som treffer Norge, men som også treffer utviklingsland, med stor fare for å destabilisere og skape sikkerhetspolitisk vanskelige situasjoner. Dette er også en del av det større bildet.

Audun Lysbakken (SV) [10:41:25]: Det er helt riktig at det finnes en rekke årsaker til økende priser. Det som er den politiske utfordringen, er å sørge for at vi ikke i den situasjonen ender med at de store kjedene øker sin profitt på bekostning av alle andre. Det har, som jeg var inne på, vært en rekke matmaktutredninger de siste årene, og det finnes mange konkrete forslag. De tre store kjedene kontrollerer nå alene 97 pst. av dagligvaremarkedet. Vi ser også at det er en konsentrasjon av både grossist-, distribusjons- og detaljistledd, som eies av de samme få aktørene, sånn at en sitter på alle sider av bordet.

Målet her må være å sørge for mindre profitt for superrikke eiere, rimeligere prising for forbrukerne, og at bønder og arbeidsfolk sitter igjen med mer. I tråd med

dette har SV foreslått både å begrense hvor stor andel av markedet enkelte kan kontrollere, og å begrense muligheten til både å produsere osten, frakte osten og selge osten. Er det noe regjeringen vil vurdere?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:42:34]: Det er ganske spesielt å erfare at matprisene nå øker, for de falt med 2 pst. i fjor. Så det sier igjen hvordan ting kan skifte. Men alle de forslagene som representanten Lysbakken her tar opp, mener jeg det er interessant å vurdere, og jeg tror også det er noe vi kan ha gode samtaler om mellom regjeringen og SV.

Nå skal vi inn i et jordbruksoppgjør, som selvfølgelig er preget av at bonden har opplevd en kraftig økning av en del av sine innsatsfaktorer som er omfattet av jordbruksavtalen. Regjeringen har stilt opp for bonden i denne situasjonen, og det vil vi også gjøre når vi setter oss ned med landbrukets organisasjoner.

Men diskusjonen om markedsmakten og organiseringen av dagligvarebransjen mener jeg det er riktig at vi følger hele veien. Maktkonsentrasjon er ikke bra. Det går ut over tilbudet til forbrukeren, også når det gjelder pris.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:43:26]: Jeg synes det er positive signaler. La meg da gå litt videre til det konkrete og hva vi kan gjøre. For når det gjelder maktkonsentrasjon, ser vi f.eks. at den største kjeden, Norgesgruppen, kontrollerer nesten halvparten av dagligvaremarkedet. Samtidig eier og kontrollerer de den dominerende distributøren.

Uten at vi trenger å gå inn i enkeltteksempler nå, har spørsmålet om ulike former for eierbegrensninger, altså grep en kan ta politisk for å splitte opp en bransje hvor veldig mye makt er samlet på få hender, vært løftet flere ganger. Er dette, altså å vurdere oppsplitting og eierbegrensninger, noe regjeringen er villig til å se på?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:44:21]: Jeg vil ikke gå inn på konkrete virkemidler – som det. Det er noen forhold vi må ha med når vi diskuterer dette spørsmålet. Det ene er at vi passer på at vi ikke tar grep som bryter med leveranser, forsyningssikkerhet og tilgang på varer i hele landet. Det er det viktig å ha med oss. Det er også viktig at vi har dialog med aktørene, slik at man ikke fatter politiske vedtak som kan få utilsiktede konsekvenser. Dette er temaer som jeg mener det er viktig at vi følger med på, og særlig i en situasjon hvor matvareprisene øker, sånn som de gjør nå. Så vi er åpne for å se på det, og har oppmerksomhet om den saken.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgingsspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:44:58]: En av grunnene til at vi må støtte oss til medienes sammenligninger og rapporter, er at vi egentlig har oppsiktsvekkende lite innsyn i hvordan prisene i dagligvarebransjen blir til. Det er jo sånn at Coop, REMA og NorgesGruppen har mottatt varsel om enorme samlede gebyrer for det Konkurransetilsynet har ment har vært ulovlig priskoordinering. En forutsetning for å kunne gjøre noe med dette er å sikre fullt innsyn i prisdannelsen, i tillegg til dette med mulige begrensninger som jeg var inne på i sted. Er regjeringen villig til å gjøre det forrige regjering ikke gjorde, nemlig å ta grep for å sikre reelt innsyn?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:45:43]: Jeg vil kommentere det ved å si at jeg forutsetter at Konkurransetilsynet gjør jobben sin. Det er det myndighetsorganet som har både fullmakt og anledning til å følge med på slike spørsmål og stille krav. Hvorvidt det er behov for å gjøre endringer i innsynsretten, kan jeg ikke ta på stående fot, men det vil være noe som Konkurransetilsynet må dele med regjering og eventuelt storting, om det er behov for å gjøre endringer i lover og regler på det området.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:46:13]: Hvis vi avslutter runden hos dem som jo produserer maten, har det den siste tiden kommet ganske dramatiske meldinger fra bøndenes organisasjoner, fra bondeopprøret, om hvordan økte kostnader på den ene siden og regulerte priser på bøndenes produkter på den andre slår inn i mange gårdsbruks økonomi. Det har de siste dagene vært beskrevet tydelig hvor liten andel av den samlede inntekten for brødet vi kjøper, som faktisk tilfaller bonden som har dyrket kornet. Et annet eksempel var på NRK i går og er knyttet til kålroten, der det aller meste av arbeidet, også pakking og transport, er betalt for av bonden, men det er stor differanse mellom det bonden får, og det kålroten selges for i butikken. Hva vil regjeringen gjøre for å sikre bonden en større del av verdiskapingen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:47:19]: Dette handler om organiseringen av matmarkedet i Norge, fra gård til bord, hvordan de ulike verdiene fordeles. Det er et tema som vi var inne på i sted, som vi er nødt til å gå grundigere inn i, og som vi også har omtalt i Hurdalsplattformen som et tema vi skal se nærmere på. Det andre spørsmålet er relatert til jordbruksforhandlingene, altså hvordan man legger til rette for verdiskaping, inntekter for bonden. Da er det naturlig at det kommer opp som et tema der. Dette er vi opptatt av å følge, og

det kommer vi til å gjøre på begge de områdene, både når det gjelder hvordan hele verdikjeden er organisert, og når det gjelder forhandlingene med landbrukets organisasjoner.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:48:21]: I regjeringsplattformen står det:

«Et levende lokaldemokrati er grunnsteinen i folkestyret og en forutsetning for tillit og legitimitet til det nasjonale folkestyret.»

Den siste måneden har Oslo vist oss hva et levende lokaldemokrati er. Da Stortinget behandlet Rødts forslag om å bevare Ullevål sykehus, var nesten samtlige av bystyrets partier på Eidsvoll's plass med plakater hvor det sto «nei til statlig regulering». Sist uke var gatene fylt av folk som gikk i fakkeltog for Ullevål sykehus. Oslo-ordfører Marianne Borgen holdt en appell og minnet oss alle på den gode formuleringen, som også er å finne i plattformen fra regjeringen, om at «tiden for overkjøring av lokalsamfunn er over».

I Oslo er det et stort flertall, både i bystyret og i befolkningen, for å bevare og utvikle Ullevål sykehus. Bystyret, med Oslo Arbeiderparti i spissen, har sagt klart ifra om at de ikke vil ha statlig overkjøring gjennom en statlig reguleringsplan. Støre er valgt inn fra Oslo. Han leder en regjering som gir signaler om at de er beredt til å overkjøre byen og bystyrets flertall med en statlig reguleringsplan.

Mitt spørsmål er: Har regjeringen satt i gang et arbeid med en statlig reguleringsplan for Nye OUS, og hvordan mener Støre at Hurdalsplattformens formulering om at tiden for overkjøring av lokalsamfunn er over, blir ivare tatt i denne saken?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:49:57]: Regjeringen har ikke satt i gang en statlig reguleringsplan. La meg bare begynne med å si det. Så vil jeg gå til et annet viktig kapittel i Hurdalsplattformen, som handler om å sikre folk gode helsetilbud. Der står det også, når det gjelder sykehusstilbudet i Oslo, at det handler om å følge opp allerede vedtatte planer.

Dette er et stort spørsmål. Det er behov for å forsterke sykehusstilbudet i Oslo. Det er en voksende befolkning, og vi må bruke ressursene på riktig måte. Det er et spørsmål som har nasjonal betydning, utover den enkelte kommune, fordi de valgene Oslo tar når det gjelder sykehusorganisering, har betydning for hvordan vi bruker fagfolk, rekrutterer fagfolk og anvender det som er en knapp ressurs.

Så regjeringen er opptatt av – det er også nedfelt i vår plattform – at vi skal sørge for at hele Groruddalens befolkning så raskt som mulig får lokalsykehusstilbud ved

Nye Aker sykehus. Det arbeidet er i full gang, sykehuset bygges. Det blir et moderne sykehus med storbylegevakt, i samarbeid med Oslo kommune. Vi skal gjennomføre endringer i sykehusstrukturen i Oslo i henhold til vedtatte planer.

At det er diskusjon rundt de planene i Oslo, har jeg stor respekt for – det lytter vi til. Men vedtakene om å styrke sykehusstilbudet i Oslo, for Oslos befolkning, er tatt, og arbeidet er i gang. Det gjøres et omfattende arbeid. All kreftbehandling på Ullevål sykehus flyttes til Radiumhospitalet, som er under bygging. Det flyttes funksjoner til Aker sykehus, som er under bygging. Laboratorievirksomhet skal til det nye livsvitenskapssenteret, som er under bygging. Det er altså en stor endring i den sykehusstrukturen.

Så legger vi opp til at vi skal ha god kontakt med Oslo kommune og planmyndighetene der. Men for meg er det viktig å få gjennomført dette i tråd med planene. Stopper vi dette nå, kan det bli mange års utsettelse, og det kan bli et stort tilbakeslag for Oslos befolkning når det gjelder et sikkert og godt sykehusstilbud.

Bjørnar Moxnes (R) [10:51:52]: Det er ikke bare en diskusjon, det er tydelige vedtak i Oslo bystyre mot å legge ned Ullevål, ikke minst fordi fagfolkene er helt enige om at det vil svekke sykehusstilbudet for framtida.

Oslo Arbeiderparti uttalte i valgkampen at de forventer at deres egen stortingsbenk står solidarisk ved vedtakene i Oslo Arbeiderparti og ved byens innbyggere. Men da Stortinget i vinter stemte over Rødts forslag om å bevare Ullevål sykehus, stemte både Arbeiderpartiets og Senterpartiets stortingsgruppe mot Rødts forslag. Men så er det kommet krystallklare vedtak, både fra Oslo Arbeiderparti og Oslo Senterparti, om at de er imot statlig reguleringsplan. Mitt spørsmål er derfor om regjeringen tenker å binde sine stortingsgrupper til å stemme i tråd med Helse Sør-Østs vedtak om nedleggelse av Ullevål sykehus, hvis det kommer til votering i Stortinget om statlig reguleringsplan.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:52:49]: Rødts forslag om å bevare Ullevål sykehus fører til et oppfølgingsspørsmål: Hva betyr det? Hvilket Ullevål sykehus er det Moxnes vil bevare – det som var, det som er i dag, eller det som er på gang? Det er altså slik i vårt land at det ikke er et kommunestyre som vedtar hvilket sykehus som skal være i kommunen. Staten eier sykehusene og har ansvar for at vi har et godt sykehusstilbud i hele landet. De valgene Oslo tar, får stor betydning for resten av landet. Sjefen for Oslo universitetssykehus sier – jeg har hørt ham si det – at han ikke har problem med å tiltrekke seg helsepersonell. Og mange av de som ønsker å opprettholde sykehusstrukturen i Oslo, ser for seg at man skal ha en parallell sykehusstruktur og et tilbud

som bruker helsepersonell, noe som kommer til å gå ut over andre deler av landet. Det har jeg som statsminister ansvar for å følge med på – tilbudet i Innlandet, i Møre og Romsdal, i Midt-Norge og i Nord-Norge. Derfor er det det hensynet regjeringen må ta når vi følger opp et vedtak som har stått gjennom mange år, og som gjelder et stort og komplisert byggeprosjekt med store investeringer for å sikre Oslo og resten av landet et godt sykehusstilbud.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [10:54:01]: Spørsmålet var om regjeringen vil binde sine stortingsgrupper til å stemme i tråd med vedtaket fra Helse Sør-Øst om å legge ned Ullevål sykehus eller ikke hvis det blir en votering i Stortinget om statlig reguleringsplan, og det har vi ikke fått noe svar på. Det kan gjerne statsministeren svare på i neste runde.

Så er det sann at det hjelper ingen innbyggere i Møre og Romsdal, Midt-Norge og Nord-Norge om Ullevål sykehus legges ned. Man får ikke flere fagfolk ute i landet ved at man legger ned Ullevål sykehus. Pasientstrømmen er det som styrer antall ansatte, og vi vet også at Ullevål i dag utdanner mange som reiser ut igjen i landet og er viktige for sykehusstilbudet ute i landet.

Dessuten vet vi at kronargumentet mot nedleggelse er at man kløyver akuttmiljøet på Ullevål i to og splitter det mellom Aker og Gaustad. Derfor er et samlet fagmiljø veldig kritisk og veldig imot denne planen. Men altså: Vil regjeringen binde opp sine stortingsgrupper i saken, hvis det blir votering over dette, eller ikke?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:55:09]: Jeg tror representanten kjenner hvordan Arbeiderpartiets stortingsgruppe behandler saker, inntar standpunkter og så stemmer i tråd med det stortingsgruppen vedtar. I noen ytterst få eksempler er det for representantene fritt å stemme. Dette er ikke en slik type sak. Så her vil Arbeiderpartiet vurdere de spørsmål som måtte komme opp i oppfølgingen av dette vedtaket, som har stått gjennom mange år, har vært vedtatt her og er planlagt og under utvikling. Skulle det vedtaket komme, vil vi håndtere det på vanlig måte.

Og så er det ikke riktig, det representanten sier, at de valgene Oslo gjør med hensyn til sin sykehusstruktur, er helt irrelevante for sykehusstilbudet i resten av landet, og at det er pasientstrømmen som avgjør. Det som gjelder, er jo hvordan vi organiserer sykehusstilbudet, slik at vi kan hjelpe mange – alle pasientene som trenger hjelp – på en måte som tar hensyn til en knapp ressurs, nemlig de fagutdannede. Vi ser jo mange steder i landet at det er knapphet på ressurser. Vi har nedsatt en kommisjon for å se på

behovene vi har innenfor helsefagene. Måten vi organiserer de store sykehusene i Oslo på, har selvfølgelig betydning for hvordan Norge bruker den viktige ressursen.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:56:17]: Jeg takker for den avklaringen når det gjelder Arbeiderpartiet. Saken er jo at det ikke er noe reelt flertall i stortingssalen for å legge ned Ullevål sykehus – det er det ikke. Senterpartiet er nøkkelen her, så vi får se hva Senterpartiet sier når den tid eventuelt måtte komme.

Det vi ønsker å bevare, er muligheten til å bygge ut Ullevål med nye sykehusbygg for fremtiden på det som er Nord-Europas største sykehustomt. Det er så trangt på Gaustad at man må bygge sykehus i høyblokker, på folkemunne kalt for smittetårnene på Gaustad. Det blir en kontinuerlig byggeplass på Rikshospitalet i 10–20 år hvis planen til Helse Sør-Øst går igjennom, mens på Ullevål har de 110 000 m² med veldig gode sykehusbygg per i dag. Noe må avhendes, man kan bygge nytt samtidig som man har full drift – uforstyrret – på de bra delene av sykehuset. Det er dette bystyrets flertall går inn for, og det er dette også fagfolkene ønsker å bevare. Ser Støre at det kan være en vel så god plan som å bygge sykehus på en veldig trang, liten tomt på Gaustad, som altså er det som ligger inne i de nåværende planene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:57:28]: Representanten og jeg kan ha meninger om det, vi kan dra på besiktigelse og se på tomter. Jeg legger til grunn at noen av Norges mest erfarne sykehusplanleggere, dem vi har gitt myndighet og tillit til å vurdere sykehusutbygging, er kommet til den konklusjonen at det er flere tilgjengelige kvadratmeter til å kunne utvikle på Gaustad, enn det er på Ullevål, under de omstendighetene som er nå. Ullevål sykehus kommer til å være drift i mange år, og det er noe Oslo Arbeiderparti har lagt vekt på at vi skal ha. Når det gjelder hvilke løsninger som blir valgt for Oslos videre behov – vi kommer til å ha nye sykehusbehov også utover dette prosjektet – får vi se hva planleggingen vil medføre. Men som sagt: Gjennom flere år har dette prosjektet vært planlagt, det er i gang, det er flere hundre som arbeider med å gjennomføre det hver dag. Det brukes store summer på å legge til rette for det. Det er som sagt også nedfelt i Hurdalsplattformen at vi skal gjennomføre endringer i sykehusstruktur i henhold til vedtatte planer. Vi har ikke tenkt å bryte dem.

Presidenten: Rauand Ismail – til oppfølgings-spørsmål.

Rauand Ismail (MDG) [10:58:43]: Ikke-binære får ikke helsehjelp hvis de ønsker helsehjelp og kjønnsbe-

kreftende behandling. I motsetning til personer med en binær kjønnsidentitet – transpersoner med en binær kjønnsidentitet – får man altså ikke den kjønnsbekreftende behandlingen man trenger hvis man har en ikke-binær kjønnsidentitet. Nå jobber regjeringen med å innføre et tredje juridisk kjønn. Jeg lurar på om statsministeren og regjeringen i takt med det også vil sørge for at de som da faller inn under den kategorien, får den nødvendige helsehjelpen de bør ha rett og krav på.

Presidenten: Oppfølgings-spørsmål skal følge tråden i hovedspørsmålet.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:59:24]: Det er et viktig spørsmål representanten stiller. Det skaper uro og utrygghet hos en gruppe som opplever mye uro og utrygghet i sitt vanlige liv. Som helseminister var jeg opptatt av at vi måtte se på både regler og lovverk knyttet til dette for å gjøre dette mindre traumatisk i veldig vanskelige valg, og samtidig sikre en trygghet for at man får gode råd til de valgene man tar, slik at man ikke tar uopprettelige valg som man kanskje kunne komme til å angre på. Dette arbeidet bør vi fortsette med for å sikre – også innen denne delen av helsevesenet vårt – at man har trygghet for at man får gode tilbud til seg og sin helse innenfor de etiske rammene som vårt helsevesen skal bygge på.

Nå utreder vi spørsmålet om en tredje kjønnskategori, det er et tema vi skal gå inn og se nærmere på. Det er en viktig del av samfunnsdebatten. Også innenfor helsevesenet skal vi sørge for at man skal få trygghet for god hjelp både i kommunen der man bor, i primærhelsetjenesten, og når det gjelder eventuelle sykehustilbud.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [11:00:39]: Om to veker lanserer FN's klimapanel den nye delrapporten sin. Vi hugsar alle den førre rapporten, som kom 9. august i fjor og skapte eit stort engasjement. Veka etterpå, den 16. august, uttalte den dåverande statsministerkandidaten Jonas Gahr Støre:

«Klimakrisen er vår tids største utfordring. Dette kommer til å prege hele min statsministertgjerning om Ap vinner valget.»

Han sa også at han «vil telle klimautslipp like nøye som kroner og øre i statsbudsjettet».

Statsministerkandidaten vart statsminister og fekk gleder av å leggje fram eit statsbudsjett før jul. Det la opp til auka klimagassutslipp, ikkje lågare – nærmare bestemt to millionar tonn meir CO₂-utslipp enn budsjettet til den borgarlege regjeringa. Og det er det ikkje berre eg som seier, det vart bekrefta av Støres eigen klima- og miljøminister. Han følgde nemleg valløftet om å telje

klimagassutslepp like nøye som kroner og øre og konkluderte med at utsleppa ville gå opp – eit klart brot med den gjeldande klimaplanen. Svaret til Støre har vore at dei raskt skal utarbeide ein ny klimaplan. Ein må spørje seg kva regjeringa skal med ein ny klimaplan når dei ikkje vil følgje den gjeldande klimaplanen.

Klimakrisa skulle prege heile statsministergjerninga, sa Støre. No er nok neppe den gjerninga over heilt enno, men eg kan faktisk ikkje kome på ei einaste klimanyheit frå denne regjeringa sidan ho tiltredde for fire månader sidan – med unntak av i første veke, då dei presenterte ei havvindsatsing som var ei halvering av den utbygginga den borgarlege regjeringa la opp til. Med å si nei til hybridkabler gjorde ein eit lønsamt prosjekt ulønsamt, og det er ganske godt gjort. Det er krevjande nok å gjere dei ulønsame klimaprojekta lønsame.

Spørsmålet vert då: Dersom klimakampen skulle prege heile statsministergjerninga til Støre, kva type preg var det eigentleg han sikta til?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:02:35]: Nå fikk ikke representanten Rotevatn erfare hvordan forslaget hans til statsbudsjett ville hatt det i Stortinget om han hadde fått fortsette i regjering, og han skulle sette seg ned med Fremskrittspartiet og finne en løsning.

Vi har funnet en løsning som styrer mot 2 000 kr i CO₂-avgift. Den kommer til å ha et halvt innslag med hensyn til bensinpumpen, men det skjer på en måte som gjør at vi får folk med oss på det som er et grønt skifte. Det er viktig – får vi dem mot oss, blir det ikke mulig å gjøre arbeidet. Klima- og miljøvernministeren som sitter i denne sal, er en pådriver for at vi skal legge fram en bred og ambisiøs klimaplan som skal vise oss veien til 2030.

Så er det helt feil – men som man lytter, hører man, og som man ser, ser man – at denne regjeringen ikke har satt i gang med klimapolitikk. Vi har sittet i fire måneder, og nyheten i forrige uke om havvind var iallfall at ting skjer på vår vakt. Det er heller ikke noen halvering av ambisjonen. Det skal komme det samme antall megawatt ut av Sørlege Nordsjø. Men vi velger altså å sikre at deler av den kraften kommer til Norge, og så skal vi utrede hvordan det blir et nordsjønett som vi eventuelt kan koble oss på for de resterende 1 500 megawattene. Vi skal i gang også på Utsira, og NVE har fått i oppdrag å utrede områder langs hele norskekysten for å satse videre på havvind. Vi har en næringsminister som leder arbeidet med den grønne næringspolitikken og det grønne skiftet, og som reiser rundt til bedrifter. Vi fokuserer på batteri, på hydrogen, på fangst og lagring og på grønn skipsfart for å få ambisjonene opp. På en lang rekke områder må man sette i gang arbeid som gir resultater over tid.

Vi skal til 2030 og så til netto null i 2050, og det vi har gjort på fire måneder, tror jeg står seg ganske bra opp mot de åtte årene representanten satt i eller var omkranset av regjeringen.

Sveinung Rotevatn (V) [11:04:35]: Regjeringa har rett nok svekt inntakskravet for matematikk til lærarutdanninga, men eg trur at ein også med karakteren 3 vil sjå at det å gå frå 3 000 MW til 1 500 MW er ei halvering. Eg trur også ein vil klare å rekne seg fram til at viss ein beheld det same målet for CO₂-avgift, men halverer tempoet dit, kjem ein ikkje i mål på same tid. Det er problemet.

Eg vil i det vidare utfordre på ein pilar om klimapolitikken som statsministeren ikkje har snakka så veldig mykje om, men som er veldig viktig, og det handlar om natur og arealnedbygging. Der ligg Noreg per no ganske dårleg an. Vi ligg an til å kunne få eit netto utslepp på heile 27 mill. tonn frå den sektoren. Det var før Arbeidarpartiet og Senterpartiet vedtok å fjerne forbodet mot nydyrking av myr og gjekk inn for ei regjeringsplattform som legg opp til auka arealnedbygging og meir makt til kommunane for å byggje ned grøntareal. Då blir det eit nytt mattespørsmål:

Har regjeringen rekna på – på same måte som dei reknar i samband med eit statsbudsjett – kor mykje utsleppa vil auke når ein no fjernar forbodet mot nydyrking av myr og legg opp til ein meir laussleppt arealpolitikk?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:05:39]: Jeg vet ikke hva representanten hadde i matte, men for meg er det slik at 3 000 MW er 3 000 MW, og at man tar avklaring av de første 1 500 og så avklarer de neste 1 500. Alttså: 1 500 pluss 1 500 blir 3 000. Så hvis representanten kommer til et annet tall, at man legger sammen 1 500 og 1 500 og får 1 500, har han dårligere enn karakteren 3 i matte, så det bør han gjøre noe med.

Denne regjeringen er opptatt av å nå sine klimamål også knyttet til areal og myr. Men vi er opptatt av at vi skal bruke av naturen vår på en forsvarlig måte. Vi tror at et vedtak om vern, altså ingen aktivitet, som slår alt i samme kategori, ikke er riktig svar. Men det er helt riktig, som representanten sier, at også på dette området, som på alle områder i økonomien som klimaministeren er opptatt av, må vi se etter potensialet for kutt.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Sveinung Rotevatn.

Sveinung Rotevatn (V) [11:06:42]: Det er nok litt i seinaste laget for denne representanten å gjere noko med mattekarakteren sin, men eg kan forsikre om at han ville ha kome inn på lærarskulen, både før og no.

Problemet er at når ein legg opp til å byggje ut 1 500 MW no, utan moglegheit for hybridkablar og mest sannsynleg får eit ulønsamt prosjekt, meiner ein å subsidiere det. Når ein ikkje vil avklare rammevilkåra for dei neste 1 500 MW – om det då vil verte moglegheit for eksport eller ikkje – så veit ein jo ingenting. Det er problemet som aktørane no møter. Difor får ein ei utfordring.

Og svaret om arealpolitikken gjer meg ikkje trygg. Vi ligg an til eit nettoutslepp på 27 mill. tonn. Då er det altså ikkje eit godt nok svar at statsministeren seier at vi må bruke naturen vår på ein fornuftig måte. Ein må gjerne bruke ei myr, drenere ho og sleppe ut masse CO₂ og metan. Det er bruk, men det er ikkje klimapolitikk. Det er Senterparti-politikk, og det vart Arbeiderparti-politikk i løpet av førre periode, og no er det regjeringas politikk. Korleis skal ein då kome i mål med dei klimamåla vi no har? Det er det svaret Stortinget treng frå statsministeren, og det svaret kom ikkje no heller, men han kan få lov til å forsøkje ein gong til.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:07:49]: Vi er opptatt av at vi skal verne myr og ikke bygge i myr. Vi er opptatt av at beslutninger om det må tas på et nivå som åpner for at der hvor det ikke skulle føre til utslipp, skal man kunne utvikle naturen og utnytte naturen der den er. At vi bruker arealene vi har, har vært Norges tradisjon både til havs og til lands.

Så gjentar jeg at dette området er et av flere områder hvor vi må foreta kutt. Det må inn i en klimaplan som både binder staten og legger føringer for kommuner, og det kommer man til å se i den planen regjeringen vil legge fram.

Presidenten: Mathilde Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:08:39]: Når regjeringen lovet et forsterket klimamål, var det nok mange som forventet at man da ville legge fram politikk som er i nærheten av å nå dette målet. Foreløpig har regjeringen kun lagt fram et budsjett som kutter CO₂-utslipp mindre enn Solberg-regjeringens budsjett, og man har lagt fram en havvind-satsing som er skalert ned og i hvert fall er skjøvet ut i tid. I mellomtiden har vi Hurdalsplattformen, der det står at regjeringen raskt skal utarbeide en ny klimaplan for hele økonomien. Høyre er enig i at klimapolitikken bør avklares raskt, men hvor raskt den kommer, avhenger jo av hvilke prosesser man setter i gang. Da er spørsmålet mitt til statsministeren: Vil regjeringen nå ta utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget Klimakur 2030 når de nå skal utarbeide denne klimaplanen, eller vil de be underliggende etater om å sette i gang et nytt kunnskapsgrunnlag? I

så fall: Har man bedt de underliggende etatene om å sette i gang med det arbeidet allerede?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:09:32]: Dette er ikke matematisk, men definisjonen av raskt er jo interessant, fra en regjering som satt i åtte år. Når kom den klimaplanen? Var det etter fire måneder? Var det etter to år, tre år, fire år? Det tok sin tid.

Jeg kan svare bekræftende på at det kunnskapsmateriale som ligger i Klimakur, vil vi ta med videre. Så vil vi selvfølgelig gå ut og oppdatere det med underliggende etater, så vi har et oppdatert kunnskapsgrunnlag når vi skal lage vår plan. Men jeg tror vi har gode marginer å gå på når det gjelder å være raskt ute. I tillegg gjennomfører vi nå – som jeg sa i mitt forrige svar – en politikk på en lang rekke områder for å legge om kursen slik at vi kan skape jobber og kutte utslipp.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:10:31]: I dag kom SSB med nasjonalregnskapstall som var veldig gledelige. De sier at gjennom 2021 har vi hentet inn den nedgangen som har vært gjennom pandemien, og økonomien har rett og slett kommet tilbake der den skal være. Vi vet fra før, fra tall i fjor høst, at vi heldigvis har klart å få flere sysselsatte enn det vi hadde før pandemien.

Det går med andre ord veldig godt i norsk økonomi. SSB skriver at den enorme veksten i energiprisene har gitt staten enorme inntekter og en BNP-vekst på over 20 pst. Olje- og gassseksporthinntektene har økt enormt fra 2020 til 2021, over 500 mrd. kr i økte inntekter. Det er godt for staten. Men SSB skriver også at et nytt trekk i 2021 var at de internasjonale prisene på energi slo inn på den norske strømprisen. Det har også gitt staten flere titalls milliarder i ekstraintekter, både for 2021 og vi vet ikke minst for 2022.

Mange husholdninger merker det motsatte, at økonomien blir mer krevende, at strømregningen dessverre er for stor. Det samme merker også frivilligheten, og jeg har et par lokale eksempler. Sørild fritidsklubb har for november og desember opplevd en økning på 140 000 kr. Med strømstøtta fra regjeringa – Senterpartiet og Arbeiderpartiet – med støtte fra SV, vil de få 30 000 kr tilbake. IK Grane har 110 000 kr ekstra. Risøy Folkehøyskole, som jeg har besøkt, får ingen strømstøtte. I november og desember har de fått økte kostnader på 430 000 kr. Sånn kunne jeg fortsatt.

Hvorfor er det sånn at når staten får så enorme inntekter, og en ser at det er så mange andre som sliter, så vil likevel ikke regjeringa støtte f.eks. Kristelig Folkepartis forslag om en makspris på 50 øre, som ville truffet alle, og gitt mye bedre kompensasjon?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:12:34]: Staten har jo brukt av disse store inntektene som man har fått, til å komme opp med en sikringsordning for å komme familier og husholdninger til unnsetning. Det er en omfattende ordning, som koster mange milliarder kroner, og som dekker 80 pst. av strømrregningen av det som er over 70 øre/kWh i spotpris. Det kan man nå se på fakturaen, at man har fått en rimeligere strømrregning, som er høy nok fra før. Den er høy også etter, det erkjenner jeg, men det har vært en betydelig hjelp i det.

Så er det ikke slik at disse inntektene som kommer til Norge gjennom energi, ikke kommer fellesskapet til gode. Det gir oss muligheten til både å bygge opp reserver for vanskelige tider, til å styrke et statsbudsjett som gjør at vi kan ha en aktiv velferdsstat, og til å kunne stille opp under en pandemi for å hjelpe både folk, organisasjoner og bedrifter til å komme gjennom pandemien og levere de resultatene som representanten riktig peker på, og som Statistisk sentralbyrå nå viser til. Norge er et av de landene som kommer ut av pandemien med høyest fart. Nå gjelder det å styre den farten så ikke det går ut over økonomien i neste omgang ved at vi får et for alvorlig pris- og kostnadspress.

Så har vi stilt opp for idrett og frivillighet, jeg har lyst til å si det. Kommunene kan nå følge opp idrettsanlegg som kommer i spesielt vanskelige situasjoner.

Makspris mener jeg ikke er en god idé for å ivareta strømbbrukernes behov over tid. Det vil gripe inn i måten vi får kraft ut i markedet på. Det produseres kraft ved 1 682 vannkraftverk i Norge, og de bør ikke reguleres av en makspris. Der bør tilbud og etterspørsel gjelde, og så må vi som velferdsstat sørge for at vi sosialt kan ivareta dem som blir skadelidende og sårbare, slik vi har gjort gjennom sikringsordninger og en rekke andre tiltak.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:14:38]: Statsministeren kaller det en sikringsordning, jeg vil på mange måter kalle det en lappeteeppeordning, for det er kommet proposisjon etter proposisjon til Stortinget fordi jeg tror regjeringen ser at en ikke treffer. Og det er noen formål en ønsker å treffe. Problemet er at det er mange ideelle aktører, fra barnevern til sykehus osv. – jeg viste som eksempel til en folkehøyskole, som virkelig er en ideell institusjon – som sliter med de høye strømprisene. Dette gjelder også små bedrifter og husholdninger. Derfor er jeg enig i det statsministeren sier til slutt: Dette handler om sosial fordeling. Og der mener jeg regjeringen rett og slett ikke gjør det godt nok nå.

NVE, fagetaten til regjeringen, har varslet høy strømpris over lang tid. Statsminister Støre har selv sagt at da kan man være villig til å forlenge ordningen, og det er bra, men ordningen er ikke god nok, for den treffer ikke godt nok.

Eksempelen mitt er Sørli fritidsklubb, som får 140 000 kr mer i strømutgifter bare for november og desember, nesten 200 000 kr. En må selge – satt på spissen – 5 000–6 000 vafler med god fortjeneste bare for å dekke inn regningen, og sånn skal det ikke være. Hvorfor vil en ikke stille mer opp for frivilligheten? Hvorfor lar en de ta regningen i stedet for at staten stiller opp?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:15:47]: Jeg tror vi alltid vil komme dit at det vil være grupper som kan føle at de blir rammet av at priser går opp. Nå har vi energiprisene som er høye. Det er de vi har tatt tak i. Så det er ikke et lappeteppe, det er å følge utviklingen. Vi har satt ned elavgiften, et flertall her i Stortinget har økt bostøtten, vi har økt sosialhjelpen for dem som rammes aller mest, vi har økt støtten til studentene, vi har økt støtten til boligbyggelag og gitt milliarder av kroner til husholdningene. Det er å følge utviklingen og reagere når det kommer. Det er ikke et lappeteppe, det er å svare på de områdene hvor utfordringene er. Vi har også gitt støtte til idretten og frivilligheten gjennom kommunene. Men jeg tror vi aldri kommer dit at staten kan være garantist for enhver økt utgift. Utgiftene går opp og ned, og organisasjoner og bedrifter, og også husholdninger, må ta en viss høyde for og planlegge for det.

Sammenlignet med andre land stiller Norge og Stortinget nå opp for folk med beløp langt utover det man ser noe annet sted. Og så har jeg sagt: Vedvarer disse høye prisene, skal vi selvfølgelig følge det nøye og være der for folk. Kommer dette igjen neste høst og vinter, har vi nå flere virkemidler vi kjenner, og som vi kan ta i bruk på ny.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Kjell Ingolf Ropstad.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:16:54]: Jeg er enig med statsministeren i at staten ikke kan være der for alle, alltid. Det er ikke mulig, og derfor skal jeg gi honnør for deler av det som er kommet. Jeg er spesielt glad for økt bostøtte og sosialhjelp, som vil nå mange av dem som trenger det mest. Men det jeg ikke skjønner, er: Vi kan akseptere at en ikke ønsker å gi støtte til bedrifter, og at de må tåle dette osv., men frivilligheten er i en helt annen situasjon. Her i byen er det en skole, St. Sunniva, som har fått en økt strømrregning på over 600 000 kr. Frivillige organisasjoner har ikke denne kapitalen. Jeg vet også at en del av idrettsklubbene, som bruker en annen type oppvarming, f.eks. gass, ikke er inkludert. Klubber her i byen har varslet økte kontingenter. Det rammer barn og unge, mens staten håver inn milliarder.

Jeg mener at situasjonen er ekstraordinær. Det innrømmer også regjeringen når en kommer med denne støtteordningen, men den treffer ikke godt nok. Hva er

bakgrunnen for at Den norske kirke, folkehøyskoler eller ulike organisasjoner som har et ideelt formål, som ikke tjener én krone, men som bare legger til rette for barn og unge, ikke skal inkluderes?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:17:56]: Det er en lang rekke ordninger som nå treffer ulike grupper. Hovedvekten er lagt på husholdningene, altså familier, som opplever dette i familiebudsjettet. Det er også ordninger nå via kommunene, som Stortinget har behandlet ganske nylig, som gjør det mulig å følge opp f.eks. et idrettsanlegg som risikerer å måtte stenge ned fotballvirksomheten fordi de ikke klarer å holde banene i sving.

Så skal jeg være med på at det er noen som med en slik ordning vil føle at de ennå er utsatt, og at det er krevende og vanskelig. Det er en ekstraordinær situasjon vi står i, og så får vi høste erfaringer om hvordan disse ordningene virker. Vi har lagt stor vekt på ordninger for å følge opp særlig familiene, som er utgangspunktet for den økonomien den enkelte har, og landbruket og veksthussektoren, som har spesielt høye elektrisitetsutgifter, og også frivilligheten og idretten i kommunene.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [11:19:19]: EU ønsker å innføre karbontoll, der formålet er å hindre at bedrifter flytter ut av Europa til land med lavere karbonpriser og mindre ambisiøs klimapolitikk. Om Norge skal omfattes av EUs ordning med karbontoll, er et viktig spørsmål, men også hvordan ordningen med karbontoll skal innrettes. Et viktig spørsmål for norske bedrifter vil være CO₂-kompensasjonsordningen, som er svært viktig for norsk industri. Den 29. november sa statsråd Barth Eide til Europautvalget at diskusjonen om karbontoll er «en diskusjon vi trenger å være tungt inne i», og videre at «diskusjonen skjer nå».

I Dagens Næringsliv denne uken kunne vi imidlertid lese at Norge ikke er tungt inne i denne diskusjonen nå, fordi departementene er uenige om karbontoll er EØS-relevant eller ikke. Statsministeren reiser snart til Brussel for å møte beslutningstakere og delta på seminarer om grønn industri. Spørsmålet til statsministeren vil være: Hva vil statsministeren si til Europa om hva som er norske posisjoner i spørsmålet om karbontoll? Er dette en ordning som vi er omfattet av? Hvilke konsekvenser vil CO₂-kompensasjonsordningen få for norsk industri, og på hvilken måte vil statsministeren involvere Stortinget i norske posisjoner i en ordning som er så viktig for så mange, både arbeidstakere og bedrifter landet rundt?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:21:07]: Dette er et veldig viktig spørsmål, og det er viktig fordi politik-

ken er i utforming i Europa. Den planen som heter «Fit for 55», hvor de altså skal legge opp et bredt politikk-område for å nå målene om 55 pst. kutt, er noe Norge skal være i partnerskap med EU om. Grunnen til at jeg reiser til Brussel med en ganske bred dagsorden, er at vi vil markere at Norge kan bidra til dette. Vi vil gjennomføre våre forpliktelser i samarbeid med EU. Da er dette et av spørsmålene som er til diskusjon. La meg bare si det slik at hvorvidt det er EØS-relevant eller ikke, er det viktig å ha en grundig utredning av, så vi er trygge på det, men det er viktig uansett, for det handler om hvordan vårt viktigste marked innretter seg i forhold til verden rundt. Derfor er et av temaene vi vil ta opp i diskusjon med medlemmer av EU-kommisjonen og EU-kommisjonens president, det å gå inn i hva man ser for seg på dette området, om det er dette som kommer til å bli framtidens måte å håndtere spørsmålet på, om det kan komme produkter produsert med høyt CO₂-avtrykk et annet sted, og som kan få fri vei inn.

Vi er opptatt av å slå ring rundt CO₂-kompensasjonsordningen inntil det måtte komme en annen ordning som ivaretar de samme behovene. Jeg tror jeg må si at vi ikke i dag kan konkludere på akkurat hvordan det vil utvikle seg – men vi har høy beredskap i å følge det spørsmålet, CO₂-kompensasjonsordningen, som er viktig for norsk industri, den er veldig kostbar for fellesskapet, men den er viktig – og hvorvidt de nye ordningene som nå diskuteres, over tid kan bli nye ordninger som også kan være relevante for Norge. Jeg tror at et budskap for Norge da vil være at med vår nære tilknytning til det europeiske markedet – vi handler mer med det europeiske markedet enn mange EU-land – er det naturlig å se for seg et veldig nært samarbeid om dette. Det kommer EU-kommisjonen til å få høre fra meg i neste uke.

Nikolai Astrup (H) [11:22:59]: Statsministeren omtaler denne grensetollen som noe som kan bli en måte å håndtere disse spørsmålene på når det gjelder karbonlekkasje, men realiteten er at EU har bestemt seg. De går for en karbontoll. Nå er spørsmålet: Hvordan skal den innrettes?

Spørsmålet om EØS-relevans er viktig, og der konkluderte statsråd Barth Eide allerede i november med at grensetollen vil ikke ramme oss, for vi er innenfor ETS – altså EUs kvotesystem. Med andre ord bekreftet Barth Eide at det er EØS-relevant. Men så leser vi i avisen denne uken at denne diskusjonen fortsatt pågår, samtidig som EU nå er i ferd med å utforme sine posisjoner for hvordan detaljene i denne ordningen skal bli. Og det er jo i detaljene at interessene til norske bedrifter ligger.

Spørsmålet er: Tok Barth Eide munnen for full i november, da han sa at dette spørsmålet i realiteten var avklart, at det er EØS-relevant? Eller er det fortsatt en lø-

pende dialog mellom departementene om hvorvidt denne karbontollen er relevant for Norge?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:24:05]: Dette er en løpende debatt. Statsråd Barth Eide hadde helt rett i det han sa. Vi er en del av et kvotesystem, vi handler med Europa, vi har de samme spillereglene, og det er klart at da er dette også en del av den helheten. Men det er, som representanten sier: Hvordan detaljene utformes, er jo det som er viktig for oss. Det er det vi må ha dialog om for å se på. Man kan legge til grunn at så vant vi er til å handle med Europa, så integrert som vår industri er, finner vi løsninger som stemmer med hovedsporet som EU måtte velge, men det er også sider ved norsk industriproduksjon, norsk kraftproduksjon, som gjør at vi må se ganske nøye på det. Vi har f.eks. hatt debatten om opprinnelsesbevis osv., som ses på som problematisk i deler av norsk industri. Ett av temaene det er nyttig å diskutere, som man gjør på fagnivå mellom fagmyndigheter, men også på politisk nivå, og også med meg, er å få mer innsikt om og forståelse for disse detaljene. Og så vil jeg si at selvfølgelig vil Stortinget bli holdt løpende orientert om de diskusjonene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [11:25:06]: Jeg er helt sikker på at Finansdepartementets embetsverk følger med på spørretimen og noterer seg at spørsmålet om hvorvidt det er EØS-relevant, nå er avklart av statsministeren, og det er sånn sett godt å få det bekreftet.

Spørsmålet til statsministeren, når vi er enige om at detaljene er det viktige, er: Hvordan skal regjeringen da forankre norske posisjoner i Stortinget? Dette er noe som har stor betydning for norsk industri og norske arbeidsplasser og får stor innvirkning på verdiskaping i Norge i årene fremover. Statsministeren representerer også en mindretallsregjering som er avhengig av støtte i Stortinget, så spørsmålet er: Hvordan vil det forankres i Stortinget?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:25:48]: Det høres kjedelig ut, men jeg vil svare på egnet måte: Hvis dette er ting som er budsjettrelevant, kommer det i budsjettkommunikasjonen. Hvis det medfører endring av lover, hører det selvfølgelig hjemme i Stortinget. Men det hører også hjemme i det organet som representanten refererte til, hvor vi har en ganske løpende dialog om saker som skjer mellom Norge og EU, i Europautvalget og på annet vis. Men det er klokt å holde Stortinget orientert om dette, for det har stor betydning for mange områder. Slik var det også med taksonomien som EU utviklet, og som representantens regjering had-

de inngrep med – de var ikke alltid like på ballen der med tanke på tidsfristene. Vi legger vekt på å ha god kontakt og skal sørge for at Stortinget får den informasjon som det måtte trenge.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå over.

Sak nr. 2 [11:26:36]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Audun Lysbakken til fiskeri- og havministeren, er overført til klima- og miljøministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 4, fra representanten Hårek Elvenes til forsvarsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 10, fra representanten Turid Kristensen til barne- og familieministerens, er overført til justis- og beredskapsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil imidlertid bli besvart av barne- og familieministerens på vegne av justis- og beredskapsministerens, som har sykdomsforfall.

Spørsmålene 12 og 13, fra henholdsvis representantene Sigbjørn Framnes og Silje Hjemdal til samferdselsministerens, vil bli besvart av næringsministerens på vegne av samferdselsministerens, som har sykdomsforfall. Spørsmålene foreslås, etter anmodning fra næringsministerens, flyttet og besvart før spørsmål 29, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 13, fra representanten Silje Hjemdal, vil bli tatt opp av representanten Helge André Njåstad.

Spørsmålene 14, 15, 16, 17, 18, 19 og 20, fra henholdsvis representantene Terje Halleland, Roy Steffensen, Morten Stordalen, Tor André Johnsen, Erlend Svardal Bøe, Dagfinn Henrik Olsen og Mona Fagerås til samferdselsministerens, må utsettes til neste spørretime, da statsråden har sykdomsforfall.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet er overført til klima- og miljøministerens som rette vedkommende.

Audun Lysbakken (SV) [11:27:03]: En kan diskutere hvem som er rette vedkommende, men klima- og miljøministerens er jo flink til å svare på spørsmål til al-

le, legger jeg merke til, så det går sikkert bra. Spørsmålet er som følger:

«I Førdefjorden er det gitt tillatelse til utslipp av flere millioner tonn gruveavfall og kjemikalier. Dette er et viktig gyteområde for kysttorsk, men også oppdrett. Sjømat Norge og Norges Fiskarlag har uttalt: «Mangelen på en tilstrekkelig utredning av risiko knyttet til mattrygghet, fiskehelse og fiskevelferd er en grunnleggende mangel ved søknaden, som i seg selv tilsier at det ikke bør gis driftskonsesjon eller utslippstillatelse.»

Hvorfor prioriterer regjeringen sjødeponi foran sjømatnæringen?»

Statsråd Espen Barth Eide [11:27:50]: Dette tiåret skal vi utvikle nye grønne næringer, både på land og til havs, og vi skal gjøre det samtidig som vi tar vare på sårbare økosystemer. Derfor er det viktigere enn noen gang å se ting i sammenheng og sørge for at alle beslutninger vi tar, er tuftet på solid kunnskap. Tillatelsene som er gitt til Nordic Rutiler prosjekt i Førdefjorden, bygger på et omfattende kunnskapsgrunnlag. Kunnskapsgrunnlaget i denne saken tilsier faktisk at sjødeponiet ikke vil ha negativ miljøpåvirkning for gyteområdet for kysttorsk eller for oppdrettsnæringen.

I tråd med forurensingsloven, hvor hovedprinsippet er at forurensing er forbudt, og det gjøres unntak fra dette, vurderes både ulemper og fordeler med tiltak før eventuell tillatelse gis. Miljøhensyn skal være tungtveiende i arealforvaltningen til havs så vel som på land. Derfor er det avgjørende at det i enhver sak der det etter forurensingsloven er gitt tillatelse til sjødeponi ved gruvedrift, er gjort en grundig og konkret vurdering for den enkelte saken, og dette er tilfellet her.

På bakgrunn av det kunnskapsgrunnlaget som ble framskaffet, er både de miljømessige konsekvensene ved sjødeponi og hensynet til mattrygghet vurdert før tillatelse ble gitt. Spredning av mineralpartikler, mineralsammensetning og kjemikalienes egenskaper er grundig vurdert.

Miljødirektoratet vil følge driften av gruvene nøye. Tillatelsen som er gitt, stiller også strenge krav til rapportering, utslippskontroll og miljøovervåking underveis. Bedriften skal i tråd med tillatelsen etablere et overvåkingsprogram som skal forelegges for Miljødirektoratet i god tid før oppstart av gruvedriften. Deler av forslag til dette programmet er ferdig utarbeidet og forelagt faginstanser på mattrygghet, fiskehelse og fiskevelferd, Mattilsynet, Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet, og disse har kommet med kommentarer til programmet. Det er stilt vilkår om miljøovervåking både før, under og etter drift av deponiet.

Dette er nettopp et eksempel på den type avveininger vi kommer til å måtte gjøre flere av. Det er på den ene

siden helt nødvendig å framskaffe mineraler til det grønne skiftet. Det forutsetter gruvedrift. Vi kan ikke la alt skje midt i Afrika, under langt mer krevende forhold, både for arbeidstakere og for miljøet. Samtidig må både gruvedrift og avfallsdeponering skje på den minst mulig inngripende måten. De avveiningene må vi bli flinkere til når vi skal regne både på klimautslipp og på naturregnskap.

Audun Lysbakken (SV) [11:30:19]: Jeg takker for svaret.

Jeg er helt enig i at det må gjøres avveininger, og at vi skal drive mineralutvinning i Norge, men når Førdefjord-saken har blitt så kontroversiell, er det nettopp fordi den lokale motstanden i Vevring- og Sunnfjordområdet er så sterk, og at inngrepene i natur og lokalmiljø vil være svært store.

Etter at prosjektet ble satt i gang, og tillatelser var gitt, har det kommet et alternativt prosjekt som viser at det er mulig å utvinne mineraler fra Engebøfjellet på en langt mer bærekraftig måte. Og det er en utfordring til klima- og miljøministeren, å ikke bare passivt akseptere at her er tillatelse gitt, for når forutsetningene endrer seg, er det også en mulighet for å se på tillatelser på nytt. Jeg vil jo tro at klima- og miljøministeren er enig i at myndighetene hele tiden må jakte den mest bærekraftige, mest skånsomme måten å utvinne mineraler på – og her finnes altså et alternativ.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Espen Barth Eide [11:31:25]: Det er jeg enig i. Det er viktig at man hele tiden sørger for at man bruker best tilgjengelig kunnskap og best tilgjengelig teknologi – det være seg for selve utvinningen eller for deponeringen. Noe utvinning må det være, noe deponering må det være, men det ligger innebygd i tillatelsen og den foreliggende avtalen at man skal forsøke å redusere mengden avfall så mye som mulig, så hvis det blir muligheter for det, med alternativer til i hvert fall deler av deponeringen, altså i egen gruve f.eks., vil det alltid komme til anvendelse. Det skal være en løpende overvåking av at man holder seg til best mulig standard. Men jeg har ikke sett noe grunnlag i denne saken for at denne tillatelsen skal trekkes tilbake. Det viktige er at man har en oppfølging i tråd med de planer som er gitt, og som har vært en del av forutsetningen for å gi tillatelsen.

Audun Lysbakken (SV) [11:32:17]: Etter at utslippstillatelsen har blitt gitt, har det også blitt meldt fra Nordic Minings side om endringer i hva som skal slippes ut. Det innebærer at potensielt mer skadelige kje-

mikalier også skal ut i fjorden, uten skikkelig utredning. Og som vi har vært inne på: I fjorden er det både oppdrett og gyteområder. Det har også, bl.a. fra Havforskningsinstituttets side, vært advart mot dette prosjektet. Sjømat Norge og Fiskarlaget etterlyser forsikringer om at stoffet SIBX ikke akkumuleres i næringskjedene, og dermed ikke vil kunne utgjøre noen trussel mot sjømattryggheten.

Kan statsråden faktisk gi de forsikringene, eventuelt forsikre om at han vil gå inn i det spesifikt?

Statsråd Espen Barth Eide [11:33:13]: Da vil jeg igjen vise til at det i forbindelse med denne saken er slått fast at det skal foreligge et overvåkingsprogram. Det er under utarbeidelse. De sentrale myndighetene som deltar i utarbeidelsen av det, eller gir innspill til det, er da Mattilsynet, Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet, nettopp fordi mye av kompetansen sitter der. Det skal legges opp til en løpende evaluering av om man holder seg innenfor rammene av de tillatelsene som er gitt.

Her, som ellers, vil det alltid være en forutsetning om best tilgjengelig teknologi, at man alltid skal bruke den høyest mulige standard for det man driver med. Men samtidig må vi erkjenne at ikke minst det grønne skiftet faktisk fører til at vi er nødt til å bruke mer mineraler. Selv i en sirkulærøkonomi, hvor vi skal bruke dem om igjen, må vi først produsere dem, og vi trenger mange flere enn vi har i dag, og da trenger vi gruvedrift. Jeg mener at det er riktig å drive gruvedrift i Norge, og at vi faktisk kan sette en høy standard, både for selve utvinningsdelen og for deponidelen. Og der må vi følge løpende med underveis.

Spørsmål 2

Ingjerd Schou (H) [11:34:37]: «Under Noradkonferansen 25. januar i år, annonserte utviklingsministeren en stor satsing på matsikkerhet fremover fra regjeringens side. Men hun konkretiserte ikke hva satsingen vil bestå i.

Kan statsråden forklare dette litt nærmere?»

Og statsråden ønskes velkommen tilbake til salen.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [11:35:02]: Jeg takker for den hyggelige hilsenen, og jeg takker representanten for anledningen til å redegjøre for det jeg brenner aller mest for, og som jeg mener verden trenger aller mest: riktig og næringsrik mat. Det er ikke bare menneskets mest grunnleggende behov, det er også avgjørende for å bygge slitesterke samfunn og skape ringvirkningene som må til for å nå andre sentrale mål.

Når sulten øker i verden, som vi ser nå, er det meget annet som også rammes. Næringslivet rammes. Vi får ikke i gang de verdikjedene som skal til for å skape aktivitet, helse og levedyktige lokalsamfunn, som skaper sin egen vekst – nedenfra.

I dag sulter opp mot 811 millioner mennesker. Nærmere 270 millioner står på randen av hungersnød. Så vet vi at i Afrika sør for Sahara driver mer enn 70 pst. av befolkningen med jordbruk og fiske. Disse småskalaprodusentene står for 80 pst. av all mat som konsumeres i utviklingsland. Likevel sulter mange. Vår utviklingspolitikk skal bidra til at de produserer mer og sunnere mat selv, på en klimasmart og klimarobust måte – mat som finner veien til lokale markeder. Kortreist mat er mer bærekraftig og er en avgjørende del av løsningen.

Vi har økt budsjettet for matsikkerhet, fisk og landbruk med 500 mill. kr, og dette er bare begynnelsen. Vi har akkurat inngått en avtale om 45 mill. kr som skal styrke småskala akvakultur i Tanzania, Kenya og Mosambik. Vi vil øke kjernestøtten til Det internasjonale fondet for landbruksutvikling, en FN-organisasjon som oppnår gode resultater i arbeidet for å styrke småbønder og verdikjedene i sårbare land.

Vi skal forene klima- og utviklingspolitikken, forsterke satsingen på fornybar energi, doble støtten til klima og minst tredoble støtten til klimatilpasning.

Liv leves lokalt. Når mer enn 70 pst. av verdens fattige bor på landsbygda, er det der vi må sette inn ressurser for å bidra til endring og resultater. Gjennom våre partnere, ikke minst i sivilsamfunnet, vil vi støtte dem som jobber for holdningsendringer og økt tilgang til tjenester i lokalsamfunn. Bare gjennom en slik framtidsrettet utviklingspolitikk kan ekstrem fattigdom utryddes og bærekraftsmålene nås.

Ingjerd Schou (H) [11:37:41]: Utviklingsministeren har snakket om matsikkerhet en stund. Samtidig har regjeringen gjennomført kutt i kjernebevilgningene til Verdens matvareprogram, forkortet WFP. Dette er en multinasjonal FN-aktør som har god inngang til områdene der vi ønsker å bidra med hjelp. På hvilken måte skal matvareprogrammet inngå i den varslede matsikkerhetsstrategien regjeringen akter å legge fram?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [11:38:18]: Verdens matvareprogram er en helt sentral og essensiell partner i regjeringens støtte til matsikkerhet. Vi inngikk derfor i desember en avtale som sikrer WFP 1,6 mrd. kr i kjernestøtte de neste fire årene.

I tillegg til kjernestøtte tildeles WFP betydelige bidrag knyttet til humanitær innsats i land rammet av humanitære kriser. Jeg vil også understreke at WFP er viktig som humanitær aktør, og de blir stadig viktigere i de

langsiktige løsningene for å sikre matsikkerhet i områdene hvor de jobber.

Ingjerd Schou (H) [11:39:04]: I forbindelse med annonseringen av strategien som kom 25. januar, uttalte statsråden:

«Mat i magen bidrar til at ungene lærer bedre på skolen».

For meg er det noe som skurrer. For det første kutter regjeringen i bidrag til norsk utdanningsbistand, altså til skolen. Regjeringen kutter også i matvareprogrammet. Samtidig snakker statsråden om «mat i magen» som et middel for å oppnå bedre utdanning. Ser statsråden at disse signalene er forvirrende?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:39:43]: Jeg skal med glede oppklare forvirringen. Skolematprogrammene er gjennom ulike aktører på utdanningssektoren og matvareområdet et område hvor vi går inn med styrket innsats i tiden som kommer, nettopp med den samme begrunnelsen som jeg tidligere har vært innom: Uten mat i magen lærer barna lite.

Så vil jeg også oppklare misforståelsen om at regjeringen nedprioriterer Verdens matvareprogram. Det foreslåtte nivået på 400 mill. kr i kjernestøtte for 2022 innebærer en økning på 100 mill. kr fra 2020-nivå.

Spørsmål 3

Ingjerd Schou (H) [11:40:42]: «Norad la nylig frem en rapport om hvordan bistanden kan mobilisere private investeringer i utviklingsland for å nå bærekraftsmålene. Et overordnet funn i rapporten er at mulighetene for lønnsomme, bærekraftige investeringer i utviklingsland er i tusen-milliarder-dollar-klassen, men de er i stor grad uutnyttet.

Hvordan vurderer regjeringen funnene i denne rapporten?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:41:16]: Veien ut av fattigdom går gjennom bærekraftig økonomisk vekst – der er jeg sikker på at representanten og jeg er helt enige. Vi skal bruke næringslivsstøtte til å bygge lokale verdikjeder: lokal produksjon, lokal beredskap og lokale jobber – for lokalsamfunn bygges nedenfra, og det gjelder også næringsutvikling.

Økte private investeringer er avgjørende for å skape den veksten, og Norfund er vårt viktigste virkemiddel i dette arbeidet. Gjennom egenkapital, lån og garantier bidrar Norfund til å redusere risikoen for andre investorer.

Det nye klimainvesteringsfondet, forvaltet av Norfund, vil gjennom et årlig bidrag på 1 mrd. kr fra stats-

kassen, matchet med tilsvarende beløp fra Norfunds overskuddskapital, kunne utløse det mangedoblede i kapital fra kommersielle aktører. Dette vil være veldig viktige bidrag til utslippsreducerende investeringer og jobbskaping.

Norads rapport, som representanten Schou viser til, er en viktig påminnelse om at vi må ha med oss privat sektor om vi skal lykkes i å nå bærekraftsmålene. Rapporten viser at vi må jobbe med et bredt spekter av virkemidler, fra politiske og regulatoriske rammebetingelser til tekniske og finansielle.

Regjeringen satser derfor på å videreutvikle risiko-reducerende tiltak, som garanti- og bedriftsstøtteordningen. Rammebetingelsene for fornybar energi må også på plass slik at seriøse aktører kan komme på banen. Mye av det vi finansierer gjennom multilaterale kanaler, går til å fremme nettopp dette.

Risikoreducerende tiltak er spesielt viktige der investeringene trengs aller mest – i de såkalte MUL-landene, de minst utviklede landene. Vi inngikk nylig en avtale med Verdensbankens garantiinstitutt – MIGA – om fornybar energi, særlig rettet mot disse aller fattigste landene. Gjennom kunnskapsprogrammer som Skatt for utvikling bidrar vi til å styrke myndighetenes kompetanse og kapasitet til å legge til rette for mer forutsigbare rammevilkår for investorer.

Fattigfolk flest bor på landsbygda. Ifølge Verdensbanken er det to til tre ganger mer effektivt å satse på matproduserende sektorer enn på andre tiltak for å bekjempe fattigdom. Matprodusenter i verden er, som representanten vet, en del av privat sektor.

Økte landbruksinvesteringer er avgjørende for å lykkes i bekjempelsen av sult og fattigdom og øke jobbskapingen. Norge er med i det offentlig-private samarbeidet Farm to Market Alliance sammen med bl.a. Yara, Rabo Bank og Verdens matvareprogram. Denne alliansen bidrar til at tusenvis av småskala bønder får både tilgang til markeder og forutsigbare inntekter. Dette er smart bistand som bidrar til å utløse de store midlene til dem som trenger det mest.

Ingjerd Schou (H) [11:44:22]: Det bør være et mål i utviklingspolitikken å sikre varig vekst. En god måte å oppnå dette på er å sørge for – som statsråden nettopp understreker – å mobilisere private investeringer. Det er ikke overraskende at Norad-rapporten viser at dette potensialet er kraftig uutnyttet. Vil disse funnene påvirke hvordan regjeringen innretter sin utviklingspolitikk?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:44:49]: Jeg er enig i representanten Schous analyse av denne saken, og det er mange spennende forslag i Norads rapport som kan inspirere oss til å se på hvor-

dan vi kan sikre økte kapitalstrømmer til utviklingsland. Det er et tankekors at mindre enn 5 pst. av global privat kapital i dag er investert i utviklingsland. Jeg mener at bistandens forse nettopp er å redusere risikoen for at privat kapital kan gå inn i denne type land. Jeg har derfor i årets tildelingsbrev gitt Norad i oppdrag å se på mulige tiltak for å mobilisere økt privat kapital for å møte bærekraftsmålene.

Ingjerd Schou (H) [11:45:35]: Noe av det første regjeringen gjorde på utviklingsområdet, var å inngå budsjettenighet med Sosialistisk Venstreparti. I enighet som ble oppnådd, var det kraftige kutt i Skatt for utvikling og kutt i næringsutvikling og handel, henholdsvis 50 mill. kr og 100 mill. kr i kutt. Disse prioriteringene er stikk i strid med funnene Norad har kommet fram til. Ser statsråden også dette?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinning [11:46:03]: Jeg kan forsikre representanten om at å skape trygge, anstendige og grønne arbeidsplasser er noe av det viktigste regjeringen ønsker å bidra til i utviklingspolitikken. Men jeg må understreke at denne innsatsen går ikke kun over én budsjettlinje. Tvert imot inngår bl.a. støtte gjennom utviklingsbankene og gjennom IFC – altså privatsektorammen til Verdensbankgruppen – i tillegg til en lang rekke satsingsområder over klima, hav, fornybar energi og yrkesutdanning.

Spørsmål 4

Fra representanten Hårek Elvenes til forsvarsministeren:

«I et oppslag i Forsvarets forum 6. februar i år fremgår det at omfanget av stillinger som står ubesatt grunnet utenlandstjeneste, kurs eller utdanning, såkalt «funksjonelt fravær», har økt.

Hvordan vil statsråden følge opp for å redusere dette funksjonelle fraværet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt.

Spørsmål 5

Freddy André Øvstegård (SV) [11:47:00]: «Norge er et av få land som tillater sjødeponi, og har flere aktive sjødeponi. Et sjødeponi kan føre til alvorlig forurensning av fjordmiljøet, skade på fisk, dyr og planter og være en trussel mot annet næringsliv. Alternativet til sjødeponi er å kreve bedre ressursutnyttelse og tilbakefylling.

Vil regjeringen være i front og få på plass et forbud mot sjødeponi?»

Statsråd Espen Barth Eide [11:47:35]: Det stemmer helt, som representanten sier, at det er få land som har deponi til havs og i fjorder. Så er det også få land som har den samme topografien som Norge har, med dype fjorder som faktisk egner seg til deponering, bedre enn en rekke andre sammenlignbare områder. Både deponi i sjø og deponi på land har miljøkonsekvenser, og vi kan faktisk ikke på generelt grunnlag slå fast at deponi på land alltid er bedre enn deponi i sjø. I noen tilfeller er det motsatt, og hver sak må vurderes konkret. Det er et viktig eksempel på hvorfor vi må ha et solid, faktabasert kunnskapsgrunnlag før man lager sjablongmessige regler som kanskje ikke stemmer i det tilfellet de skal anvendes på.

Basert på et omfattende kunnskapsgrunnlag vurderes de miljømessige konsekvensene ved sjødeponi nøye før tillatelse gis. Som del av vurderingene før tillatelse gis, vurderes alternativene til sjødeponering av avgangsmasser. Alle som driver gruvevirksomhet, skal utarbeide en avfallshåndteringsplan, som jeg også var inne på i et tidligere svar, og må i denne planen beskrive alternativ bruk av massene og muligheter for tilbakefylling av masser i gruen. Bedriften skal kontinuerlig arbeide med å redusere behovet for deponering, og avfallshåndteringsplanen skal holdes oppdatert og revideres jevnlig. Slik sett er det allerede innbakt at man skal vurdere hvor mye man kan legge tilbake i gruen, der det egner seg.

Mange miljøteknologier bruker metaller, og tilgang på mineralske råstoffer er en forutsetning for å lykkes med det grønne skiftet. Blant annet er mange mineraler nødvendige for økt grad av elektrifisering av transportsektoren, og det trengs stadig større mengder av disse mineralene. For eksempel trenger en elektrisk bil tre ganger så mye kobber som en konvensjonell bil. Miljømessig streng regulering av gruvedrift kan dermed bidra til å etablere et bærekraftig samfunn, og materialene kan i sin tur bidra til teknologi som reduserer klimagassutslipp.

I enhver vurdering av gruvedrift og mulig sjødeponi må vi gjøre en grundig og konkret vurdering der forskjellige mulige løsninger veies opp mot hverandre. Det vil også gjelde for vurdering av et eventuelt nytt gruveprosjekt i Norge. Gjennom tillatelse kan vi gi driften en god innramming, med krav til utslipp, kontinuerlig miljøovervåkning, utslippskontroll og rapportering, samtidig som Miljødirektoratet vil følge driften ved gruvene nøye.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:49:58]: Jeg takker for svaret. Det er jo ikke landdeponi som trenger å være alternativet til sjødeponi, det er, som statsråden var inne på, tilbakefylling i gruen eller annen res-

sursutnyttelse. For sjødeponi er ikke bare forurensende for livet i fjordene våre, det er også dårlig ressursbruk. Den gruvemassen som selskaper, f.eks. i Førdefjorden, vil dumpe i sjøen, kan brukes til litt av hvert, og det finnes mange eksempler på det internasjonalt. Men problemet i Norge i dag er at det dessverre både er tillatt og billigere heller å dumpe disse ressursene i fjorden. Det vi har lært gjennom mange tiår med industriutvikling i Norge, er at krav fra det offentlige kan føre til innovasjoner. Er ikke kravet om gjenbruk av gruvemasser mer i tråd med regjeringens ambisjoner om en sirkulær økonomi?

Statsråd Espen Barth Eide [11:50:58]: Jo, i høyeste grad, og det er viktig at alle ressurser brukes om igjen. Det er derfor det er veldig viktig at det ligger i denne avfallshåndteringsplanen at bedriften kontinuerlig skal vurdere andre måter, altså gjenbruk eller deponering i gruve, og i det hele tatt redusere avfallsmengden. Det er innebygd i tillatelsen, og her vil vi, som jeg sa i mitt svar til representanten Lysbakken for kort tid siden, hele tiden følge med på at man faktisk leverer på det, i tråd med det som er best tilgjengelig teknologi. Denne teknologien vil jo utvikle seg over tid.

Jeg er en stor tilhenger av en radikal politikk for mer sirkulærøkonomi, men jeg har nok tatt inn over meg at vi ikke kommer til å klare å sirkulere absolutt alt, så noe deponi vil man fortsatt ha bruk for, både fordi det ikke finnes alternativ bruk, og fordi det finnes noen stoffer man egentlig ikke ønsker å resirkulere. Derfor trenger man også deponi, og det må prinsipielt sett enten skje på land eller i havet. Vi kan jo ikke sende det ut i verdensrommet. Derfor blir det altså et behov for deponi, og da må man velge det minst skadelige.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:52:04]: Jeg takker igjen for svaret. Blant annet har Havforskningsinstituttet vært ganske tydelig på, særlig for de aktuelle prosjektene med sjødeponi i Norge, at det i hvert fall ikke er en god måte å deponere de massene som skulle være igjen, på.

Men jeg vil gjerne sette spørsmålet litt i perspektiv. Min fjord er Oslofjorden. Det er en fjord som skaper livsgrunnlag og friluftsliv for nesten to millioner mennesker, som bor rundt fjorden. Nå må vi altså, etter mange tiår med miljøsynder og fortsatt forurensing, sannsynligvis mobilisere hundrevis av millioner kroner for å rense og redde fjorden før det er for sent. For Oslofjorden er i ferd med å dø av forurensning som kveler livet i fjorden. Det er et massivt problem, som alle er enige om; også statsråden har uttalt seg om det. Da er det en ganske slående kontrast at vi i 2022 samtidig kan være i ferd med å gi tillatelse til det som ikke vil være noe annet enn

en form for aktiv dødshjelp for en helt annen fjord. Synes ikke statsråden at det er et tankekors?

Statsråd Espen Barth Eide [11:53:08]: Det ville vært et stort tankekors hvis det var riktig, men Miljødirektoratets vurdering, som oppsummerer de faglige innspillene vi får, sier at det altså ikke er riktig, og at veldig mye av tilstanden i fjorden gjenetableres etter et antall år når det gjelder deponering av gruveavfall. Særlig i den tiden vi lever i nå, er det så viktig at vi lar fakta ha makta og faktisk forholder oss til det som er det faglige rådet, enten vi liker det eller ikke. Det vil både for representanten Øvstegård og for meg av og til være slik at vi gjerne skulle ønsket at det faglige rådet var annerledes. Men dette er altså i tråd med de faglige rådene vi har fått.

For øvrig deler jeg fullt ut engasjementet for Oslofjorden og minner om at det altså ikke er gruvedeponi som er problemet i Oslofjorden, men at vi får mye avrenning av nitrogen fra landbruket, at vi har for dårlig rensing av avløp, og at vi fortsatt tillater folk å slippe septik ut i fjorden. Det er nåtidig aktivitet som vanlige mennesker forestår, og som vi må gripe inn i og redusere. Men det er en litt annen problemstilling.

Spørsmål 6

Lars Haltbrekken (SV) [11:54:19]: «For å få lov til å forurense må det være «nødvendig». Forurensingstillatelsen til Nordic Rutile ble gitt i 2015. I dag har vi nyere kunnskap om skadene av å deponere avgangsmasser fra gruver i sjøen enn da tillatelsen ble gitt. Prosjektet er også endret, og det kan se ut som det vil være lønnsomt også uten sjødeponi.

Vil statsråden omgjøre tillatelsen i og med at det ikke lenger er snakk om nødvendig forurensing?»

Statsråd Espen Barth Eide [11:54:56]: Representanten Haltbrekken påpeker helt riktig at forurensningslovens utgangspunkt er at forurensning er forbudt for alt og alle, og at det først er når man får særskilt dispensasjon etter lov, forskrift eller tillatelse gitt i medhold av lov, at man kan gjøre unntak fra det. Det skal baseres på et solid kunnskapsgrunnlag – egentlig det til enhver tid best tilgjengelige kunnskapsgrunnlaget. Først etter det får man en særskilt tillatelse.

Når forurensningsmyndigheten avgjør om slik tillatelse kan gis, skal det legges vekt på både de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket og øvrige fordeler og ulemper som tiltaket vil medføre. Det er bare i tilfeller hvor fordelene overstiger ulempene, at man kan tillate forurensning.

Før tillatelsen ble gitt i 2015, ble det gjort en konkret vurdering basert på omfattende kunnskapsinnhenting, inkludert vurdering av alternativer til sjødeponi, som vi også var inne på i forrige spørsmålsrunde. Generelt har vi en høy terskel for å omgjøre en tillatelse. Den som har fått en tillatelse, må kunne regne med at den gjelder over tid. Det handler om at norske bedrifter skal kunne innrette sin drift etter at et vedtak er fattet.

Tillatelse som er gitt etter forurensningsloven, forutsetter imidlertid at bedriften skal sende en redegjørelse til forurensningsmyndigheten om virksomhetens omfang dersom tillatelsen ikke er tatt i bruk innen fire år, dette fordi det skal kunne gjøres endringer i tillatelsen. I tillegg gir forurensningsloven hjemmel til omgjøring i visse tilfeller. Dette kan f.eks. være endringer dersom det er kommet ny teknologi som i vesentlig grad kan minske forurensningen.

Så stemmer det at prosjektet er noe endret siden tillatelsen ble gitt. Det er som forventet at et prosjekt av et slikt omfang som det Nordic Rutile planlegger, vil justeres og optimaliseres underveis. Noen av endringene som er gjort i prosjektet, kan også ses på som optimalisering i tråd med tillatelsen og i tråd med plikten til å redusere forurensning så langt mulig. Jeg vil også nevne at vurderinger knyttet til endring i driften også vil være en del av Miljødirektoratets vurdering knyttet til avfallshåndteringsplanene, som tidligere nevnt, som må godkjennes før deponiet kan tas i bruk, også ut fra den detaljerte driftsplanen for underjordsdriften som Direktoratet for mineralforvaltning vil vurdere før oppstart.

Lars Haltbrekken (SV) [11:57:16]: Jeg takker for svaret. Nå er det slik at det er kommet et nytt selskap på banen, Arctic Mineral Resources. De har kommet med planer om gruvedrift i Engebøfjellet uten bruk av sjødeponi. Nå når det da foreligger alternativer som ikke innebærer å dumpe enorme masser i en ren fjord, noe som vil gjøre stor skade på livet i fjorden, hvorfor tviholder regjeringen på at massene skal dumpes i Førdefjorden?

Statsråd Espen Barth Eide [11:57:53]: Jeg gjentar – som jeg har vært inne på i flere svar – at selv om det er gitt tillatelse til å dumpe masser, er det også en forutsetning at bedriften vil redusere avfallsmengden så langt mulig og hele tiden se etter alternative løsninger for deler av avfallet. Så er altså tillatelsen gitt, fordi kunnskapsgrunnlaget i dette tilfellet ikke bekreftet det som hevdes fra representanten Haltbrekken: at det vil gi så negative konsekvenser for det marine miljøet. Man argumenterte tvert imot for at fjordens normaltilstand vil gjenetableres etter relativt få år.

Lars Haltbrekken (SV) [11:58:31]: Til det siste er å bemerke at da Miljødirektoratet ble bedt om å gi en ren

miljøfaglig vurdering av prosjektet, anbefalte de å gå bort fra planene om å bruke Førdefjorden som sjødeponi. Det var først da Miljødirektoratet ble bedt om å gjøre en videre vurdering at de ga den tillatelsen.

Her har man et alternativt prosjekt hvor man kan komme ned til null – 0 gram, 0 kilo, 0 tonn – i hva som skal deponeres i Førdefjorden. Da stiller jeg meg spørsmålet: Hva er det som skal til for at regjeringen snur i denne saken? Hvor store miljøskader er regjeringen villig til å akseptere før den snur?

Statsråd Espen Barth Eide [11:59:21]: Jeg mener – med all respekt – at jeg svarte på det i mitt opprinnelige svar. Det er mulighet for å gjøre både endringer og betydelige omgjøringer, men etter ganske strenge forutsetninger, ut fra hva som er tilgjengelig av alternativer. Her har vi altså ikke sett det slik at det er riktig å omgjøre tillatelsen, men det er riktig å understreke den kontinuerlige plikten til både å redusere avfallsmengden og til å følge med på teknologiutviklingen som er innebygd i tillatelsen.

Til det første som nå ble nevnt: Det er en helt riktig påpekning at det er en rekke aktiviteter som vi egentlig bare burde latt være å drive med hvis man utelukkende la miljøhensyn til grunn. Men det er jo slik i samfunnet at vi må avstemme miljø-, klima- og naturhensyn, som vi skal optimere mest mulig, mot et behov for f.eks. av og til å lage ting, reise, bo og spise mat. Så hvis man skulle si at man utelukkende la miljøhensyn til grunn, ville det ikke være veldig mye aktivitet igjen. Den jobben vi nå gjør, er å prøve å minimere konflikten mellom hensyene.

Spørsmål 7

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:00:40]: Det er med interesse eg følger denne debatten, og eg har også eit spørsmål om Førdefjorden:

«ESA har åpnet en sak på eget initiativ for å undersøke om Norges regelverk er i tråd med vanndirektivet, og om vurderingen av samfunnshensyn er korrekt implementert. En slik sak kan få følger for vurderingen av tillatelsene til gruvedriften i Engebøfjellet og sjødeponiet i Førdefjorden, som klart vil føre til en forringelse av den økologiske statusen til fjorden.

Vil statsråden sikre at prosessen med ESA er avsluttet før sjødeponiet blir opprettet?»

Statsråd Espen Barth Eide [12:01:41]: Som representanten Unneland helt riktig viser til, mottok Klima- og miljødepartementet et brev fra ESA i oktober i fjor, og i brevet gjør ESA en gjennomgang av hvorvidt EUs mineralavfallsdirektiv er gjennomført i norsk rett. Jeg

vil understreke at ESA i sitt brev ikke konkluderer med at Norge har brutt mineralavfallsdirektivet i sakene hvor det er gitt tillatelse til sjødeponi. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Presidenten lurar på om statsråden er på feil svar. Nå refererer han i hvert fall til representanten som stiller neste spørsmål.

Statsråd Espen Barth Eide [12:02:14]: Det er helt riktig – det handlet om det samme.

Presidenten: Da rykker vi tilbake til start.

Statsråd Espen Barth Eide [12:02:16]: Da beklager jeg det til representanten Birgit Oline Kjerstad, som selvfølgelig stilte dette spørsmålet. Problemet mitt var at neste spørsmål er om samme sak, men da kan jeg bruke anledningen til å svare grundig på denne viktige saken.

Saken om gruvedriften i Engebøfjellet og forholdet til EUs vanndirektiv har vært behandlet av ESA i flere runder i forbindelse med ulike klagesaker. I 2017 besluttet ESA å lukke en klagesak som gjaldt Førdefjorden og Norges oppfyllelse av vanndirektivet. ESA konkluderte den gang med at direktivets vilkår for unntak var oppfylt, og at Norge ikke brøt forpliktelsene etter direktivet. At Norge ikke bryter forpliktelsene etter vanndirektivet, har blitt lagt til grunn fra norsk side i behandlingen av denne siste saken som det vises til i spørsmålet. Dette ble også vist til i Norges svarbrev til ESA i denne saken. Og jeg vil understreke, som jeg var inne på i sted, at ESA i sitt brev ikke konkluderer med at de mener Norge har brutt direktivet i sakene hvor det er gitt utslippstillatelse til sjødeponi. Men hvis ESA skulle ha et annet syn på hvordan Norge har gjennomført forpliktelsene etter vanndirektivet, vil jeg vurdere videre oppfølging.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:03:33]: Det ligg føre ei sak no som i 2021 blei meldt til ESA, som gjeld dette spørsmålet. Det er mange ting her som det er stilt spørsmål ved, og saka er ikkje ferdig, m.a. skal samfunnsnyten vere større enn dei ulempene som blir påførte fjorden. Statsråden har tidlegare i dag sagt at norske fjordar eignar seg for sjødeponi. Det som er spesielt med norske sjølandskap, er nettopp at dei er svært produktive, har ein masse liv og er av dei mest verdifulle fjordane. Sjømatbedrifter, Fiskarlaget osv. har reagert på denne saka og sagt at her kan umogleg samfunnsinteressene ha vore nok vektlagde. Vil statsråden sjå på denne saka på nytt og verkeleg sjå om samfunnsinteressene er vektlagde nok, i tråd med ESA-direktivet?

Statsråd Espen Barth Eide [12:04:37]: For det første er jeg veldig godt kjent med den lokale bekymringen og

engasjementet som foreligger i denne saken, og det er selvfølgelig noe vi tar på alvor. Men spørsmålet fra representanten Kjerstad er om vi kommer til å avvente en konklusjon fra ESA i en sak hvor vi har et standpunkt som er at vi ikke har brutt med prinsippene som ligger til grunn. Det standpunktet har vi, og derfor vil ikke den saken i seg selv føre til at vi endrer standpunkt eller utsetter saken. Men vi har et løpende engasjement i de problemstillingene som her reises, når det gjelder å få, som jeg sa i mitt tidligere svar, det optimale forholdet mellom å kunne f.eks. produsere mineraler og samtidig redusere den negative påvirkningen på lokalmiljøet. Norske fjorder er både veldig rike og verdifulle, det er jeg helt enig i. Men det er altså slik at Miljødirektoratet har vurdert at den negative påvirkningen er relativt liten og mindre enn det mange av interessentene hevder.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:05:42]: Eitt av prinsippa for ESA er at når ein skal deponere i sjø, skal det ikkje vere noko anna alternativ enn sjødeponi. No sa representanten Haltbrekken tidlegare at det er eit alternativ allereie. Likevel opprettheld ein tillatinga til sjødeponi. Er det då i tråd med retningslinjene til ESA?

Statsråd Espen Barth Eide [12:06:13]: Som jeg har vært inne på i flere spørsmålsrunder, er det slik at på det tidspunkt man gir tillatelsen, vurderer man det det er søkt om, opp mot kjente alternativer på det tidspunktet. Det ble da gjort, og her ble det vurdert at dette var det beste, altså det minst dramatiske alternativet for miljøets del der og da. Så er det bygd inn en mekanisme om at man skal ha en avfallshåndteringsplan, som bl.a. innebærer en minimering av det avfallet som trenger å gå til deponering. Det vil da, om man følger den planen, skje i tråd med utvikling i teknologien. Sånn sett er dette langt på vei ivaretatt. Men det å trekke en tillatelse tilbake noen år etter at den er gitt, sitter relativt langt inne, for man skal også skape forutsetninger for næringslivet – det vil jeg også tro at representanten Kjerstad i prinsippet er enig i – slik at man vet hvordan man kan planlegge for drift.

Presidenten: Klima- og miljøministeren er en populær person i spørretimen, og spørsmål 8 er også til den statsråden.

Spørsmål 8

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:07:26]: Jeg er glad for at ministeren klør etter å besvare mitt spørsmål, for det er et godt spørsmål.

«ESA har sendt et brev til Klima- og miljødepartementet hvor de legger til grunn at den norske praksisen

rundt avfallsplaner bryter med mineralavfallsdirektivet i en pågående prosess. Ifølge direktivet skal det lages en plan for tilstrekkelig avfallshåndtering, og minimering av avfall skal være en del av prosessen. Det har ikke skjedd i gruveprosjektet med sjødeponi i Førdefjorden.

Vil statsråden sørge for at gruveprosjektene ikke blir igangsatt før ESA har ferdigbehandlet klagen om hvorvidt tillatelsene er i strid med EØS-avtalen?»

Statsråd Espen Barth Eide [12:08:02]: Det er en glede endelig å få svare representanten Unneland på hans spørsmål. Som representanten Unneland helt riktig viser til, mottok Klima- og miljødepartementet et brev fra ESA i oktober i fjor. I brevet gjør ESA en gjennomgang av hvorvidt EUs mineralavfallsdirektiv er gjennomført i norsk rett. Det forrige spørsmålet var altså om vanndirektivet.

Jeg vil understreke at ESA i brevet ikke konkluderer med at Norge har brutt mineralavfallsdirektivet i sakene hvor det er gitt tillatelse til sjødeponi. Søknaden om tillatelse i sakene om Førdefjorden og Repparfjorden ble sendt til Miljødirektoratet før mineralavfallsdirektivet ble gjennomført i norsk rett. På søknadstidspunktet var det dermed ikke et krav etter det norske regelverket om at avfallshåndteringsplanen måtte være vedlagt søknaden.

Søknadsprosessen ga Miljødirektoratet tilgang til den informasjonen som kreves i en avfallsplan. I tillegg har direktoratet satt som vilkår i utslippstillatelsene i disse sakene at endelig avfallsplan må foreligge og være godkjent av Miljødirektoratet før deponering kan settes i gang. Avfallshåndteringen er derfor ivarettatt på en god måte i sakene om Førdefjorden og Repparfjorden, selv om selve originalbeslutningen ble fattet før mineralavfallsdirektivet ble tatt inn i norsk rett.

Eventuelle nye søknader som måtte komme, vil bli behandlet etter dagens nye regelverk, der det i tråd med dette EU-direktivet er et krav om at avfallshåndteringsplan skal foreligge i søknaden og i tillatelsen. Jeg understreker, for å gjøre dette tydelig: Det er under utarbeidelse en avfallshåndteringsplan selv om den ikke lå ved da den opprinnelige søknaden ble gitt, fordi regelverket da var annerledes.

Så vidt jeg er kjent med, er ikke ESA ferdig med behandlingen av klagen fra miljøorganisasjonene fra 2017. Det som er gjort, er at man på bakgrunn av de foreløpige vurderingene har iverksatt en grundig gjennomgang av hvordan mineralavfallsdirektivet er gjennomført i norsk rett. Jeg vil komme tilbake med både informasjon og vurderinger så fort dette arbeidet er ferdig hos ESA, men prosessen med næringsvirksomheten vil gå sin gang fram til konklusjonene er på plass.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:10:11]: Det er riktig som ministeren sier, og departementet har i infor-

masjon om EØS-saker til Stortinget vist at tillatelsene for deponier i Førdefjorden og Repparfjorden ble søkt om før implementeringen av mineralavfallsdirektivet. Men fremdeles har man ikke begynt å bore i fjellet i noen av disse prosjektene, og uavhengig av når tillatelsene ble gitt, er det fullt mulig å omgjøre tillatelser når det har store miljøkonsekvenser. Vil regjeringen sørge for at vi ikke skal legge oss på lavest mulig krav og lavest mulig standard, selv når inngrepene ikke er gjennomført? Det må være lov å spørre om hva som skal til for at man er villig til å endre tillatelsene.

Statsråd Espen Barth Eide [12:11:06]: Jeg kan definitivt avklare at vi ikke skal legge oss på lavest mulig standard, men snarere på høyest mulig standard, og at det derfor er en innebygd utvikling i dette, i og med at det er en avfallshåndteringsplan under utarbeidelse, som igjen skal se hen til et prinsipp om minst mulig deponering, og bruk av den beste tilgjengelige teknologien. Sånn sett mener jeg det er innebygd i dette. Det at det kommer ny kunnskap etter at direktivet er gitt, er faktisk relevant for saken, og det har man tatt høyde for allerede da tillatelsen ble gitt. Men det er altså ikke det samme som å trekke tilbake tillatelsen. Da kommer jeg tilbake til at det skal sitte et stykke inne for myndighetene å omgjøre en tillatelse som er gitt etter et solid kunnskapsgrunnlag på det tidspunktet den ble gitt, hvor man altså vurderte dette alternativet opp mot andre. Men heldigvis har vi det sånn at vi, egentlig allerede før EUs kloke mineralavfallsdirektiv, sørget for å legge opp til at det skulle komme en slik avfallshåndteringsplan før endelig produksjon startet.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:12:12]: Jeg vil hevde at det er sunn fornuft at fjordene våre ikke skal brukes som søppelfyllinger. Nå har vi fått direktiv etter direktiv, skjerping av standard på område etter område, og det kommer stadig nye bekymringer over de miljøkonsekvensene sjødeponi i Repparfjorden eller Førdefjorden kan føre til. Det er klokt som det står i fjellvett-regelene, at det er ingen skam å snu. Vil regjeringen være villig til å snu i et så viktig spørsmål som dette?

Statsråd Espen Barth Eide [12:12:52]: Jeg har lyst til å begynne med å understreke at jeg er enig i at vi ikke skal bruke fjordene til å kaste søppel i, og jeg er også enig i det underliggende premisset – at det har vi gjort i mange år. Det er derfor fjordene er mye mer forurenset enn de burde være. Men det er nok ikke denne typen forurensing som har vært fjordens største problem, og det er også derfor man gjør miljøfaglige utredninger og prøver å basere seg på faktakunnskap, som ikke er sjablongmessige standpunkter av typen at man kan aldri deponere i fjord – hvis det skal føre til at man velger en

dårligere løsning framfor sjødeponi, i de formodentlig ganske få tilfellene hvor det vurderes å være det riktige.

Jeg mener at det er ingen skam å snu, men det er nesten enda klokere å forutsette idet man gir en tillatelse, at ting kan endre seg underveis, og at man da bygger inn en forutsetning om at de som får en tillatelse, skal bidra til å bruke tilgjengelig teknologi til å redusere avfallsmengden og den mengden man trenger å deponere.

Spørsmål 9

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:14:08]: «I fjor satte Venstre og den blågrønne regjeringen av 225 mill. kr for å gjøre fritidskortordningen om til en permanent nasjonal ordning. Fritidskortordningen skulle komme alle barn og unge mellom 6 og 18 år til gode. Nåværende regjering har vedtatt å avslutte prøveprosjektet fra 1. juli 2022.

Kan statsråden redegjøre for hvilke konkrete tiltak som er iverksatt for denne aldersgruppen, hvilke tilskudd som er innvilget under deres alternative ordning, og hvordan dette vil slå ut for lokale lag og organisasjoner?»

Statsråd Kjersti Toppe [12:14:46]: Tilgang på fritidsaktiviteter er viktig. Det bidrar til å inkludere barn og unge og førebyggjer einsemd og utanforskap. Regjeringa vil arbeida for at fritidsaktiviteter skal vera tilgjengelege for alle barn, men vil prioritera andre tiltak enn ordninga med eit nasjonalt fritidskort. Ei nasjonal fritidskortordning er kostbar, og effekten har vore usikker. Eg vil minna om at prøveprosjektet vil gå som planlagt og verta avslutta 1. juli. Følgjeevalueringa vil kunna gi oss kunnskap og erfaringar som kan nyttast i det vidare arbeidet med å inkludere barn og unge i fritidsaktiviteter.

I staden for eit nasjonalt fritidskort vil denne regjeringa m.a. prioritera betre kommuneøkonomi, slik at kommunane kan prioritera eigne inkluderingstiltak. Vi har òg prioritert full momskompensasjon til frivilligheita, slik at trenings- og medlemsavgifter kan haldast låge.

I 2022-budsjettet er òg den nye og samanslåtte tilskotsordninga for å inkludere barn og unge styrkt med totalt 85 mill. kr. Tilskotsordninga dekkjer m.a. tilskot til ferie og fritidsaktivitetar, opne møteplassar, utstyrsentralar og ungdomslos, som kan hjelpa ungdom med å fullføra skulegangen. Vi trur at ei slik styrkt tilskotsordning vil kunna gi fleire barn og unge anledning til å delta på sosiale aktivitetar og til å fullføra utdanningsløp. Det legg òg til rette for at barn og unge kan oppleve mestring og samfunnsdeltaking.

Tilskotsordninga er utvida, slik at kommunar kan søkja om tilskot til lokale fritidskasser som kan gå til å

dekkja kostnader ved deltaking i fritidsaktivitetar for barn og unge. Dette kan m.a. vera kostnader til utstyr, deltakaravgifter, cupar o.l. Midlar til slike fritidskasser er nytt, og det er tiltak som er etterspurde frå fleire frivillige organisasjonar. Denne ordninga vil da kunna dekkja tilskot til kommunale tiltak med det same føremålet som fritidskortet.

Vidare arbeider regjeringa stort med at fattigdom skal reduserast, særleg den som rammar barnefamiljar. For å oppnå det har vi i budsjettet vårt òg prioritert velferdstenester som barnehage og SFO, som skal verta billegare for alle. Vi vil òg innføra eit dagleg sunt skulemåltid, og vi skal gjera skattesystemet meir sosialt omfordelede, noko som òg er viktig i denne samanhengen.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:17:48]: For et par uker siden besøkte jeg Arendal kommune, som var en av pilotkommunene for fritidskortet. De meldte om veldig positive resultater med ordningen, og lederen for Arendal karateklubb, som var der, kalte det det beste som hadde skjedd for idretten, integreringen og involveringen.

Noe av det som ble sett på som positivt i Arendal, var just det at ordningen var universell, for på den måten kunne kulturenheten i kommunen dra rundt på skolene og levere hver enkelt elev en egen gullbillett og på den måten skape oppmerksomhet og «buzz» rundt ordningen. Det hadde man ikke kunnet gjøre hvis dette var en ordning som var behovsbasert; det ville kunne føre til stigma for det enkelte barn. Av Hurdalsplattformen framgår det jo at man ønsker å styrke det universelle velferdstilbudet til barn og unge, men like etterpå velger man altså å fjerne denne universelle ordningen, så jeg forstår ikke helt regjeringens holdning til universelle ordninger.

Hvordan mener statsråden at fjerningen av fritidskortet samsvarer med egne målsettinger i Hurdalsplattformen, og hvordan vil man forsvare at man da (presidenten klubber) fjerner over 200 mill. kr og øker ...

Presidenten: Tiden er ute.

Statsråd Kjersti Toppe [12:18:58]: No er det slik at følgjeevalueringa av prøveprosjektet enno ikkje er klar, så å konkludera ut frå erfaringar i éin kommune om kva ei nasjonal satsing vil ha som resultat, er litt vanskeleg.

Prøveprosjektet går som sagt som planlagt. Det vert avslutta 1. juli i år. Den følgjeevalueringa vi da får, vil kunna gi oss nyttig kunnskap om kva vi skal leggja vekt på i framtida. Dei foreløpige resultatata av fritidskortordninga viser at ho har vore ressurskrevjande å etablere. Ho har hatt positiv effekt på arbeidet kommunane gjer med inkludering og deltaking, men det er for tidleg å seia noko sikkert om kva effekt ordninga har hatt på del-

takinga til barn og unge. Difor har vi ikkje lovt ei nasjonal utrulling, og vi har m.a. auka tilskotsordninga som går til alle kommunar.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [12:20:03]: Denne ordningen er jo ikke noe vi bare har funnet på på egen hånd. Dette er en ordning som er bygget på erfaringer fra Island, hvor ordningen har hatt veldig gode effekter. Vi har fått noen delrapporter allerede, og der framgår det bl.a. at de fleste kommuner samlet sett har kommet godt i gang med å etablere den, og at organiseringen i kommunene ser ut til å fungere godt.

Nå har man gått fra en ordning som det er satt av 225 mill. kr til, til litt over 50 mill. kr til en ny tilskuddsordning hvor kommunene selv kan søke. Noe av det som var fint med fritidskortordningen, var jo nettopp det at barna og ungdommene selv kunne velge hvilken fritidsaktivitet de ville gå på. Nå er det opp til voksne å søke om hvilke aktiviteter som skal få disse midlene, og med det forsvinner noe av den friheten barna og ungdommene har hatt.

Venstre mener det er viktig å investere i barna og ungdommene, men med den nye ordningen synes det viktigst å investere i organisasjonene. Vil statsråden sette i verk tiltak som sikrer barn og ungdom den samme graden av valgfrihet som det fritidskortordningen gjorde?

Statsråd Kjersti Toppe [12:21:11]: Når ein viser til Island, vil eg presisera at det er veldig mykje viktig å lære frå Island med tankegangen om at vi kan førebyggja mykje ved å gi alle barn og unge anledning til å ha ein aktivitet eller å vera i aktivitet. Den målsetjinga vidarefører denne regjeringa. Vi skal sikra at alle barn og unge får anledning til å delta i ein fritidsaktivitet.

Når vi ikkje ønskjer å rulla ut dette fritidskortet – til og med før vi har fått ei evaluering – er det fordi vi har fått tilbakemelding på at det vert brukt ganske mykje ressursar på å etablere det. Vi tenkjer at ei ordning med ei fritidskasse, som er enkel for kommunane å administrera og søkja på, kan dekkja veldig mykje av dei same intensjonane, og at pengane går rett til aktiviteten.

Spørsmål 10

Presidenten: Spørsmål 10 er fra representanten Turid Kristensen fra Høyre, som har rettet spørsmålet til barne- og familieministeren. Det er overført til justis- og beredskapsministeren som konstitusjonelt ansvarlig, men besvares av barne- og familieministeren på vegne av justis- og beredskapsministeren, som har sykdomsforfall.

Turid Kristensen (H) [12:22:41]: Jeg fikk riktig statsråd på plass til slutt!

«VG skriver 7. februar om den sterke økningen i vold i nære relasjoner. En studie fra Trøndelag viser at det har vært en drastisk økning under pandemien, en økning på 54 pst. Det er grunn til å tro at dette også gjelder andre deler av landet. Omtrent 90 pst. av offrene er kvinner, men man har også sett en økning i mannlige ofre.

Hvordan jobber statsråden for å forbygge og bekjempe vold i nære relasjoner?»

Statsråd Kjersti Toppe [12:23:10]: Her jobbar statsrådene – i fleirtal – for å førebyggja og kjempa mot vald. Vald i nære relasjonar er ei samfunnsutfordring, og det gjeld både kvinner, menn og barn som vert utsette for vald i nære relasjonar. Kvinner – det vart tatt opp i undersøkinga – vert i større grad enn menn utsette for alvorleg og gjentatt vald, og dei vert òg i større grad utsette for seksuell vald, også i nære relasjonar.

For regjeringa er den viktigaste oppgåva å sørgja for at kriminalitet ikkje skjer, og at den enkelte er sikra tryggleik, god rettstryggleik og tilgjengelege tenester i heile landet. Vald i nære relasjonar er alvorleg kriminalitet som skal prioriterast høgare i heile straffesaksjeda, frå førebygging til straffegjennomføring.

I regjeringserklæringa, Hurdalsplattforma, varsla vi at vi skal leggja fram ein opptrappingsplan mot vald og overgrep mot barn og vald i nære relasjonar. Planen skal utarbeidast i samarbeid med fleire departement, og har behova og rettstryggleiken til den utsette i sentrum. Ein heilskapleg og samordna politikk mot vald i nære relasjonar involverer fleire relevante sektorar, etatar, institusjonar og organisasjonar. God samhandling mellom forvaltningsnivå og mellom ulike sektorar på statleg, regionalt og kommunalt nivå er òg ein føresetnad for kvaliteten i arbeidet. I tillegg er det viktig med godt samarbeid mellom offentlege, private og frivillige aktørar.

Vald i nære relasjonar fører i ytste konsekvens til tap av menneskeliv. Kvart fjerde drap i Noreg er eit partnar-drap, og dei fleste drapsofra er kvinner. Forsking viser at desse drapa sjeldan kjem utan forvarsel. Det vil seia at det er eit stort potensial for å førebyggja betre.

Vi skal gå nøye gjennom anbefalingane frå partnar-drapsutvalet, som kom med utgreiinga si i desember 2020. Etablering av ein permanent partnardrapskommisjon er eitt mogleg tiltak. Føremålet med ein slik kommisjon vil vera vidare læring og vidareutvikling av arbeidet med å førebyggja partnarvald og partnardrap.

Barn vert òg utsette for vald og seksuelle overgrep, både i og utanfor heimen og i aukande grad òg på nettet. Tal frå politiet viser at antalet melde saker med innehav og spreing av overgrepsmateriale og framstillingar som seksualiserer barn, har auka med 39 pst. frå 2020 til 2021. Det er òg registrert ein auke i andre seksuallovbrot mot barn i denne perioden. Det er ei urovekkjande ut-

vikling som eg vil følgja nøye framover. Statens barnehus er her viktige, og det vil òg koma ei evaluering av Statens barnehus frå Oslomet. Det vert òg ein rapport som kan gi eit godt grunnlag for vidareutvikling av barnehusa på ein god måte.

Turid Kristensen (H) [12:26:09]: Jeg takker for svaret og er glad for å høre at statsråden deler mitt engasjement, og hun har helt rett: Dette er på tvers av i hvert fall åtte departementer som er aktivt involvert.

Solberg-regjeringen la i august 2021 fram en handlingsplan med 83 konkrete og målrettede tiltak for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner. Jeg har registrert det som også statsråden var inne på, at man har varslet at det skal komme en opptrappingsplan. Jeg vil anta at opptrappingsplanen vil kunne bygge på mye av det som ligger i handlingsplanen, og på veldig mange av tiltakene der – ikke minst tiltak som forebyggingsprogram, undersøkelseskommisjoner, økt kvalitet i krisesentertilbud, tilbud til Nok.-sentrene, for å nevne noe.

Men mitt neste spørsmål til statsråden er: Kan statsråden redegjøre for hva, om noe, som er gjort så langt for å følge opp handlingsplanen? Og aller helst: Kan statsråden si noe om når vi kan forvente at den varslede opptrappingsplanen vil bli lagt fram – noe om tidsplanen for arbeidet med det?

Statsråd Kjersti Toppe [12:27:10]: Når det gjeld tidsplanen for opptrappingsplanen, kan eg ikkje seia noko meir konkret enn at vi har starta på arbeidet. Planen vil verta lagd fram når han er ferdig. Eg oppfattar at òg Stortinget er opptatt av temaet, og det er bra at ein er engasjert i det òg frå opposisjonen si side. Vi har ei felles målsetjing.

Når det gjeld det andre arbeidet, er vi i den politiske plattformen vår tydeleg på at vi skal prioritera vald i nære relasjonar og seksuelle overgrep, i heile straffesakskjeda. Vi skal fremja den opptrappingsplanen. I budsjettet for 2022 ligg det òg ei kraftig styrking av tiltak. Det er alt frå tiltak om prioritering av politiet sitt arbeid til at det òg er vidareført ein del tiltak som kom frå pandemien. I januar i år leverte vi òg ei satsing for barn og unge som òg hadde tiltak for å kjempa mot vald og overgrep mot barn.

Turid Kristensen (H) [12:28:16]: Jeg vil bare tilbake til studien fra Trøndelag, som viser at situasjonen forverret seg dramatisk under pandemien, så det er virkelig et behov nå for at vi får trappet opp dette arbeidet for å forebygge og hjelpe dem som er rammet. Et av tiltakene i Solberg-regjeringens handlingsplan er heldigvis å inkludere vold i nære relasjoner i framtidige beredskapsplaner, noe jeg håper også denne regjeringen vil følge opp. Et annet tiltak er å gjennomføre en ny na-

sjonal omfangsundersøkelse som en del av et forskningsprogram. NRK hadde også før jul en sak om denne studien, og forskere der pekte på at det er grunn til å anta at funnene i Trøndelag kan gjelde hele landet. Men det vet vi ikke, så de etterlyser ytterligere studier og forskning.

Mitt oppfølgingsspørsmål til slutt er da: Vil statsråden ta initiativ til at regjeringen sørger for å innhente oppdatert informasjon om utviklingen under pandemien, også i alle andre deler av landet, i det videre arbeidet med oppfølging av handlingsplanen og jobben med denne opptrappingsplanen?

Statsråd Kjersti Toppe [12:29:20]: Det er vanskeleg å svara nei på eit sånt spørsmål. Sjølv sagt skal eg ta det med når vi skal jobba med denne opptrappingsplanen. Det seier seg sjølv at på dette området er det heilt grunnleggjande viktig at vi har god kunnskap, at det vert forska på, og at vi får tal og fakta på bordet. Det kjenneteiknar jo tala, både dei som har kome under pandemien og elles, at vi vert overraska over omfanget. Vi liker å tru at dette ikkje er eit så stort samfunnsproblem som det faktisk er, og eg trur at gode fakta og at vi veit kva vi snakkar om, òg bidreg til at det vert mindre tabu om dette; det vert lettare å prioritera og debattera politisk og – ikkje minst – ute i tenestene. Det kan òg vera med på det som er hovudpoenget her: å forebyggja og forhindra at fleire kvinner, menn og barn opplever vald, og da spesielt vald i nære relasjonar, som det er vår største oppgåve å hindra.

Spørsmål 11

André N. Skjelstad (V) [12:30:34]: «Aftenposten oppsummerte 9. februar virvaret av ukjente utfall regjeringen kaster kommunene og fylkene inn i ved oppløsningen av de nye regionene. Flere kommuner signaliserer at de ikke ønsker å gå tilbake til sine gamle fylker. Regjeringens hovedargument for å oppløse er at sammenlåingene skal ha skjedd med tvang.

Vil da regjeringen tvinge kommuner til å gå tilbake til sine gamle fylker, eller vil fortsatt lokalt selvstyre telle mest også i disse sakene?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:31:14]: Regjeringen vektlegger lokaldemokratiske hensyn sterkt. Det er derfor vi nå gir tvangssammenslåtte fylker og kommuner muligheten til å dele seg dersom de ønsker det.

Jeg registrerer at det i lys av denne prosessen har dukket opp spørsmål om fylkestilhørighet. Diskusjonen om fylkestilhørighet må først og fremst foregå lokalt. Av brevet jeg sendte ut i november med informasjon om prosess og tidsplan for deling, går det fram at en eventu-

ell søknad fra fylkestinget om deling må inneholde forslag til nye fylkesgrenser. Det skal også framgå hvilket fylke den enkelte kommune skal tilhøre.

Deling av fylker er en nasjonal lovregulert prosess, og det er Stortinget som har myndighet til å dele fylker. Etter planen vil regjeringen fremme en proposisjon for Stortinget våren 2022 med forslag til vedtak om deling av de aktuelle fylkeskommunene, nye fylkeskommunegrenser og hvilket fylke den enkelte kommune skal tilhøre.

Hvis en kommune senere vil bytte fylke, gjelder inndelingslovens saksbehandlingsregler. Dersom en slik grensejustering mellom fylker gjelder mer enn én kommune, er det Stortinget som har kompetanse til å fatte vedtak.

I regjeringens vurdering av slike saker vil vi avveie ulike hensyn. Kommunenes egne ønsker vil selvsagt veie tungt, men bl.a. hensynet til de fylkeskommunene som blir berørt – altså det fylket man eventuelt forlater, og det man eventuelt kommer til – samt konsekvenser for f.eks. valgkretsinndeling må også vurderes.

André N. Skjelstad (V) [12:32:49]: Det kunne være fristende å spørre statsråden hva regjeringen har forutsatt når det gjelder kommuner som ønsker seg inn i andre fylker. Det kan sies mye om Senterpartiets valgkamp, men for flere av oss andre var de enkle svarene på kompliserte spørsmål – noe vi bet oss merke i – ikke like opplagt.

Oppdeling av strukturer som nå er i ferd med å sette seg, spesielt i Viken, men også i Vestfold og Telemark og i Innlandet, er ikke så enkelt som man kan tro. Endringsprosesser den ene eller andre veien er svært krevende for dem det gjelder. Det kan være enkelt å mene at kommunene må finne seg til rette i sine gamle enheter, men dette er mer komplisert enn som så. Nå ser vi at flere og flere kommuner ikke overraskende har sett på nye muligheter og søkt nytt samarbeid.

Kommer det virkelig som lyn fra klar himmel for Senterpartiet at kommuner nå ikke nødvendigvis ønsker å tilhøre sine gamle enheter?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:33:41]: Det er rett at strukturendringsprosesser medfører vanskelige og krevende prosesser og diskusjoner, slik representanten Skjelstad nå tar opp. Men jeg må samtidig konstatere at bekymringene for akkurat det gjorde seg ikke særlig gjeldende da man valgte å bruke tvang for å endre strukturen og utsette de kommunene og fylkeskommunene for disse krevende prosessene.

For øvrig viser jeg til svaret mitt. Det skjer fra tid til annen at det er diskusjoner om endring av fylkestilhørighet. I noen tilfeller blir det søkt, og i noen tilfeller blir det også innvilget.

André N. Skjelstad (V) [12:34:29]: Det er interessant at det med tvang går igjen. Det kunne man gjerne dvelt litt ved. For hva er tvang? Er det tvang i ethvert tilfelle når det er imot Senterpartiets vilje – lovlig fattede vedtak i denne sal? Er det Senterpartiets definisjon av tvang, fordi de er uenig i det som har skjedd, med vedtak i denne salen, men også i andre saker? Og det er ikke til å komme fra, helt konkret: Vil statsråden være positiv, til tross for det han sa etter men-et i det forrige svaret, til at enkelte kommuner – les Alta, uten at jeg skal drive saksbehandling her – vil skifte fylke?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:35:20]: Spørsmålet om definisjon på tvang handler ikke om konklusjonen er for eller mot Senterpartiets syn. Spørsmålet handler om det er for eller mot lokaldemokratiets syn, altså de enhetene som det er brukt tvang mot. Det er det som er poenget.

For øvrig argumenterer representanten Skjelstad som om det nærmest skulle være automatikk i at hvis en kommune ønsker å bytte fylke, skal det innfris. Det er det som egentlig ligger til grunn for mye av spørsmålet og resonnementet her. Men det er ikke sånn det har fungert fram til nå i hvert fall. Det må jo gjøres en konkret vurdering, en utredning av situasjonen. Det har også tidligere regjeringer gjort. Vi skal ikke gå mer enn to–tre år tilbake i tid før vi finner at en regjering som Venstre var en del av, sa nei til fylkesbytte for en kommune i Norge.

Presidenten: Spørsmålene 12 og 13 vil bli besvart senere, før spørsmål 29.

Spørsmål 14

Fra representanten Terje Halleland til samferdselsministeren:

«Leder i Stortingets transport- og kommunikasjonskomité har kommet med utspill i media om å nedskalerte flere viktige vei- og jernbaneprosjekter over hele landet. Statens vegvesen presenterte også for kort tid siden sin plan for gjennomføring av Nasjonal transportplan, hvor flere av regjeringspartiernes prioriteringer i NTP ikke er tatt med.

Er regjeringens prioritering fremover slik at fylkesveier og rassikring kommer til å gå foran utbygginger av stamveinettet med effektive korridorer mellom de store byene og regionene?»

Spørsmål 15

Fra representanten Roy Steffensen til samferdselsministeren:

«I en sak på NRK 7. februar tar leder av transport- og kommunikasjonskomiteen, Erling Sande, til orde for å nedskalere flere motorveiprosjekter, og nevner blant annet E39 samtidig som han spør om det virkelig er nødvendig med firefelts motorveier mellom de største byene.

Representerer dette synspunktet regjeringens ambisjonsnivå for E39 mellom Kristiansand og Stavanger?»

Spørsmål 16

Fra representanten Morten Stordalen til samferdselsministeren:

«I flere mediasaker de siste dagene har transport- og kommunikasjonskomiteens leder, Erling Sande, tatt til orde for å bygge motorveistrekninger med en fartsgrense på 90 km/t, og ikke bygge disse for en fartsgrense på 110 km/t. Senest i NRKs Politisk kvarter 10. februar uttalte Sande at dette var å bygge smartere.

Mener statsråden dette er en smartere måte å bygge stamveinettet på i tiden som kommer?»

Spørsmål 17

Fra representanten Tor André Johnsen til samferdselsministeren:

«I Byggeindustrien den 7. februar fremkommer det at leder i transport- og kommunikasjonskomiteen på Stortinget, Erling Sande (Senterpartiet), mener at en samferdselssatsing bør prioritere utbedring og rassikring på mindre veier i stedet for utbygging av ytre deler av intercity-jernbane og motorveistrekninger.

Er dette et enkeltstående soloutspill fra lederen av transport- og kommunikasjonskomiteen, eller støtter regjeringen Sandes mål om å ikke realisere dobbeltspor til Hamar og videre til Lillehammer samt videre firefelts motorveiutbygging av rv. 4, rv. 25, E6 og E16?»

Spørsmål 18

Fra representanten Erlend Svardal Bøe til samferdselsministeren:

«Statsråden har uttalt at forhandlinger om en byvekstavtale for Tromsø ikke kan begynne før mandatet for forhandlingene er klart. Nå kommer det fram i en sak i Tromsø at mandatet var klargjort av Solberg-regjeringen allerede i september. Regjeringspartiene sa også i fjor vår at forhandlingene måtte komme i gang umiddelbart, men det har fortsatt ikke skjedd.

Er det riktig at mandatet var klart i september, er Tromsø prioritert av regjeringen med hensyn til å få en

byvekstavtale, og når kan forhandlingene komme i gang?»

Spørsmål 19

Fra representanten Dagfinn Henrik Olsen til samferdselsministeren:

«Lederen av transport- og kommunikasjonskomiteen, Erling Sande, har kommet med utsagn hvor han signaliserer muligheten for å gå bort fra motorveiprojektet på E6 i Trøndelag.

Deler statsråden de synspunktene som lederen av komiteen har?»

Spørsmål 20

Fra representanten Mona Fagerås til samferdselsministeren:

«Godstrafikken i Norge vokser kraftig, men i dag er kapasiteten på togstrekningene i ferd med å sprenges. I fjor økte godstrafikken på jernbanen i Norge med 12 pst. Dovrebanelen økte med hele 19 pst. og er den strekningen i Norge med høyest godstrafikk. Vi trenger flere og lengre kryssingsspor og en opprustning og effektivisering av terminalene for å få flere og lengre tog.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre et skikkelig løft for gods på bane?»

Presidenten: Spørsmålene 14–20 er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 21

Frank Edvard Sve (FrP) [12:36:36]: «Det kan sjå ut til at olje- og energiministeren ikkje har forstått alvoret i straumpriskrisa her i landet for folk flest og for næringslivet. Statsråden har uttalt: «Det betyr at når den norske stat bruker mer penger, så har det betydning for andre deler av økonomien vår, som hva vi kan bruke på andre deler av samfunnet vårt for å unngå renteøkning. Vi har også en handlingsregel som skal begrense olje-engebruken vår.»

Har statsråden forstått at staten har tatt inn titals milliardar kroner meir enn straumstøtta på grunn av straumprisane?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:37:17]: La meg først gjøre det helt klart: Regjeringen ønsker at tilgang på ren og rimelig kraft fortsatt skal være et norsk konkurransefortrinn som bidrar til verdiskaping og sysselsetting også i tiden framover.

Det er riktig, som representanten peker på, at staten får økte inntekter i dagens situasjon, bl.a. fra skatt og fra Statkrafts utbytte. Det sterke offentlige eierskapet i norsk kraftforsyning gjør også at mange kommuner får økte inntekter.

Derfor er det ikke bare påkrevd, men også riktig at vi stiller opp i årets situasjon. Regjeringen har gjennomført omfattende tiltak for å avhjelpe situasjonen med ekstraordinære strømpriser denne vinteren. I tillegg til den midlertidige strømstønadordningen til husholdningene har vi redusert elavgiften, økt bostøtten, økt støtten til studenter, økt støtte til kommunene for å dekke økt utbetaling av sosialhjelp og økt støtten til enøktiltak gjennom Enova. Vi har også foreslått egne støtteordninger for jordbruks- og veksthusnæringen og frivillige organisasjoner. Alt dette er gjennomført i løpet av noen få måneder.

Så er det nødvendig at vi nå går grundig gjennom erfaringene fra årets kraftsituasjon. Vi må se på risiko for liknende situasjoner, og vi må jobbe videre med tiltak. Samtidig må vi arbeide for en langsiktig utvikling i kraftforsyningen som bevarer det gode utgangspunktet Norge har hatt i mange år.

Derfor har regjeringen nå satt ned en energikommisjon. Kommisjonen skal vurdere behovet for energi framover og forslag til økt produksjon. Ikke minst skal kommisjonen vurdere hva som er de grunnleggende dilemmaene i norsk energipolitikk fram mot 2030 og 2050, og hvordan ulike politiske valg kan påvirke den langsiktige utviklingen i norsk kraftforsyning.

Strømprisen har økt til svært høye nivåer og gitt en betydelig økning i strømutfgiftene. Regjeringen har vist at vi stiller opp med gode ordninger for å avhjelpe situasjonen. Det skal vi fortsatt gjøre i tiden framover.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:39:16]: I spørsmålet mitt viste eg til det som vert sagt når det gjeld auka oljepengebruk, eller at rentene kan stige. Kva det har å gjere med det forholdet at staten håvar inn mange titals milliardar kroner meir enn ein brukar i straumstøtte, lurar eg verkeleg på. Har det noko med saka å gjere i det heile? Ein skal ikkje bruke av verken oljepengar eller noko som vil medføre fare for auka renter.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:39:53]: Der må jeg bare gjenta det jeg sa i mitt forrige svar, nemlig at det er riktig som representanten peker på, at staten får økte inntekter i dagens situasjon, bl.a. fra skatt og fra Statkrafts utbytte. Det sterke offentlige eierskapet i norsk kraftforsyning gjør at også mange kommuner får økte inntekter. I tillegg har staten økte inntekter i form av at gassprisene er på et høyt nivå. Alt dette har innvirkning på økonomien som helhet og på nasjonaløkonomien som sådan. Strømstøtteordningen med de områdene

jeg nevnte i mitt første svar, som økt bostøtte, redusert elavgift osv., har til sammen gitt 14 mrd. kr i strømstøtte, og vi skal fortsette med å gi støtte så lenge priskrisen varer.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:40:53]: Det er 14 mrd. kr av ca. 40 mrd. kr i ekstrainntekter i tillegg til det som både Statnett og Statkraft får inn, og som statsråden heilt riktig viser til, er det milliardar per dag i ekstrainntekter frå olje- og gassektoren. Då er mitt spørsmål til slutt: 35 pst. av forbruket av straum er det hushalda som står for. Dei resterande 65 pst. av forbruket står tenesteyting og næringslivet for. Til dei 65 pst. som vi snakkar om no, næringslivet og tenesteyting, har ikkje regjeringa gjeve éi krone. Kan statsråden forklare meg kvifor næringslivet ikkje skal få straumstøtte når dei står for ein så stor del av dei ekstrainntektene som staten håvar inn på grunn av dei skyhøge straumprisane? Og kvifor risikerer ein at norsk næringsliv skal gå konkurs fordi regjeringa ikkje reagerer?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:41:48]: Det er kanskje nødvendig å presisere at de 14 mrd. kr som jeg nevnte i sted, handler om det vi har gjort så langt. Og så sier jeg at vi skal fortsette med å stille opp i tiden framover, vi følger også den situasjonen tett.

Så har jeg lyst til å si at det ikke er riktig at ikke andre deler av samfunnet enn husholdningene har nytt godt av noen av de godene vi har gitt, og noen av de tiltakene vi har satt i verk. Blant annet vil en reduksjon av elavgiften komme alle til gode. I tillegg er det så langt egne støtteordninger for jordbruket og veksthusnæringen, som også er en viktig del av næringslivet i Norge.

Vi følger situasjonen tett. Det er viktig at vi også ser på de langsiktige tiltakene. Derfor skal vi gjennomgå situasjonen, både årsakene til at vi er kommet dit, og hvordan denne ordningen har fungert denne vinteren når prisene har vært så høye.

Spørsmål 22

Bjørnar Moxnes (R) [12:42:59]: «Deler olje- og energiministeren kravet fra en rekke lokalpolitikere i Arbeiderpartiet og tillitsvalgte i fagbevegelsen om å reforhandle konsesjonsavtalene for utenlandskablene, slik at vi kan regulere eksporten strengere og mer hensiktsmessig med tanke på forsyningssikkerhet og stabile, lave priser?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:43:27]: Regjeringen har tydelig gitt uttrykk for at vi skal utrede hvordan norsk krafteksport påvirker norsk forsyningssikkerhet og norske strømpriser, og hvilke konkrete tiltak som

kan bidra til å sikre at norsk fornybar kraft forblir et konkurransefortrinn for norsk industri. Senest fredag satte vi ned en energikommisjon med omfattende erfaring og kompetanse som skal se på disse spørsmålene.

Når det gjelder reforhandling av avtaler om utenlandskabler, er det viktig å huske på at handel med strøm inngår i et større handelsregelverk, med både EU og Storbritannia. En eventuell reforhandling innenfor strøm må vurderes ut fra våre internasjonale forpliktelser, som også vil kunne påvirke våre retter, som kanskje opposisjonen ikke alltid virker å være like opptatt av. EØS-avtalen og avtaleverket med Storbritannia setter begrensninger for hvilke endringer som kan foretas, dersom disse innebærer handelsrestriksjoner.

EØS-avtalen skal sikre fri bevegelighet for varer og har et generelt forbud mot eksportrestriksjoner. Dette omfatter også handel med strøm. En tilsvarende bestemmelse finnes i frihandelsavtalen mellom Storbritannia og EØS-landene. Samtidig finnes det unntaksregler, slik som bestemmelsene om beskyttelsestiltak i EØS-avtalen. Terskelen for å bruke slike unntak er imidlertid svært høy. Etter min vurdering er vi et godt stykke unna en slik situasjon.

Selv om vi opplever ekstraordinært høye strømpriser og lavere fyllingsgrad i magasinene enn normalt, er vi ikke nå i en situasjon med utfordringer for forsynings sikkerheten. Statnett vurderer at tilgangen på kraft gjennom vinteren er trygg, og energimyndighetene følger situasjonen nøye. Vi må også huske på at vi kan komme i en situasjon der vi selv har behov for å importere kraft fra utlandet. Om norske myndigheter nå griper inn i de etablerte spillereglene for hvordan krafthandelen organiseres, vil det kunne slå tilbake på oss i en slik situasjon.

Det skal ikke være tvil om at regjeringen tar årets kraftsituasjon på stort alvor, og regjeringen har gjennomført omfattende tiltak for å avhjelpe situasjonen med de ekstraordinære strømprisene denne vinteren. I tillegg til den midlertidige strømstøtten til husholdningene har vi redusert elavgiften, økt bostøtten, økt støtten til studenter, økt støtten til kommuner for å dekke økt utbetaling av sosialhjelp og økt støtten til enøktiltak gjennom Enova. Vi har også foreslått egne støtteordninger for jordbruks- og veksthusnæringene og frivillige organisasjoner, og alt dette er gjennomført i løpet av få måneder.

Vi vil også se grundig på årsakene til de høye strømprisene og virkningene dette har hatt, så vi framover unngår å komme i samme situasjon som denne høsten og vinteren. Regjeringen har vist at vi stiller opp med gode ordninger for å avhjelpe situasjonen, og det skal vi gjøre også i tiden framover.

Bjørnar Moxnes (R) [12:46:11]: Takk for svaret.

Det kom en uttalelse fra regjeringen før helgen om at man skal «gå i en dialog med Storbritannia og EU med mål om å sikre at vi unngår lange perioder med ren eksport i perioder med lav magasinfylling». Det var det statsråden selv som uttalte til pressen. Det jeg lurer litt på, er om vi kan få et mer konkret svar på hva den dialogen betyr. For det første: Når skal dette skje, når starter dialogen? For det andre: Vil regjeringen komme med noen konkrete krav i en slik dialog? Vil det være snakk om forhandlinger eller mer løst prat? Vil vi få på banen det som det som sies i sitatet, nemlig å unngå ren eksport? Og på hvilken måte vil regjeringen konkret ta fatt i dette?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:47:10]: Vi mener for det første at det er fornuftig å utrede hvordan norsk krafteksport påvirker norsk forsyningssikkerhet og norske strømpriser, og hvilke konkrete tiltak som kan bidra til at norsk fornybar kraft forblir et konkurransefortrinn for norsk industri. Bare for å gjøre det veldig tydelig: Denne regjeringen ønsker ikke å godkjenne nye mellomlandsforbindelser i denne regjeringsperioden, og vi mener også at Statnett skal eie og drive alle mellomlandsforbindelser.

Vi har en energidialog med EU og med Storbritannia og våre samarbeidspartnere der vi skal følge opp dette. Den diskusjonen er en løpende diskusjon og dialog – vi har den på et løpende plan og ikke satt opp. Så tenker jeg at når vi har gått igjennom ... Beklager, der var tiden ute.

Bjørnar Moxnes (R) [12:48:21]: Jeg tror vel mange oppfattet utspillet på fredag fra statsråden som at en kommer i møte alle kravene både fra Arbeiderpartiet lokalt, fra fagbevegelsen og fra veldig mange vanlige folk landet rundt, om nettopp å gå inn i forhandlinger om flyten av strøm over disse strømkablene. Mange forventer at Arbeiderpartiet kanskje ønsker å regulere krafteksporten, ikke bare la markedet få virke i fred, som vi tidligere har hørt fra statsråden. Da er det interessant om det som ble varslet på fredag, er noe mer enn en løpende dialog – en diskusjon som man åpenbart har løpende – altså om det ligger noe håndfast her. Startes det opp noen mer reelle forhandlinger om flyten over eksportstrømkablene, eller er det egentlig ingenting nytt, men bare en videreføring av en såkalt løpende diskusjon eller dialog?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:49:23]: For meg er det litt uklart hva representanten spør om, for hvis det spørres om vi har planer om å starte opp en reforhandling av EØS-avtalen, er svaret på det nei. Men vi kommer til å ha en dialog, og da er det for det første viktig at vi går igjennom erfaringene fra denne vinteren, slik at

vi faktisk har et godt kunnskapsgrunnlag om hva som er de reelle årsakene, og hvor mye mellomlandsforbindelsene har å si på påvirkningen av strømprisene. Og så må vi ha den dialogen med Storbritannia og EU. Det er klart at det det handler om for vår del, er at vi har et mål om å sikre at vi unngår lange perioder med ren eksport i perioder med lav magasinifylling. Det er målet vårt.

Spørsmål 23

Fra representanten Marius Arion Nilsen til samferdselsministeren:

«Til NRK Sørlandet 20. januar 2022 gir statssekretær Amund Vik, Arbeiderpartiet, følgende forklaring på de høye strømprisene Norge opplever: «Det har vært en blanding av ulike forhold denne vinteren som alle har trukket i en retning. Gassprisen har vært høy, CO₂-prisen har gått i taket, samtidig som det har blåst lite. Det har vært kaldt og lite vann i magasinene.»

Kan statsråden avklare om hun synes det er rimelig at prisen på kull- og gasskraft, med selvpålagte CO₂-avgifter på toppen, er det som skal være med og diktere prisen på norsk ren vannkraft?»

Presidenten: Spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 24

Bård Hoksrud (FrP) [12:50:31]: «Mange har fått en operasjon utsatt på grunn av redusert kapasitet i helsevesenet. Mens private sykehus har ledig kapasitet, trumfer regjeringen igjennom sin fobi mot å la private tilbydere få behandle folk. Det betyr at mange som kunne fått nødvendig behandling, heller må lide i helsekø.

Hvor mange står nå i helsekø, hvor mange operasjoner er utsatt siden pandemien startet, og hvorfor mener statsråden det er greit at folk må leve lenger med smerter fordi de må stå i kø, i stedet for at man tar i bruk den ledige kapasiteten som finnes hos private sykehus?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:51:03]: Denne vinteren har planlagt aktivitet igjen blitt tatt ned i sykehuse- ne for å håndtere økningen i covid-19-innleggelser. Utsettelse av behandling som er planlagt, utgjør dessverre en stor belastning for de pasientene som blir berørt, og for deres pårørende, men i noen tilfeller er dette et nødvendig tiltak, bl.a. for å frigjøre helsepersonell til intensivbehandling. Høyt sykefravær blant ansatte bidrar også til at planlagte operasjoner må utsettes.

Helse Sør-Øst har tall som viser at om lag 12 pst. av planlagte pasientkontakter ble utsatt som følge av covid-19 i desember 2021. Det utgjør ca. 10 000 kontakter.

Det er et høyt tall, men det er samtidig betydelig lavere enn under tidligere smittebølger. Ved utgangen av desember 2021 ventet om lag 240 000 pasienter på oppstart av helsehjelp. Det er ca. 20 000 flere enn ved utgangen av desember 2019.

Regjeringen har ikke noe imot å samarbeide med private partnere på områder der det kan gi et bedre tilbud, men det er viktig at det skjer på vår felles helsetjenes premisser. Vi ønsker ikke at private aktører skal kunne etablere seg fritt og tappe lokalsykehus for ressurser – slik vi har sett eksempler på med fritt behandlingsvalg-ordningen.

Ordningen har i liten grad oppfylt de målene som var satt. Evalueringen var tydelig: Den ga ikke kortere ventetider eller mer effektive sykehus, og valgfriheten var mer tilgjengelig for pasienter som hadde kapasitet til å manøvrere seg gjennom systemet.

De regionale helseregionene kjøpte helsetjenester fra private aktører for over 16 mrd. kr i 2020, og det er opp til helseregionene selv å vurdere om de vil utvide kjøpene fra private aktører.

Bård Hoksrud (FrP) [12:53:14]: Vi skjønner at det selvfølgelig er nødvendig å ta ned kapasiteten på de offentlige sykehusene. Jeg hører at statsråden egentlig insinuerer at man er veldig kritisk til at de private tar ut kapasiteten. Det handler ikke om det, men om vilje til faktisk å bruke mer penger på helsevesenet. Det handler ikke om å ta bort kapasitet fra de offentlige sykehusene, men om vilje til å bruke mer penger for å behandle flere pasienter og slippe at pasienter skal stå i kø. 240 000 mennesker som står i kø og venter på å få første behandling i sykehusene, er et høyt tall. Vi vet at private sykehus kunne levert flere hundre tusen operasjoner i året hvis de hadde fått muligheten. Hvorfor synes statsråden det er greit at den køen har økt med 20 000, bare fra 2019 og fram til utgangen av 2021? Hvorfor vil man ikke heller bruke den private kapasiteten som er der, og bruke noe mer penger på helsevesenet? Jeg trodde det var Arbeiderpartiets lovnad i valget.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:54:19]: Her tar representanten Hoksrud munnen ganske full. For det første synes ikke vi det på noe som helst vis er greit at vi har ventetid, at man får utsatt behandling. Vi jobber døgnet rundt for at det skal kortes ned, og for at ingen skal oppleve unødig venting i sitt behandlingsforløp. Det virker som representanten ønsker å diskutere mange ting samtidig. Jeg er også veldig overrasket når jeg vet at i representantens hjemfylke, Telemark, er Sykehuset Telemark et av de sykehusene som opplever størst tapping av ressurser som følge av ordningen fritt behandlingsvalg, der private aktører kan etablere seg fritt, med sugerør inn i lokalsykehuset. Jeg oppfordrer til å besøke

klinikk for psykisk helse på Sykehuset Telemark og høre hva behandlerne tenker om det.

Bård Hoksrud (FrP) [12:55:20]: Jeg registrerer at vi er over på neste spørsmål, som dreier seg om fritt behandlingsvalg, og jeg skjønner at statsråden har stort behov for å prate seg bort fra at antallet mennesker som står i kø ved offentlige sykehus, har økt med over 20 000. Vi har sett sykehus der man har overskudd på over 1 mrd. kr, penger som kunne vært brukt for å hindre at folk skal stå i den sykehuskøen. Det er jo det dette handler om. Jeg opplever at statsråden nå sier at det handler om å ta penger fra de offentlige sykehusene og over i det private, men forskjellen på Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet er at vi er opptatt av pasientene, at pasientene skal få behandling, og at vi vil bruke mer penger for å sørge for raskere behandling. Da kan vel statsråden svare enten ja eller nei: Vil statsråden øke bevilgningene for å få ned køene og sørge for at flest mulig får behandling og slipper å lide lenger fordi man har stått i en pandemi, og fordi regjeringen ikke ønsker å bruke den private, ledige kapasiteten som er der?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:56:20]: Sykehusbudsjettene har økt fra 2021 til 2022. Det lå an til en økning i det budsjettforslaget som regjeringen Solberg la fram. Regjeringen Støre plussset på 700 mill. kr til, og i januar behandlet Stortinget en ekstra proposisjon med krisemidler på 1,5 mrd. kr til sykehusene, så denne regjeringen har økt bevilgningene til sykehusene. Helseregionene våre kjøper plasser hos private behandlere i stor utstrekning. Men det er et ganske lavt presisjonsnivå hos representanten Hoksrud, for hvor mange av dem som venter på behandling i norske sykehus, har han kunnskap om ville hatt nytte av behandling hos en privat aktør? Det er jo det som er spørsmålet. Fremskrittspartiet har fått (presidenten klubber) gjennomslag for dette før, uten at det ga nytte for pasientene.

Presidenten: Presidenten minner om at når taletiden er ute, må man gå inn for landing og ikke ta ny sats.

Spørsmål 25

Bård Hoksrud (FrP) [12:57:40]: «Fritt behandlingsvalg skal avvikles i løpet av 2023, noe som har skapt stor bekymring blant pasienter og helseaktører. Pasientene frykter med god grunn at de får et dårligere tilbud og lengre ventetider, mens helseaktørene i ordningen ikke aner hvordan avviklingen vil ramme deres helse-tilbud og ansatte.

Hvordan skal statsråden klare å sikre en forutsigbar og forsvarlig prosess, når hun sier at ordningen skal av-

vikles allerede neste år uten at det er klart hvordan gode behandlingstilbud kan få videreført driften sin?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:58:11]: Denne regjeringen har lovet et oppgjør med privatisering og markedstenkning i sykehusene. Vi er bekymret for en to-delt helsetjeneste: en for dem med ressurser og en for andre. Da burde det ikke overraske representanten Hoksrud at vi går inn for å fjerne en ordning som styrker private aktører på bekostning av de offentlige sykehusene.

Denne ordningen har i liten grad oppnådd formålet om å få ned ventetidene eller gjort helsetjenesten mer effektiv. Den har trukket penger fra lokalsykehus og har i hovedsak gått til private klinikker på Østlandet.

Vi skal gjennomføre avviklingen på en forsvarlig måte. Vi vil legge vekt på hensynet til pasientene som er under behandling hos fritt behandlingsvalg-leverandører, særlig dem som har et litt lengre behandlingsforløp. Det gjelder først og fremst innen rusbehandling, psykisk helsevern og rehabilitering. Derfor har jeg også valgt å varsle at vi tar sikte på å avvikle ordningen fra 2023, slik at de offentlige sykehusene får tid til å forberede seg og eventuelt utvide kjøpene fra private.

Jeg har forståelse for at de private aktørene i ordningen har mange spørsmål om hvordan vi kommer til å gjennomføre denne avviklingen. Vi må komme tilbake til disse detaljene i det høringsnotatet vi nå jobber med. Høringen vil gi mulighet for de godkjente virksomhetene til å uttale seg og komme med innspill.

Avvikling av ordningen krever lovendring. Det vil derfor legges fram en sak for Stortinget i etterkant av høringen. Med andre ord legges det opp til en involverende og demokratisk forankret prosess.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [12:59:54]: Først har jeg lyst til å si at statsråden var stolt av at man hadde økt bevilgningene til sykehusene med 700 mill. kr. Det hjelper ikke når køene øker. Da betyr det altså at det er færre som får behandling.

Men i svaret fra helseministeren på et skriftlig spørsmål i oktober i fjor skrev hun følgende:

«Forutsigbarhet for de private leverandørene og deres ansatte blir også et viktig hensyn. Private leverandører som leverer gode tjenester og som utfyller det offentlige tilbudet er aktuelle avtaleparter for de regionale helseforetakene.»

Jeg har vært i kontakt med flere leverandører til fritt behandlingsvalg som opplever det stikk motsatte når det gjelder det med forutsigbarhet. Et eksempel er bl.a. Vitalis Helse i Kragerø, som har stilt masse spørsmål og

lurer på hvordan dette skal gå. Har statsråden forståelse for at de private aktørene som er med i ordningen, er usikre på framtiden når de ikke vet når fritt behandlingsvalg eksakt skal opphøre, og hvordan de skal klare å inngå avtaler med helseforetakene innen den fristen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:00:49]: Vi har tenkt å legge opp til en demokratisk prosess. Disse aktørene er oppgående, seriøse aktører som har etablert seg under en ordning innført av den forrige regjeringen. Det er en regjering som tapte flertallet sitt, så jeg tror de er godt kjent med at dette ville bli en realitet.

Nå sier vi at vi skal avvikle denne ordningen i 2023. Vi skal ha en bred høringsprosess. Helseregionene går i dialog med de aktørene det kan være naturlig at man fortsetter samarbeid med gjennom avtaler, men vi vet at mange aktører ikke er i en sånn kategori heller. Dette vil bli gjort i tråd med demokratiske prinsipper. Sånn er det når flertall skifter, da endres også politikken.

Bård Hoksrud (FrP) [13:01:40]: For Fremskrittspartiet er faktisk det å hjelpe og behandle folk noe av det aller viktigste, og det er det man bør fokusere på. Det er faktisk et stort mangfold av aktører som i dag er med i ordningen, fra helseforetak med tilbud over hele landet til små leverandører, som har fått mulighet til å tilby sine tjenester nasjonalt på grunn av fritt behandlingsvalg.

Når leverandørene kontakter helseforetakene, får de ikke klart svar om hvordan og når de kan inngå nye avtaler, for de vet heller ikke hvordan de skal tolke signalene fra regjeringen. Det er svært bekymringsfullt, siden vi vet at prosessen med å inngå nye avtaler med helseforetak tar lang tid.

Mener ministeren at alle leverandørene som ønsker å tilby behandlingene nasjonalt, må ha ressurser til å inngå separate avtaler med hvert enkelt av de fire regionale helseforetakene? Deler hun bekymringen min for at små pasientgrupper vil miste behandlingstilbudet sitt når fritt behandlingsvalg blir avviklet, fordi det ikke er mulig å få det lokalt, det må være nasjonale tilbud?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:02:37]: Denne regjeringen kommer til å styrke den offentlige helsetjenesten, vår felles helsetjeneste, som er til stede overalt, og som ikke bare tar ansvar for pasientene – det er det aller viktigste – men som også tar ansvar for forskning, utvikling og det å utdanne de spesialistene vi trenger.

Jeg synes det er smertelig å høre klinikken i Telemark som uttrykker stor frustrasjon over den manglende forutsigbarheten norske lokalsykehus opplever som følge av at en fritt behandlingsvalg-aktør har etablert seg i deres opptaksområde, og at de er nødt til å betale for pasienter de ikke behandler lenger. Det er en dårlig

måte å forvalte helsekronene på. Det er ikke i pasientenes interesse.

Dette er en annen politikk fra et annet flertall, som Fremskrittspartiet ikke lenger er en del av.

Spørsmål 26

Carl I. Hagen (FrP) [13:03:50]: Jeg har dette spørsmålet til helse- og omsorgsministeren:

«Tirsdag forrige uke deltok jeg i demonstrasjon for å bevare Ullevål sykehus, og for å gå imot statlig regulering. Flertallet i Oslo er klart: man sier nei til nytt monstergykehus på Gaustad og Aker, og man sier nei til statlig overstyring av lokaldemokratiet. Det er ingen skam å snu, og nå har selv statsrådets eget parti i Oslo gått imot de nye sykehusplanene.

Mener statsråden det er riktig at rikspolitikere skal overstyre lokaldemokratiet, og legge ned Ullevål sykehus, til tross for at det er imot innbyggernes eget ønske?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:04:36]: I denne saken er lokaldemokratiet blitt hørt. I høringsrunden til idéfasen for Oslo universitetssykehus i 2014 uttalte Oslo kommune at det burde utredes et sykehus lokalisert i Oslo øst/syd, og pekte på Aker som et alternativ. Videre frarådet de en samling på Ullevål.

I januar 2016 anbefalte byrådet i Oslo den sykehusstrukturen som Helse Sør-Øst vedtok senere samme år, med Nye Aker sykehus, Nye Rikshospitalet på Gaustad, Radiumhospitalet og de private, ideelle sykehusene Lovisenberg Diakonale Sykehus og Diakonhjemmet Sykehus. Sykehusstrukturen ble stadfestet av tidligere helseminister i foretaksmøte i 2016, og Stortinget la det til grunn da de bevilget låneramme til klinikkbygg ved Radiumhospitalet i 2018 og til Nye Aker og Nye Rikshospitalet i statsbudsjettet for 2020.

Oslo kommune har, med bakgrunn i vedtaket om ny struktur, satt i gang bygging av en ny storbylegevakt på Aker. Storbylegevakten forutsetter et utstrakt samarbeid med Oslo universitetssykehus og bygging av et nytt stort lokalsykehus med akuttfunksjoner på Aker.

Det politiske flertallet i Oslo kommune ønsker nå å etablere et nytt sykehus på Aker og i tillegg beholde de andre sykehusene som er i Oslo. Det jeg har lagt merke til i denne debatten, er at det har vært mer oppmerksomhet på bygg som skal bevares, enn på innhold i tjenestene og på pasientene.

Det er Helse Sør-Øst, og ikke Oslo kommune, som har ansvaret for å sikre innbyggerne i Oslo et forsvarlig spesialisthelsetjenestetilbud og for at dette gjennomføres innenfor de budsjetttrammene Stortinget har satt. Helse Sør-Øst har over en lengre periode planlagt for

dette. Planleggingen har skjedd i dialog med kommunen.

Tomtene på Aker og Gaustad er nå i en reguleringsprosess, og jeg legger til grunn at Oslo kommune behandler saken som en regulerings sak – ikke som en omkamp om sykehusstrukturen i Oslo.

Carl I. Hagen (FrP) [13:07:00]: Jeg takker statsråden for svaret og den lange redegjørelsen, men det må vel være slik at det Oslo kommune og bystyret eventuelt sa i 2014 og byrådet i 2016, er gammelt. Det er avgjørende hva som har skjedd i nyere tid, etter hvert som utviklingen har gått og bystyret har fått mer kunnskap enn de hadde i 2014 og byrådet i 2016.

I fjor vedtok altså et stort flertall i Oslo bystyre – bare partiet Høyre hadde et annet syn – at man heller ønsker å ha videreutbygging av Ullevål enn et monstersykehus på kanskje åtte–ti etasjer høye bygninger på den lille tomten på Gaustad.

Men nå gjelder det reguleringsplanen, så la meg gjenta mitt spørsmål, for det svarte ikke statsråden på: Mener hun det er riktig at rikspolitikere skal overstyre lokaldemokratiet og legge ned Ullevål sykehus til tross for at det er imot innbyggernes eget ønske? Og la meg legge til: Hvis Oslo kommune sier nei til reguleringsplanen til OUS, vil (presidenten klubber) man da overprøve det med en statlig reguleringsplan?

Presidenten: Me må prøva å halda oss innanfor tida.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:08:10]: Det er staten som har ansvaret for sykehusene i Norge. Derfor har denne sal mange ganger gjentatt beslutningen om at planene for Nye OUS skal gjennomføres. Det står i den regjeringserklæringen jeg som statsråd er pliktig til å følge, og det har et bredt stortingsflertall bak seg. I tidligere høringsprosesser har Oslo bystyre sluttet seg til disse planene.

Det at ting kan endre seg på et år eller to, er en del av politikken og livet for øvrig. Jeg er litt forbløffet over representanten Hagens syn og innsikt i denne typen store investeringsprosjekter, hvor det dessverre ikke er anledning til å skifte mening hvert år. Man må planlegge for 10, 20 og 30 år fram i tid.

Carl I. Hagen (FrP) [13:09:08]: Jeg tolker statsråden dit hen at de planene ikke er vedtatt av Stortinget. Man har vedtatt en bevilgning og nedstemt en del representantforslag, men det har, meg bekjent, ikke vært en votering om disse planene i Stortinget.

Jeg legger til grunn at statsråden vil gjennomføre, og da har jeg et tilleggsspørsmål: Tomten hvor Ullevål sykehus nå ligger, var tidligere Oslo kommunes eiendom, men da man ønsket å bygge et sykehus, ga Oslo kommu-

ne tomten til staten. Hvis det blir slik at Ullevål sykehus blir nedlagt på denne tomten, vil da denne regjeringen sørge for at tomten tilbakeleveres til Oslo kommune gratis, slik staten fikk den gratis av Oslo kommune? Det må jo være helt moralsk naturlig at når man får en gave til et formål og slutter å bruke den til formålet, gir man gaven tilbake.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:10:11]: Det ble ikke gitt noen gave. I 2001 ble det gjennomført en reform av spesialisthelsetjenesten, hvor staten tok over ansvaret for den tjenesten fra fylkeskommunene. Siden har det vært et 20 år langt oppgjør av ulike slag knyttet til hvilke eiendommer som fulgte med den overtakelsen. Det ligger ingen planer om å gi arealer som i dag eies av Helse Sør-Øst og OUS, til Oslo kommune.

Spørsmål 27

Morten Wold (FrP) [13:11:13]: «Motoren for et marked med vekst og arbeidsplasser er fri konkurranse. Heldigvis har vi på mange områder i Norge gått vekk fra tankegangen om at staten skal gjøre alt – vi lar heller nye og innovative aktører slippe til gjennom anbud. Et område vi har på anbud, er tekstilvask i sykehusene. Dessverre ser vi at det har oppstått et tilnærmet monopol, der én aktør har 96 pst. av alle anbud. Det gjør det umulig for andre aktører å slippe til.

Hvordan vil statsråden sørge for at monopolet opphører, slik at flere aktører kan slippe til?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:11:51]: I Norge kan vaskeritjenester deles inn i to hovedsegmenter: vasking av tekstiler til private og profesjonelle kunder. Vask av tekstiler til norske sykehus utgjør ca. 40 pst. av det totale markedet for levering av vaskeritjenester til profesjonelle kunder i Norge. Såfremt vaskeritjenesten ikke drives i egenregi av helseforetaket, i henhold til lov og forskrift om offentlige anskaffelser, er man pliktig til å konkurranseutsette tjenesten.

Det felleseide helseforetaket Sykehusinnkjøp HF gjennomførte en anskaffelse på vegne av 13 helseforetak i 2018. Markedsanalysen til Sykehusinnkjøp HF i forkant av anskaffelsen identifiserte 18 aktuelle leverandører.

Basert på dialog med markedet og anskaffelsens mål om å stimulere til konkurranse ble anskaffelsen delt inn i elleve geografiske deltilbud, slik at lokale aktører kunne konkurrere på lik linje med nasjonale aktører i de ulike geografiske avtaleområdene. Dette, kombinert med strategiske føringer om tilstrekkelig lang avtaletid, opptil åtte år, og tilstrekkelig lang implementeringstid av ny avtale, skulle stimulere til økt konkurranse. An-

budsrunnen endte med at fire leverandører kom med tilbud. Til tross for inndelingen i elleve geografisk avgrensede delkontrakter ble Nor Tekstil AS tildelt ni av elleve deltilbud. Dette speiler Nor Tekstils sterke markedsposisjon i Norge.

Sykehusinnkjøp HF er nå i gang med forberedelsene til neste konkurranse. Helseforetaket analyserer markedet for vaskeritjenester både i Norge og andre nordiske land. Det vil bli gjennomført dialogmøter med alle interessenter i Norden. Man vil spesielt fokusere på hvorfor kun 4 av 18 aktuelle norske leverandører valgte å gi tilbud i forrige konkurranse i 2018.

Sykehusinnkjøp HF vil ha dialog med Konkurransetilsynet i denne fasen. Konkurransetilsynet overvåker bransjen tett og har senest i 2019 stoppet et oppkjøpsforsøk av konkurrerende virksomhet fra Nor Tekstil AS.

Basert på markedsdialogen vil helseforetakene og Sykehusinnkjøp HF utarbeide en ny anskaffelsesstrategi for avtaleområdet der man bl.a. vil søke å legge til rette for økt konkurranse. Sykehusene må også vurdere om de ønsker å ha tjenesten i egenregi. Hurdalsplattformen signaliserer at regjeringen ønsker å avvikle ordningen med nøytral moms i helseforetakene.

Morten Wold (FrP) [13:14:45]: Jeg takker statsråden for et grundig svar. Men det er jo et tankekors at så få inngir anbud, slik at nærmest en monopolsituasjon oppstår. Statsråden peker på Konkurransetilsynet, hvilket jeg tror er fornuftig, men spørsmålet er egentlig: Hva tenker statsråden at hun som leder av departementet og hennes stab bør gjøre for å vekke interessen hos flere mulige anbydere til faktisk å bruke tid og krefter på å levere inn anbud, som i seg selv er ganske krevende – det er et stort arbeid som skal gjøres? Hvilke insitamenter kan man legge på bordet for å sikre at man får større reell konkurranse om anbudene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:15:43]: Vi har 20 helseforetak i Norge, og det er litt ulikt hvordan de henter denne typen viktige tjenester. Jeg er i likhet med representanten Wold betenkt over at så få leverandører når opp i konkurransen. Jeg vil vise til den dialogen som Sykehusinnkjøp HF har med Konkurransetilsynet i denne fasen i forkant av at man forbereder en ny anbudsrunde, også med tanke på at dette er en aktør som kjøper opp andre. Det vi ønsker, er å legge til rette for at norske leverandører kan være med og ta oppdrag for vår felles helsetjeneste, men vi er også åpne for at det skal være mulig å drive denne tjenesten i egenregi for de helseforetakene som ønsker å gjøre det.

Morten Wold (FrP) [13:16:37]: For Fremskrittspartiet er det selvfølgelig viktig å sikre fri konkurranse under like vilkår. Det er et mål for å få til lavere priser. Monopol-

ordninger er like galt uansett om de er offentlige eller private, og de gir veldig sjelden forbrukeren. Det finnes jo faktisk representanter i denne sal som ønsker å reetablere statlige monopoler, f.eks. på telemarkedet. Det er heldigvis langt frem til at det er noe flertall for det. Mitt siste spørsmål til statsråden er da rett og slett: Kan statsråden forsikre at hun som øverste leder av Helse- og omsorgsdepartementet vil påse at monopolsituasjoner rundt alle anskaffelser innen helsevesenet selvfølgelig ikke skal forekomme i fremtiden?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:17:27]: Vi har en lovgivning for offentlige anskaffelser som skal sikre lik tilgang til de anbud som lyses ut, og det mener jeg er et viktig prinsipp. Det er også viktig for meg å understreke når det gjelder de helseforetakene som har en god tjeneste, og som ønsker å levere i egenregi, at det viktigste for oss er kvaliteten på tjenesten. Så jeg tror nok ikke jeg er helt enig med representanten Wold, men akkurat her er vi nok veldig enige om at når løsninger skal hentes i et marked basert på konkurranse, må det skje på like vilkår.

Spørsmål 28

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:18:18]: «Regjeringen har varslet at Fritt behandlingsvalg skal avvikles i 2023. I Dagens Medisin 2. februar sier statssekretær Bekeng følgende: «på generelt grunnlag vil jeg si at aktører som i dag leverer tjenester gjennom godkjenningsordningen i Fritt behandlingsvalg, kan gå i dialog med de regionale helseforetakene for å informere om sitt tilbud og forhøre seg om fremtidige anbudskonkurranser.»

Betyr det at regjeringen er positive til at private aktører kan levere tjenester, så lenge det er i et anbudssystem hos det enkelte helseforetak?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:19:01]: Denne regjeringen har lovet et oppgjør med privatisering og markedsstenkning i helsesektoren. Vi har tenkt å avvikle godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg. Vi mener at sykehusene må være åpne for samarbeid med gode partnere, men at det skal skje på vår felles helsestjenestes premisser.

Helseregionenes kjøp av helsetjenester fra private aktører utgjorde over 16 mrd. kr i 2020. Dette inkluderer både ideelle og kommersielle samarbeidspartnere. Private aktører yter med andre ord et vesentlig bidrag i den offentlige spesialisthelsetjenesten. Regjeringen er positiv til at helseforetakene samarbeider med private aktører, så lenge samarbeidet er basert på avtaleforhold og det er reelle behov som er grunnlaget for at en velger å kjøpe tjenester.

Regjeringen støtter også opp om ideell sektor og ideelle tilbydere i helse- og omsorgssektoren. Vi vil videreutvikle det gode samarbeidet med ideelle aktører innenfor helse- og omsorgssektoren og utnytte handlingsrommet i anskaffelsesregelverket for å prioritere ideelle tjenesteytere og langsiktige avtaler basert på kvalitet. Vi vil også sørge for at ideelle sykehus fortsatt blir inkludert som likeverdige parter i plan- og utviklingsarbeid i spesialisthelsetjenesten.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:20:28]: Jeg har notert meg at statsråden også i et svar på et skriftlig spørsmål fra meg sier at regjeringen ønsker å ta et oppgjør med privatisering og markedstenkning i helsesektoren og derfor vil utvikle fritt behandlingsvalg. Men behandlinger gjennom fritt behandlingsvalg dekkes jo av det offentlige. Det er ikke privatisering. Vi har nå en regjering som bare er opptatt av å gi makt til offentlige sykehus og frata pasientene reell valgfrihet. Min bekymring er da at det private helsemarkedet kan komme til å vokse kraftig, at vi vil se at ventetidene øker fordi vi faktisk ikke bruker det mangfoldet og gir pasienter mulighet til å velge fritt mellom flere leverandører av helse tjenester. De er tross alt henvist fra spesialisthelsetjenesten, også til fritt behandlingsvalg-leverandører.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:21:29]: Før høyreregjeringen innførte privatiseringsreformen fritt behandlingsvalg i 2014, brukte også helsetjenesten private, gjennom avtaler og anbud. Det har vært Arbeiderpartiet, som jeg representerer, og denne regjeringens politikk. Nå har vi sittet siden oktober, men begge regjeringspartiene har ment at det er den måten man skal samhandle med private på. Ordningen fritt behandlingsvalg burde egentlig hett fri etableringsmulighet for private, for den er ikke basert på behov, den er basert på en sentral godkjenning, og hvis aktørene greier å tiltrekke seg kunder, får de finansiering som et sugerør ut av pasientens lokalsykehus. Det har vi sett konsekvensen av. Det er evaluert – det har ikke bidratt til å kutte ventelister, veksten i private tilbud har økt, og det har heller ikke gitt mer effektive tjenester.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:22:34]: Jeg reagerer på den definisjonen av evalueringen som statsråden gjentatte ganger kommer med. Evalueringen av fritt behandlingsvalg viste at de som benyttet seg av ordningen, fikk kortere ventetider. Den viste at det bidro til økt valgfrihet og økt mangfold. Evalueringen viser også at fritt behandlingsvalg har en effekt på ventetid i områder der behandlingsvalgleverandører er lokalisert.

For Høyre er det ikke viktigst hvem det er som leverer helsetjenestene, for Høyre er det viktig at vi har korte ventetider, og at pasienter får behandling raskt. I spørs-

mål tidligere i spørretimen i dag har statsråden bekreftet at det nå står 240 000 mennesker i kø for å få behandling. Hva er det som gjør at offentlig godkjente leverandører, som fritt behandlingsvalg-leverandører, ikke skal kunne være med og gjøre dette viktige arbeidet for å sikre at vi ikke nå får økte ventelister og privatisering ved at pasientene kjøper selv?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:23:41]: Det er litt fristende å spørre tilbake: Hva er det som får representanten Trøen til å mene at 27 fritt behandlingsvalg-aktører skal ta unna 240 000 pasientbehandlinger? Det er en forenkling av den utfordringen spesialisthelsetjenesten står i etter to år med pandemi. Det som er viktig, er at de som har fått et behandlingsforløp, ikke får unødig opphold i den behandlingen. Vi har sagt veldig tydelig at vi ønsker å styrke den offentlige helsetjenesten. Fritt behandlingsvalg-aktørene har i all hovedsak etablert seg i det sentrale østlandsområdet. Vi ønsker en helsetjeneste som er til stede over hele landet, og som gir god og likeverdig tilgang på spesialister uansett hvem man er, eller hva man har i lommeboka. Da er det gjennom den offentlige helsetjenesten vi når de målene.

Presidenten: Då går me til spørsmål 12.

Spørsmål 12

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Sigbjørn Framnes til samferdselsministeren, vil verta svara på av næringsministeren på vegner av samferdselsministeren, som har sjukdomsforfall.

Sigbjørn Framnes (FrP) [13:25:04]: Eg er inne som vara, og eg er frå Stord. Difor er dette viktig for meg å løfte i dag, så eg takkar for at ein stiller.

«Leder i transport- og kommunikasjonskomiteen, Erling Sande, Senterpartiet, uttalte nylig at Hordfast og andre store samferdselsprosjekt må utsettes eller nedskaleres om det skal bli nok penger til veivedlikehold og rassikring. Fremskrittspartiet har også merket seg at proposisjonen om utredning og planlegging av Hordfast ble trukket tilbake i fjor høst. Samtidig er det bare en drøy måned siden samferdselsministeren fra Stortingets talerstol sa at Hordfast ligger fast.

Kan statsråden garantere at Hordfast vil utbygges i henhold til foreliggende plan og trasévalg?»

Statsråd Jan Christian Vestre (A) [13:25:57]: Vårens stortingsbehandling av NTP 2022–2033 viste en bred politisk enighet om fortsatt satsing på transportinfrastruktur. Vei, jernbane, havner, ferger og flyplasser binder Norge sammen og er helt avgjørende for bosetting og arbeidsplasser over hele landet. Regjeringens priorite-

ring er å føre en samferdselspolitikk som sørger for at folk og varer kommer seg raskt og trygt fram, der god infrastruktur legger grunnlag for levende lokalmiljøer og ikke minst lønnsomme arbeidsplasser og god omstilling.

Jeg er enig i at fylkesvei og rassikring har vært nedprioritert av den avgåtte høyreregjeringen. Derfor har vi i Hurdalsplattformen slått fast at det skal lages en forpliktende plan for opprustning av fylkesvei, og at det skal utarbeides en nasjonal gjennomføringsplan for ras- og skredsikring av alle riksveier og fylkesveier med høy og middels skredfaktor.

Når det gjelder de enkelte strekningene Erling Sande mener skal nedskaleres eller utsettes i tid, får det nesten stå for hans regning. Hensikten med det utspillet var nok kanskje først og fremst å reise en debatt om prioriteringer. Regjeringen har på sin side vært tydelig på og legger fortsatt til grunn at stortingsmeldingen om NTP 2022–2033 skal gjennomføres. Som representanten er kjent med, ligger det også i stortingsmeldingen at det skal arbeides videre med de prosjektene som er nevnt i meldingen, med sikte på økt samfunnsnytte og reduserte kostnader. Det å være nevnt i NTP er, som vi vet, ikke en garanti for gjennomføring av prosjektet, uavhengig av bl.a. kostnadsutviklingen i prosjektet og det økonomiske handlingsrommet for øvrig.

Når det gjelder E39 Stord–Os, dvs. Hordfast-prosjektet som representanten spør om, forutsetter regjeringen at Statens vegvesen arbeider videre med den statlige reguleringsplanen for dette prosjektet, basert på den vedtatte kommunedelplanen for konsept midt. Statens vegvesen opplyser til oss at etaten i tråd med dette planlegger prosjektet i henhold til den vedtatte planen. Etaten opplyser videre at arbeidet med kostnadsreduksjoner i prosjektet er og blir gjort, i tråd med det de skal. Etaten opplyser at de legger til grunn at prosjektet skal kunne bygges ut fra rammene i stortingsmeldingen om NTP 2022–2033.

Sigbjørn Framnes (FrP) [13:28:04]: Eg takkar for svaret. Ein kan vere einig på ein del område, men Hordfast er altså eitt av prosjekta i NTP med størst samfunnsnytte. Kvar dag prosjektet blir utsett, tapar samfunnet og Noreg pengar. Difor håpar eg at regjeringa arbeider knallhardt kvar dag for å realisere dette snarast mogleg. Forventningane til næringslivet om omstilling er store, noko eg veit at private bedrifter tek på største alvor. Noko av det næringslivet lokalt som har tilknytning til Hordfast, seier til meg, er at skal me lykkast, må infrastruktur som Hordfast bli bygd snarast. Det passar seg jo at det no er næringsministeren som svarar, og spørsmål et er: Er ministeren einig med næringslivet i dette?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:28:56]: Ja, det er mye i landet som er ubygget, og jeg møter mange be-

drifter, ikke minst i vår felles region, får jeg nesten si, som er opptatt av dette prosjektet. Jeg kjenner prosjektet ganske godt selv også, og som sagt legger vi opp til å gjennomføre og fortsette utredninger i tråd med det som er varslet i meldingsarbeidet. Som jeg nevnte, arbeider etaten videre med prosjektet i henhold til det mandatet og de rammene de har.

Vi er selvfølgelig opptatt av at det gjennomføres gode, samfunnsøkonomisk lønnsomme veiutbyggingsprosjekter over hele landet som kan bidra til den nødvendige omstillingen vi skal gjennom, ikke bare for å sikre bedriftene våre konkurransefordeler, men selvfølgelig også for å legge til rette for mer utslippsvennlig transport – og ikke minst at hele landet kan tas i bruk, og at folk kan leve et godt liv og komme seg til og fra dit de skal på en effektiv, rasjonell måte.

Sigbjørn Framnes (FrP) [13:29:49]: Som ministeren er inne på, er det viktig at dette er føreseieleg for både innbyggjarar, næringsliv, kommunar og fylkeskommunar. I Vestland fylke, der eg er polititar til dagleg, arbeider me no med regional transportplan, der påkopling av fylkeskommunale vegprosjekt opp mot riksvegprosjekt er viktig. For Hordfast er det aktuelt med tverrsamband som knyter Austevoll inn mot E39, og Kvinnherad gjennom Sunnfast inn på E39. Dette er regionalt viktige prosjekt for vidare å byggje landet saman. Utspillet frå enkeltrepresentantar frå regjeringsparti som Sande sitt kan ein kalle eit hår i suppa for regjeringa, for eg håpar at målet til regjeringa er å byggje landet.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:30:40]: Ja, regjeringens mål er å bygge landet, og jeg forstår veldig godt at representanten er spesielt opptatt av dette samferdselsprosjektet. Derfor er jeg glad for at jeg kan være her i dag og svare på spørsmålet hans. Som sagt jobber etatene videre med dette innenfor de rammene som er. Prosjektet er et viktig prosjekt i Nasjonal transportplan, og vi vil komme tilbake til Stortinget med videre framdrift når det er mer å melde i saken.

Spørsmål 13

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Silje Hjemdal til samferdselsministeren, vert svara på av næringsministeren på vegner av samferdselsministeren, og det vert teke opp av Helge André Njåstad på vegner av Silje Hjemdal.

Helge André Njåstad (FrP) [13:31:17]: I forlenginga av førre spørsmål har eg òg eit spørsmål som gjeld vegar i Hordaland, som er viktig for utviklinga der:

«Ringvei Øst i Bergen er viktig for Bergen og Nordhordland og prosjektet som knytter sammen ny K5 Bergen–Voss med E39 Hordfast. I tillegg løser prosjektet dagens store utfordringer med kø som alle i Nordhordland og Åsane opplever, og veinettet forbi Grimesvingene får en skikkelig standard. Prosjektet er viktig, men det har i det siste vært skapt lokalpolitisk usikkerhet.

Jeg vil derfor forsikre meg om følgende: Har statsråden ambisjoner om å planlegge og bygge firefelts Ringvei Øst i Bergen?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:31:58]: Takk for spørsmålet.

Det er bred politisk enighet på Stortinget om at Ringvei øst i Bergen er et viktig veiprojekt. Det viste stortingsbehandlingen av Nasjonal transportplan for 2022–2033 i fjor vår, der et flertall ønsket å framskynde oppstart for den nordligste delstrekningen mellom Vågsbotn og Klauvaneset. Et flertall ønsket også å prioritere tidligere oppstart for andre veiprojekter knyttet til dette.

Regjeringen er enig i at Ringvei øst er et viktig veiprojekt, og vi vil arbeide for at det skal bli realisert. Samtidig må vi ta hensyn til helheten i prosjektporteføljen i Nasjonal transportplan, og selv om et flertall i Stortinget ønsker å komme raskt i gang med Ringvei øst, er det ikke en tilsvarende enighet om hvordan dette skal finansieres.

I behandlingen av statsbudsjettet for 2022 vedtok Stortinget at det skal gjøres en vurdering av veiporteføljen i Nasjonal transportplan for å bidra til en effektiv gjennomføring og oppfølging av klimamålene. Gjennomgangen skal også vurdere veinormalene, herunder en høyere terskel for trafikkmengde for bygging av firefeltsveier. Regjeringen mener det er viktig at vi i den forbindelse gjør samlede vurderinger av porteføljen, inkludert Ringvei øst, og det vil vi komme tilbake til Stortinget med.

Forrige uke la Statens vegvesen fram sin gjennomføringsplan for 2022–2027, som viser hvordan etaten vil følge opp Nasjonal transportplan de neste årene. Her har Statens vegvesen lagt opp til å gå videre med planleggingen av E39 Vågsbotn–Klauvaneset og starte opp planlegging for E39 Fjøsanger–Arna. Dette vitner om at Statens vegvesen har god framdrift i planleggingen av nettopp Ringvei øst. Derfor ser regjeringen det ikke som naturlig nå å ta nye initiativ overfor Statens vegvesen om Ringvei øst før vurderingene av helheten i denne porteføljen er gjort.

Helge André Njåstad (FrP) [13:33:41]: Eg takkar statsråden for svaret. Dessverre skapar det litt usikkerheit når ein tek inn at ein skal vurdere om ein treng firefelts veg eller ikkje. Det er jo det som er den lokalpolitis-

ke debatten i Bergen, som har skapt utfordringar for statsrådens parti i Bergen, som samarbeider med Miljøpartiet Dei Grøne, men òg for ein heil region, som no er redd for at det er Miljøpartiet Dei Grøne, som ønskjer å skalera ned prosjektet, som skal få siste ord.

Statens vegvesen har vore veldig tydelege på at dei vil planleggja ein firefelts veg, så eg håpar det var ei forsnakking i stad då ein sa at ein skal sjå på behovet for firefelts veg. Eg trur alle skjønar at med dei korkane og det køsystemet ein har i Åsane, treng ein firefelts veg for å kanalisera trafikken utanom Bergen sentrum og ikkje via Bergen sentrum. Det er òg eit godt prosjekt for miljøet. Så eg håpar statsråden kan vera meir tydeleg på at me treng ein firefelts veg utanom Bergen sentrum.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:34:33]: Jeg mente det jeg sa, nemlig at regjeringen mener at Ringvei øst er et viktig veiprojekt, og vi vil arbeide for at det skal bli realisert. Så er det slik, som jeg sa, at vi også må ta hensyn til porteføljen i Nasjonal transportplan og gjøre dette på best mulig og egnet måte. Men at det er behov for dette prosjektet, at det kan gjøres på en god måte, og at det sannsynligvis er samfunnsøkonomisk lønnsomt og det riktige å gjøre, det tror jeg vi er enige om alle sammen. Og så får regjeringen komme tilbake til Stortinget når det er mer å melde om videre framdrift.

Men som sagt: Statens vegvesen er allerede i gang. Vi får beskjed fra etaten om at det er god framdrift i planleggingen av Ringvei øst, og da velger vi å tro på det.

Helge André Njåstad (FrP) [13:35:16]: Eg synest svaret blir betre for kvar gong, så det siste svaret kan bli endå betre. Det einaste er at det vel ikkje er riktig at alle er einige. Statsråden sitt samarbeidsparti i Bergen, Miljøpartiet Dei Grøne, ønskjer jo ikkje dette prosjektet, men eg trur dei står ganske aleine om å ønskja å redusera biltrafikken og heller ønskja at tungtransporten skal gå gjennom Bergen sentrum enn på utsida. Men dei andre partia, og partia i denne salen, er einige, og eg oppfattar at Statens vegvesen har god framdrift. Det som då er viktig, er at me sikrar at det er Stortinget som avgjer nivået og dimensjonen til ein riksveg, ikkje lokalpolitikarar, og då med Miljøpartiet Dei Grøne i spissen, som ønskjer å skalera ned.

Kan statsråden forsikra om at når staten skal byggja ein europaveg, er det staten som definerer standarden og kor mange felt me skal ha, og at det ikkje er eit lokalpolitisk spørsmål i Bergen bystyre?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:36:04]: Jeg kan bekrefte at den måten vi vedtar og beslutter disse prosjektene på, vil ligge til grunn også i dette prosjektet, og det ligger jo klare føringer både i NTP og i annen politikk om hvordan utbyggingene besluttet. Prosjekter på

over 1 mrd. kr skal til Stortinget, meg bekjent, og det er også en rekke andre føringer der som regjeringen selvfølgelig kommer til å forholde seg til.

Så vil jeg bare understreke igjen at i Stortinget, og ikke minst blant regjeringspartiene, er det oppslutning om at dette prosjektet skal realiseres. Det jobber etaten med for fullt, og vi har heller ingen grunn til å tro at framdriften bremses eller er begrenset av andre faktorer.

Presidenten: Då går me vidare til spørsmål 29, som er frå representanten Kari Elisabeth Kaski til næringsministeren.

Spørsmål 29

Kari Elisabeth Kaski (SV) [13:36:55]: «I Hurdalsplattformen er det et mål å « redusere avfallet fra gruver gjennom strengere krav til ressursutnyttelse og tilbakefylling». Et selskap har fått tillatelse til å opprette sjødeponi i Førdefjorden for å utvinne i fjellet. Det er nå levert en søknad fra et annet selskap som skal utnytte en større del av ressursen uten at sjødeponi blir nødvendig.

Mener statsråden likevel at prosjektet til Nordic Rutile AS på Engebøfjellet vil være i tråd med regjeringens egne mål for gruvedrift?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:37:31]: Takk for et godt spørsmål.

Selskapet Nordic Rutile AS ønsker å utvinne rutil i Engebøfjellet i Naustdal kommune i Vestland fylke. Selskapet har arbeidet med dette prosjektet over svært lang tid, får vi vel kunne si. Derfor tror jeg det kan være nyttig å rekapitulere prosessen så langt.

I Engebøsaken har prosessen fram til i dag tatt omkring 14 år. Arbeidet med konsekvensutredninger mv. til reguleringsplanen foregikk i årene 2008–2011 og ble vedtatt i kommunen i 2011. Vedtaket ble den gangen påklaget til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, som opprettholdt vedtaket i 2015. Kommunaldepartementet la da til grunn at det i utslippstillatelsen og i driftskonsesjonen blir stilt krav om at gruveselskapet skal arbeide for å redusere behovet for deponering av avgangsmasser.

I 2015, altså samme år, fikk Nordic Rutile AS også tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven, altså en utslippstillatelse. Det var fra Klima- og miljødepartementet. Plansak og utslippssak ble da koordinert.

Så søkte Nordic Rutile AS Direktoratet for mineralforvaltning om driftskonsesjon 1. februar 2019. Den søknaden ble sendt på høring i august 2019, og direktoratet fattet vedtak om tildeling av driftskonsesjon til sel-

skapet 17. juni 2020. Det vedtaket er, som godt kjent, påklaget. Saken ble 9. november 2020 overført til Nærings- og fiskeridepartementet som klageinstans, og den er nå til konkret vurdering og behandling hos oss.

Som representanten skriver, er det nå et annet selskap som sier at de ønsker å utvinne mineralet granat i deler av området. Spørsmålet rundt rettighetene til mineralene i Engebø-forekomsten er også en del av en ekspropriasjonssak vi har til behandling, og som jeg derfor ikke kan gå ytterligere inn på her.

Regjeringen er opptatt av at vi skal bidra til å skape verdens mest bærekraftige mineralnæring. Det er en samlet miljø- og klimabevegelse, en samlet industri, en samlet kraft for det grønne skiftet som er helt enig med regjeringen i at vi trenger en bærekraftig utvinning av mineraler, og at Norge kan påta seg et spesielt ansvar her. Derfor ønsker vi å legge til rette for næringsutvikling og vekst innenfor de rammene mineralloven og annet relevant lovverk gir, samtidig som vi setter strenge miljøkrav for å sikre en bærekraftig og effektiv utvinning.

Regjeringen har besluttet og også kommunisert at vi arbeider med en mineralstrategi. Jeg er selv ganske nært involvert i det arbeidet. Jeg har hatt gode møter med klima- og miljøbevegelsen en rekke ganger, møtt industrien, møtt partene i arbeidslivet, møtt Sametinget. Det er mange som har gode, sterke meninger om dette, som har gode spørsmål, og som har mye faglig å stille opp med. Vi er opptatt av at vi skal lytte til flest mulig aktører, for vi mener nemlig alvor når vi sier at vi skal bidra til å lage verdens mest bærekraftige mineralnæring.

I forbindelse med det arbeidet vil vi selvfølgelig også se på nye tiltak som kan redusere overskuddsmassene og gjenbruke dem til annet fornuftig virke. I det arbeidet vil vi også se på behovet for deponier og selvfølgelig også hvordan vi kan øke den miljømessige bærekraften i disse næringene. Det arbeidet går vi nå i gang med.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [13:40:34]: Jeg takker for det grundige svaret fra statsråden.

Det følger av det lovverket vi har, særlig av forurensningsloven, at man ikke skal forurense med mindre det er strengt tatt nødvendig. Det er ikke lov å forurense. I det følger det også av både forurensningsloven og Grunnlovens bestemmelser at forvaltningen på mange måter har en plikt til å omgjøre når det ikke lenger er nødvendig å forurense. Det innebærer ikke at hensynet til dem som har fått forurensningstillatelse, er uten betydning, men det innebærer at hensynet må tillegges mindre vekt når teknologien utvikler seg, og når det dukker opp muligheter som innebærer at man kan unngå forurensning. Vil disse hensynene bli tatt med inn i vurderingen som departementet nå gjør, i forbindelse med den saken man har på bordet?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:41:29]: La meg bare være helt tydelig på at det jeg nå sier, er generelt, for vi har to konkrete saker – samme sak, men to ulike vurderinger, en driftskonsesjonsklage og en ekspropriasjonssak – til behandling. Helt generelt vil jeg si at det bør være høy terskel for å omgjøre tillatelser. Det handler om forutberegnelighet og at næringslivet skal kunne ha tillit til at forvaltningen står for det forvaltningen har sagt.

Så er det riktig at forurensningsloven § 18 hjemler en mulighet for omgjøring i visse tilfeller, f.eks. dersom ny teknologi gjør det mulig å minske forurensningen i vesentlig grad. Det er en vurdering som ligger til miljølovgivningen, ikke til den konkrete vurderingen vi nå gjør om driftskonsesjon og eventuelt ekspropriasjon.

Når det er sagt: Vi får se når vi får gått grundig gjennom saken. Det er, som med alle disse sakene, mange sterke meninger. Det er en viktig sak for mange, det er viktig for lokalsamfunn, for næring, for miljøbevegelsen og andre, og inntil vi har fått gått grundig inn i sakene, kan jeg ikke uttale meg om den videre prosessen når det gjelder denne saken spesifikt.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [13:42:33]: Det er også en viktig sak for miljøet. Det følger av Nordic Rutile AS' egne planer at de skal utnytte ca. 15 pst. av malmen, altså det berget som går til oppredning etter at gråberget er sortert ut. Så har det nevnte andre selskapet søkt om konsesjon der de anfører at de vil utnytte en mye større andel. I sirkulærstrategien uttaler regjeringen at det er en ambisjon for regjeringen at Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn sirkulærøkonomi som utnytter ressursene bedre. Ettersom det er mulig i dette tilfellet, hvordan skal regjeringen følge det opp uten da å ta ansvar for de tillatelsene som ennå ikke er satt ut i livet?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:43:16]: Det skal vi absolutt følge opp i den generelle næringspolitikken vår, og vi skal følge det opp spesifikt når vi skal revidere mineralloven. Vi skal også følge det opp spesifikt i arbeidet med ny mineralstrategi.

Jeg forstår veldig godt begrunnelsen og bakgrunnen for spørsmålet, men ettersom vi som sagt nå har disse sakene til konkret behandling i departementet, både det som går på driftskonsesjon og ekspropriasjonssøknaden, er det ikke naturlig at jeg går mer inn på det, annet enn å si at vi selvfølgelig gjør en bred og skikkelig vurdering. Vi er opptatt av at alle vedtak skal stå seg, og at alle relevante hensyn er godt belyst og godt ivarettatt.

Samtidig understreker jeg – da igjen generelt – at det også må være slik at det finnes forutberegnelighet og ikke minst forutsigbarhet for næringslivet. Når det er saker som har pågått over lang tid, det er lagt ned mye res-

surser på utredninger, og det er mange som har vært involvert i prosjektet, skal det også være en terskel dersom en med hjemmel velger å endre forutsetningene for prosjekter. Det uttaler jeg altså på generell basis.

Spørsmål 30

Ola Elvestuen (V) [13:44:30]: «Metadata fra teleselskap gir informasjon om hvor man var når man brukte en tjeneste, hvem man snakket med, og hvilket utstyr man brukte. Dette er verdifull informasjon for militærjuntaen i Myanmar. Telenor etablerte seg i Myanmar i 2014, men selger seg nå ut. Reuters og Financial Times melder at kjøperne er M1 og Shwe Byain Phyu. Sistnevnte har direkte koblinger til militærjuntaen i Myanmar.

Hvordan vil statsråden, i dialog med Telenor, forhindre at metadata fra Telenor Myanmar havner i hendene på militærjuntaen?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:45:15]: La meg først få gi uttrykk for noen generelle perspektiver på situasjonen i Myanmar og på statens rolle som majoritetseier i Telenor.

Det som skjer i Myanmar, er helt forferdelig, det bekymrer oss sterkt, og det er i første rekke forferdelig for lokalbefolkningen. For Telenors del er det dessverre ingen gode løsninger, ingen åpenbare svar, og selskapet forteller oss at de har måttet vurdere og velge mellom alternativer som alle kan innebære alvorlige konsekvenser.

Noen har i den offentlige debatten etterlyst mer handling fra staten som eier, og vi er bl.a. bedt om å stoppe salget eller å gripe inn i hvordan kundedata håndteres.

Som eier må vi håndtere denne saken innenfor de rammene som selskapslovgivningen og eierskapsmeldingen, som Stortinget har sluttet seg til, setter. Det er en linje denne regjeringen følger, som også forrige regjering fulgte – som stort sett alle regjeringer har fulgt – og som det er gode grunner til å følge. Ikke minst når sakene er krevende, er det viktig at vi som eier håndterer dem innenfor disse rammene.

Siden kuppet i februar i fjor har vi hatt et tjuetalls møter og kontaktpunkter med Telenor hvor Myanmar har vært tema. I dialogen har vi bl.a. vært opptatt av hvordan Telenor har vurdert og avveid de ulike alternativene. Dette gjelder også med hensyn til hvordan selskapet på best mulig måte, gitt situasjonen, kan håndtere hensynet til sine kunder.

Så til spørsmålet, og da vil jeg gjerne være helt åpen og tydelig: Som eier i et telekomselskap med datterselskap i Myanmar kan vi ikke forhindre at metadata hav-

ner i hendene på militærjuntaen. Det er et veldig krevende svar å gi, men det er et rett fram, ærlig og klart svar. Det er ikke staten som eier som skal ta stilling til hvordan selskapet best mulig kan håndtere situasjonen i Myanmar. Det er en sak som i henhold til selskapslovgivningen hører inn under styrets og ledelsens ansvar, men som vi selvfølgelig følger nært.

Så vil jeg forsikre representanten Elvestuen om at vi ut fra vår rolle skal gjøre det vi kan for å bidra til at Telenor gjør sitt ytterste for å begrense de negative konsekvensene et salg av virksomheten trolig vil medføre.

La meg helt til slutt også her få uttrykke det jeg har uttrykt overfor Telenor flere ganger: Selskapet bør, naturligvis innenfor det situasjonen tillater, etterstrebe å være så åpen som mulig om de avveiningene selskapet gjør i denne vanskelige saken. Det endrer ikke sakens realiteter, men det kan forhåpentligvis bidra til å skape større åpenhet og innsikt om den situasjonen vi alle står i.

Ola Elvestuen (V) [13:47:57]: Jeg hører en bekymring, men ingen handling. Nå er det jo mindre eiere – man kan lese det senest i dag hos Reuters – som DNB Asset Management, som sier at de vil ha kontakt og diskutere hvordan persondata skal håndteres. Storebrand Asset Management sier at de ber om en «due diligence» for menneskerettigheter, KLP også. Dette er eiere på 1,64 pst. og 1,34 pst. Vi eier nesten 59 pst. Det er helt klart at for de 18 millioner kundene som Telenor Myanmar har, er disse persondataene en direkte trussel. De kan brukes, og de vil bli brukt, av militærmyndighetene i Myanmar.

Da blir mitt spørsmål: Har statsråden vært tydelig overfor Telenor om at man som eier heller tar tapet og risikoen (presidenten klubber) ved å fjerne ... (presidenten avbryter).

Presidenten: Statsråd Vestre.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:49:03]: Jeg forstår spørsmålet. Jeg kan forsikre om at det er veldig mange vurderinger selskapet her gjør, som handler om langt mer enn økonomisk gevinst eller økonomisk tap. Det er en veldig krevende situasjon. Det er ingen åpenbare svar, åpenbare løsninger, og nesten uansett hvilke valg Telenor tar, vil de kunne ha konsekvenser. Slik er det å operere i et land der det har foregått et militærkupp. Det må vi bare forholde oss til.

Jeg kan forsikre representanten Elvestuen om at vi som majoritetseier selvfølgelig stiller spørsmål til selskapet. Vi har hatt nesten 20 møter med dette som tema. Jeg har selv dialog med styreleder om dette. Vi forsikrer oss om at saken er opplyst, og at selskapet gjør sine egne vurderinger på en god måte, men det er som sagt ingen enkle svar, og ut fra prinsippene i eierstyrin-

gen og rollefordelingen i selskapslovgivningen er det styret i Telenor som håndterer dette.

Ola Elvestuen (V) [13:50:06]: Jeg er enig i det, men jeg vil jo tro at en klok ledelse også hører på en majoritetseiers tydelige tale, uten at man bryter noen prinsipper ved det.

Jeg lurar på: Det er jo et militærregime – med sitt lovverk, som er helt uten legitimitet. Samtidig har National Unity Government, altså skyggeregjeringen som også opererer i Myanmar, vært tydelig på at disse persondataene ikke må overføres.

Da blir mitt spørsmål: Har man fra statsrådets side kontakt også med National Unity Government, og forsøker man å støtte opp under deres rolle som den legitime regjeringen, som altså er bygget på en folkevalgt, legitim regjering, i og med at det er den vi bør etterstrebe å følge?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:51:05]: Den norske regjeringen og Utenriksdepartementet har selvfølgelig dialog med mange aktører og parter. Vi har som kjent også mottatt et brev fra Duwa Lashi La, og det vil bli vurdert og besvart på vanlig måte.

Jeg må igjen si at saken som spørsmålet berører, handler om Telenors rolle i Myanmar og hvilke vurderinger Telenor gjør. Det er i den sammenheng igjen verdt å minne om at det ikke er noen enkle svar på denne problematikken. Hvis det var slik at Telenor kunne sørge for at metadata ikke havnet på avveie, og trekke seg ut på andre forsvarlige måter med hensyn til sine ansatte, med hensyn til lokalbefolkningen – alle de hensynene en må ta under et slikt regime – hadde Telenor selvfølgelig valgt den veien. Telenor står altså i en veldig vanskelig situasjon, vurderer ulike scenarioer, ulike situasjoner, og vi har tillit til at selskapet håndterer dette på den best mulige måten, eller minst ille måten, og så kan jeg igjen understreke at vi er i nær dialog med selskapet om det.

Spørsmål 31

Tage Pettersen (H) [13:52:16]: «Salget av Telenor Myanmar til Libanons M1 Group får mye oppmerksomhet. Myanmar's eksilregjering er svært kritisk. Samtidig er Telenor klaget inn for OECDs nasjonale kontaktpunkt av 474 sivilrettslige organisasjoner og til Datatilsynet for brudd på GDPR. Klagene er under behandling. Den norske stat er majoritetseier i Telenor.

På hvilken måte skader salget av Telenor Myanmar selskapets og den norske stats omdømme, og har departementet vurdert å be Telenor sette salget på vent til man får klarhet i om disse klagene vil føre frem?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:52:53]: Som jeg ga uttrykk for i mitt svar på spørsmålet fra representanten Elvestuen nettopp, er dette en alvorlig og krevende sak. Og ja, salget av Telenor Myanmar vil også kunne ha omdømmemessige konsekvenser, men det vil også de andre alternativene kunne ha. Dette er ingen enkel sak.

Det er, som vi vet, gjennomført et militærkupp i Myanmar. Et militærkupp har svært alvorlige konsekvenser for lokalbefolkningen, og det har også svært alvorlige konsekvenser for selskaper, bl.a. Telenor. Her finnes det ingen gode løsninger, ingen lettvinte løsninger, ingen åpenbare svar. I den forbindelse viser jeg til at Telenor har gitt uttrykk for at selskapet har vurdert alle alternativer, og at et salg av virksomheten vil være det minst dårlige alternativet.

I en slik ekstrem situasjon er det viktig at selskapet gjør grundige vurderinger, noe vi som majoritetsiere også har vært opptatt av. Det er også viktig at selskapet, så langt det lar seg gjøre, utviser åpenhet om de avveiningene de har gjort.

Telenor er innklaget til OECDs nasjonale kontaktpunkt. Den klagen er nå til behandling, og jeg registrerer at Telenor selv har gitt uttrykk for at selv om selskapet er uenig i kritikken som fremmes i klagen, vil selskapet bidra konstruktivt i prosessen og støtte OECDs kontaktpunkt med fakta og klargjøringer. Det er vi selvfølgelig tilfreds med.

Klagen til OECDs nasjonale kontaktpunkt er et godt eksempel på hvilke dilemmaer som oppstår. Telenor gir uttrykk for at det er nettopp de verdiene som gjenspeiles i OECDs retningslinjer, som vil være umulige for selskapet å etterleve ved å drive virksomheten i Myanmar videre. Og uavhengig av hvem som kjøper selskapet, må ny eier etterleve de lover og direktiver som regimet fastlegger.

Som nevnt har vi i dialogen med Telenor vært opptatt av hvordan Telenor har vurdert de ulike alternativene. Dette gjelder også selskapets beslutning om gjennomføring av salget. Det er imidlertid ikke staten som eier, men selskapets styre og ledelse som skal ta stilling til slike forhold. Dette følger som sagt av selskapslovgivningen og anerkjente eierstyringsprinsipper. Blant annet på denne bakgrunn har vi ikke anmodet Telenor om å avvente salget til de omtalte klagen er behandlet.

Tage Pettersen (H) [13:55:09]: Som eier og hovedaksjonær i Telenor har staten et særlig ansvar for å sikre at selskapet opererer i tråd med personvernlovgivning og med internasjonalt anerkjent rammeverk for ansvarlig næringsvirksomhet. Det er selvfølgelig bekymringsfullt at Telenor nå er klaget inn til flere instanser i forbindelse med salget av Telenor Myanmar, og at salget synes å bli gjennomført før det er klarhet i om

salget og klagen blir gjennomført på en ansvarlig måte.

I svar på mitt skriftlige spørsmål innlevert 31. januar viser statsråden til at Telenor mener

«de har vurdert alle muligheter og mener at et salg av virksomheten er den minst ufordelaktige løsningen i denne situasjonen».

Deler statsråden vurderingen «den minst ufordelaktige løsningen»?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:55:57]: Ja, som sagt, i henhold til selskapslovgivningen ligger det til styret i ethvert selskap å vurdere enhver situasjon, enhver disposisjon, og gjøre det de mener er best for selskapet. Slik har det vært under forrige regjering, og slik er det under denne regjeringen. Så er dette selvfølgelig en spesielt viktig sak. Den berører langt mer enn næringspolitikk. Vi er alle dypt bekymret for situasjonen i Myanmar. Det er også grunnen til at vi har hatt en rekke møter med Telenor om disse spørsmålene. Det er grunnen til at jeg personlig har stilt en rekke spørsmål til selskapet og selskapets styreleder om håndteringen, og vi er selvfølgelig tilgjengelige for å være med i vurderingen.

Men så er det selskapet som må vurdere hva de mener er riktig. De har ment fram til nå, og mener vel fremdeles, at dette er den riktige beslutningen, basert på at det er ingen åpenbare, lette svar, og at uansett hvilken beslutning man faller ned på, vil den kunne ha negative konsekvenser. Det er dessverre en realitet, selv om vi selvfølgelig ikke liker situasjonen.

Tage Pettersen (H) [13:56:58]: Jeg hadde et møte med Telenor i går og har selvfølgelig all mulig forståelse for at de står i en særdeles vanskelig situasjon, men det er de altså ikke alene om i denne saken. Reuters avslørte i helgen at avtalen som ventes godkjent, innebærer at det er et lokalt konglomerat med bånd til juntaen som vil ta over som majoritetsiere. Samtidig leser vi i dag, som vi også hørte tidligere i debatten her, at flere norske investeringsfond som er eiere i Telenor, er bekymret for håndteringen av personlige data for 18 millioner kunder lokalt.

Har departementet som eier utover disse 20 møtene som sikkert har funnet sted over lang tid, vært orientert om den seneste utviklingen i denne saken? Og har man eventuelt gjort nye vurderinger rundt salget, nå som selskapet etter sigende selges til et selskap med antatt nære bånd til juntaen lokalt i Myanmar?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:57:48]: Ja, vi har hatt nær og god dialog og har nær og god dialog med styret i Telenor. Som jeg sa, har jeg selv stilt en rekke spørsmål. Denne saken opptar også meg sterkt. Samti-

dig er det viktig at vi følger loven og prinsippene i eierskapsstyringen vår, og jeg understreker igjen: Det er ingen åpenbare og enkle svar. Jeg håper jeg har forståelse for at det er en del informasjon knyttet til saken som – av hensyn til Telenors sikkerhet og ansatte i Telenor Myanmars sikkerhet – vi heller ikke nå kan dele.

Så registrerer jeg at det er stilt spørsmål til selskapet fra andre eiere. Det er jeg glad for. Enhver god eier bør stille spørsmål til selskaper en har eierandeler i. Jeg kan forsikre om at vi også stiller spørsmål, og vi følger situasjonen tett. Men vi må forholde oss til at det er Telenor som har gjort vurderingene, og Telenor vurderer det fortsatt slik at det som har minst negativ effekt nå, vil være et salg av selskapet.

Spørsmål 32

Ingrid Fiskaa (SV) [13:59:01]: No skal me venda blikket frå Myanmar til Finnmark:

«I Repparfjorden er det klart for å bygge opp gruvedrift som innebærer at flyttleier og kalvingsområder blir ødelagt, og reindrift vanskelig. I Fosen-dommen om vindkraftverket på Storheia kom Høyesterett til at selve kraftverket har ført til en krenkelse av urfolksrettighetene når det hadde vesentlige negative konsekvenser for kulturutøvelse.

Mener statsråden, etter denne dommen, at tillatelsene til gruvedrift i Repparfjorden er i tråd med statens forpliktelser overfor samene, og hvis ikke, vil statsråden omgjøre tillatelsene?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:59:52]: Takk for spørsmålet.

Nærings- og fiskeridepartementet fattet vedtak om tildeling av driftskonsesjon til selskapet Nussir ASA for deres prosjekt for utvinning av Repparfjord kobberforekomst i februar 2019. Etter klagebehandling ble vedtaket opprettholdt av Kongen i statsråd i november samme år.

I vurderingen av konsesjonssøknaden la departementet vekt på at gruvedrift vil styrke og utvikle næringsgrunnlaget i nord og gi et positivt bidrag til utviklingen av lokalsamfunnet. Direkte vil prosjektet gi ca. 150 nye arbeidsplasser og gi industriell kompetanse, økonomisk vekst, bidra til økte eksportinntekter og økt verdiskaping. Som jeg svarte på et spørsmål tidligere i dag, er dette også en del av det grønne skiftet, som vil kreve mange metaller og mineralforekomster dersom vi skal få fortgang i det og redde klimaet vårt. Det er også sterk lokalpolitisk oppslutning om prosjektet.

I vedtaket om tildeling av driftskonsesjon kom det tydelig fram at prosjektet vil ha konsekvenser for reindriftsutøverne i dette området. For å minimere disse

konsekvensene fastsatte departementet en rekke avbøtende tiltak. De viktigste er kravet om driftsstans ved Ulveryggen i kalvingsperioden, dvs. fra 1. mai til 15. juni. Et annet viktig krav er kravet om nedskalert drift samme sted i hele perioden reindriften bruker området. Disse tiltakene ble også satt i gang for å forhindre mulig stenging av reindriftens flyttleier. De avbøtende tiltakene ble satt etter innspill fra Fylkesmannen i Finnmark, og det ble tatt hensyn til innspill fra reinbeitedistriktene og den reindriftsfaglige rapporten som lå til grunn.

Departementet mener altså at med de tilpasninger som ble satt, vil ikke prosjektet hindre eller betydelig innsnevre reindriftsutøvelsen i distriktet.

I vedtaket om driftskonsesjon ble det også foretatt en grundig vurdering av hvorvidt Nussir ASAs prosjekt ville være i strid med Norges folkerettslige forpliktelser, herunder FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, SP, artikkel 27. Her vurderte departementet prosjektets virkning over tid og effekten av tidligere, nåværende og framtidige tiltak i området. Departementet vurderte bl.a. hvor mye areal som beslaglegges av prosjektet, og hvilke andre tiltak i området som påvirker de berørte reinbeitedistriktenes drift.

Det var departementets samlede vurdering at påvirkningen fra utvinningen, verken alene eller sett i sammenheng med øvrige tiltak i områdene til de berørte reinbeitedistriktene, ville hindre eller begrense retten til kulturutøvelse i en slik grad at det foreligger brudd på SP artikkel 27. Det ble vurdert at vedtaket heller ikke var i strid med Norges øvrige folkerettslige forpliktelser.

Som jeg sa i sted, er tilgangen på mineraler en viktig forutsetning for å lykkes med det grønne skiftet. Vi har en ambisjon om å være med på å skape verdens mest bærekraftige mineralnæring. I det arbeidet ligger det selvfølgelig også at vi ønsker å ivareta sosial bærekraft, herunder involvering og ivaretagelse av hensyn til reindrift og samisk kultur. Jeg kan forsikre representanten om at Norges folkerettslige forpliktelser ligger til grunn for alt det vi gjør.

Ingrid Fiskaa (SV) [14:02:53]: Eg takkar for svaret.

Etter at departementet har gjort alle disse vurderingane, har vi altså fått Fosen-dommen. I området rundt Repparfjorden er det fleire familiar dette gjeld, og som kan måtta slutta med reindrift fordi det vil bli umogleg å driva ei berekraftig økonomisk lønsam reindrift i området. Statens reindriftsforvaltning, Norske Reindriftsamers Landsforbund og reinbeitedistriktet har sagt at det vil vera umogleg å driva reindrift i området sjølv om det blir stilt vilkår om avbøtande tiltak. SV meiner det må på plass ei gjennomgåande vurdering av inngrep i reindriftsområde for å hindra endå fleire krenkingar –

no i lys av Fosen-dommen. Korleis stiller regjeringa seg til ein slik gjennomgang?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:03:46]: Vi tar imot alle gode innspill til arbeidet med minerallov og mineralstrategi, ikke minst hvordan vi sammen kan realisere ambisjonen om å skape verdens mest bærekraftige mineralnæring. Jeg har selv hatt møte med Sametinget, jeg har hatt møte med miljø- og klimabevegelsen, industrien og partene i arbeidslivet for å få flest mulig innspill til dette arbeidet, så på generell basis vil vi gjerne ta med oss alle gode innspill videre.

Så spurte representanten Fiskaa om Fosen-dommen. Retten tar jo alltid stilling til én konkret sak, så hvilken betydning den dommen har for eventuelle andre saker, kan jeg ikke kommentere. I utgangspunktet må hver enkelt sak vurderes konkret på selvstendig grunnlag. Alle vedtak som norske myndigheter fattar, skal som sagt overholde våre folkerettslige forpliktelser, det ligger til grunn for alt vårt arbeid. Vår vurdering er at tildelingen av driftskonseksjon til Nussir ASA ikke er i strid med folkeretten.

Ingrid Fiskaa (SV) [14:04:44]: Eg vil takka for svaret nok ein gong og oppfattar at statsråden er positiv til å kunna ta ein gjennomgang for å hindra at staten går på endå ein smell når det gjeld rettane til urfolk og deira moglegheit til å driva kulturutøving. Som statsråden òg viser til, er det eit såkalla grønt skifte på gang som kan få store konsekvensar, ikkje minst i urfolksområde. Spørsmålet mitt er: Kva slags strategi har statsråden for å klara å kombinera dette grøne skiftet med at staten tek i vare urfolksrettane, som me er forplikta til å gjera?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:05:36]: Takk for oppfølgingsspørsmålet.

Bare for å være helt presis: Vedtaket om driftskonseksjon er fattet endelig. Så uttalte jeg meg generelt, at vi selvfølgelig tar imot alle innspill og gjerne vil involvere flest mulig aktører i arbeidet med hvordan vi nettopp kan realisere en mineralstrategi som tar bærekraft på alvor. Det handler selvfølgelig ikke bare om elektrifisering og metaller og mineraler vi trenger for å kutte klimagassutslipp, det handler også om at vi skal gjøre dette på en sosialt bærekraftig måte, og det skal være økonomisk bærekraftig. Det har vært veldig viktig for meg å understreke mange ganger, og jeg gjør det igjen, at Norges folkerettslige forpliktelser selvfølgelig ligger til grunn. Det skal ikke være noen diskusjon om det.

Så er det et stort spørsmål som reises i replikkvekslingen. Jeg tror ikke det finnes noen enkle svar, men jeg kan si at vi går inn i dette med liv og lyst på en ordentlig måte, nettopp fordi vi mener alvor, og verdens mest bærekraftige mineralnæring kommer ikke av seg selv. Mitt mål er at vi skal få miljøbevegelsen, Sametinget, industrien og partene med til det samme bordet, at vi kan finne en strategisk vei sammen.

Presidenten: Då er sak nr. 2 avslutta.

Sak nr. 3 [14:06:41]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er kartet for i dag ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 14.07.

